

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO FINANSIJA/
FINANSIJA I TREZORA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
И ТРЕЗОРА

BOSNIA AND HERZEGOVINA
MINISTRY OF FINANCE AND TREASURY

CENTRALNA/SREDIŠNJA HARMONIZACIJSKA JEDINICA
ЦЕНТРАЛНА ХАРМОНИЗАЦИЈСКА ЈЕДИНИЦА
CENTRAL HARMONIZATION UNIT

GODIŠNJI KONSOLIDIRANI
IZVJEŠTAJ INTERNE REVIZIJE
ZA 2023. GODINU

Sarajevo, mart 2024. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. CENTRALNA HARMONIZACIJSKA JEDINICA MINISTARSTVA FINANSIJA I TREZORA BiH	4
2.1. Zakonodavni okvir za uspostavljanje CHJ i projekti tehničke podrške Evropske unije u oblasti interne revizije	4
2.2. Nadležnost CHJ i pregled realizacije zadataka CHJ	6
2.3. Ostale aktivnosti CHJ u izvještajnom periodu	13
3. OSNOVA ZA PRIPREMU GODIŠNJEG KONSOLIDIRANOG IZVJEŠTAJA INTERNE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BiH	14
3.1. Zakonodavni okvir	14
3.2. Metodologija rada interne revizije u institucijama BiH	15
4. KONSOLIDIRANI IZVJEŠTAJ O INTERNOJ REVIZIJI PREMA GODIŠNJIM IZVJEŠTAJIMA JIR ZA 2023. GODINU	18
4.1. Jedinice interne revizije institucija BiH – pregled uspostavljanja	18
4.2. Nadležnost jedinica za internu reviziju	21
4.3. Godišnji izvještaji jedinica interne revizije	26
4.4. Pregled uspostavljanja i razvoja sistema interne revizije institucija BiH	45
4.5. Pregled primjene metodologije rada i učinka jedinica interne revizije institucija BiH	49
4.6. Kontinuirana profesionalna edukacija internih revizora u institucijama BiH	63
5. PREGLED KVALITETA INTERNE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BiH KOJI PROVODI CHJ	64
5.1. Svrha i osnova za obavljanje pregleda kvaliteta	64
5.2. Rezultati godišnjeg pregleda kvaliteta	66
5.3. Periodični pregled kvaliteta	75
5.4. Unapređenje sistema interne revizije	76
6. STRATEGIJA RAZVOJA SISTEMA INTERNIH FINANSIJSKIH KONTROLA U INSTITUCIJAMA BiH ZA PERIOD 2020-2025. GODINE U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA INTERNU REVIZIJU	77
6.1. Osnove Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2020-2025. godine i informacija o njenoj realizaciji	77
6.2. Operativni godišnji akcioni plan Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za 2023. godinu	78
7. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VIJEĆA MINISTARA BiH	79
8. ZAKLJUČAK	83
9. PREGLED PREPORUKA	84

1. UVOD

Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH (u daljnjem tekstu: CHJ) obavezna je, u skladu s odredbama člana 25. Zakona o internoj reviziji institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08 i 32/12), pripremiti Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije.

Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije daje osnovne podatke o sistemu interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), podatke o aktivnostima Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora BiH, podatke o jedinicama interne revizije i internim revizorima, podatke o izvršenim internim revizijama od strane jedinica za internu reviziju institucija BiH, kao i podatke o realizaciji preporuka od strane revidiranih institucija i podatke o poduzetim aktivnostima na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

Sistem interne revizije dio je sistema javne interne finansijske kontrole (PIFC – *Public Internal Financial Control*) koji je razvila Evropska komisija i koji ima za cilj zemljama u procesu pridruživanja Evropskoj uniji pružiti pomoć u razumijevanju i primjeni dobro razvijenih i efektivnih sistema interne kontrole.

Sistem interne revizije u institucijama BiH, pored Zakona o internoj reviziji institucija BiH, definiran je i strateškim dokumentima i to: Strategijom razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2016-2018. godine, koju je usvojilo Vijeće ministara BiH na 87. sjednici održanoj 29. 12. 2016. godine i Strategijom razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine, koju je usvojilo Vijeće ministara BiH na 8. sjednici održanoj 11. 6. 2020. godine.

Važan segment sistema interne revizije u javnom sektoru BiH predstavlja i Koordinacioni odbor centralnih jedinica za harmonizaciju (u daljnjem tekstu: KO CJH). Ovo tijelo čine rukovodioci Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine, Centralne harmonizacijske jedinice Federalnog ministarstva finansija i Centralne jedinice za harmonizaciju Ministarstva finansija Republike Srpske.

2. CENTRALNA HARMONIZACIJSKA JEDINICA MINISTARSTVA FINANSIJA I TREZORA BiH

2.1. Zakonodavni okvir za uspostavljanje CHJ i projekti tehničke podrške Evropske unije u oblasti interne revizije

Obaveza Bosne i Hercegovine u oblasti interne revizije utvrđena je članom 90. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine u dijelu pod nazivom „Saradnja u području revizije i finansijske kontrole“ („Službeni glasnik BiH - Međunarodni ugovori“, broj 10/08).

U skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 27/08 i 32/12), Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i BiH („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“, broj 10/08), Zakonom o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16), a na osnovu Odluke Vijeća ministara BiH, broj 113/09 („Službeni glasnik BiH“, br. 44/09 i 48/18), uspostavljena je Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH – CHJ, koja u skladu s navedenim propisima ima obavezu uspostaviti i razvijati sistem unutrašnje finansijske kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, a kao poseban segment ovog sistema uspostaviti sistem i strukturu interne revizije u institucijama BiH.

Podršku uvođenju i razvoju javne interne finansijske kontrole u Bosni i Hercegovini pružila je i Evropska unija kroz realizaciju projekata tehničke pomoći finansiranih iz sredstava IPA (*Instrument for Pre-Accession Assistance*) fondova podrške Bosni i Hercegovini. Do sada su realizirana tri projekta i to: Projekt PIFC (*Public Internal Financial Control*¹), Projekt SPFM (*Strengthening Public Financial Management*²) i Projekt PIFC 3 (Unapređenje javne interne finansijske kontrole u Bosni i Hercegovini). Projektom PIFC pružena je podrška institucijama BiH u procesu uvođenja i razvoja sistema interne revizije (u daljnjem tekstu: IR) i sistema finansijskog upravljanja i kontrole (u daljnjem tekstu: FUK) zasnovanih na dobrim praksama u državama članicama Evropske unije (u daljnjem tekstu: EU), kao i na iskustvima iz drugih država koje ispunjavaju obaveze vezane za procese pristupanja članstvu u Evropskoj uniji. Kroz projekt SPFM pružena je podrška unapređenju veze između kreiranja politika i procedura planiranja budžeta, te jačanja sistema javne interne finansijske kontrole. U okviru projekta PIFC 3 nastavljene su aktivnosti iz prethodna dva projekta u cilju pružanja dodatne podrške reformi upravljanja javnim finansijama u procesu pristupanja Evropskoj uniji, kroz jačanje kapaciteta, ažuriranje metodologije rada i razvijanje softverskih alata za provođenje finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije u javnom sektoru na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Aktivnosti na realizaciji projekta EU “Unapređenje javne interne finansijske kontrole u Bosni i Hercegovini” (PIFC 3) odvijale su se u periodu od oktobra 2018. do maja 2022. godine. U svrhu definiranja ciljeva i područja daljnjeg razvoja PIFC-a na svim nivoima vlasti u BiH, u okviru

¹ Interne finansijske kontrole u javnom sektoru.

² Podrška upravljanju javnim finansijama

Projekta izrađen je nacrt Okvira za strategiju javne interne finansijske kontrole za period 2020-2025. godina.

Najznačajniji rezultati ovog projekta, u domenu interne revizije u institucijama BiH su:

- izrada Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine³;
- izrada novog Priručnika za internu reviziju u institucijama BiH (ažurirana verzija)⁴, u skladu s posljednjom verzijom važećih Međunarodnih standarda za internu reviziju⁵;
- izrada Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH⁶;
- izrada Alikacije za praćenje, upravljanje i izvještavanje o sistemu finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije u javnom sektoru BiH (PIFC aplikacija), koja u dijelu koji se odnosi na internu reviziju omogućava upravljanje procesom planiranja i vršenja revizija, evidentiranje svih provedenih aktivnosti i izvještavanje pomoću kompjuterskih alata;
- održavanje obuka vezanih za primjenu novih propisa iz oblasti interne revizije u institucijama BiH, tokom kojih je, također, prezentirana i nova PIFC aplikacija i
- provođenje pilot revizije u jednoj od institucija BiH⁷ u toku koje je primijenjena PIFC aplikacija (testna verzija).

Do kraja februara 2023. godine uspješno su okončane aktivnosti na otklanjanju petoškoća vezanih za osiguranje zaštite podataka interne revizije u institucijama BiH tokom korištenja i rada u PIFC aplikaciji, uz pomoć stručnih službi Generalnog sekretarijata Vijeća ministara BiH, Ministarstva finansija i trezora BiH i IT kompanije koja je izradila Aplikaciju. Primjene Modula interne revizije PIFC aplikacije u institucijama BiH počela je 01.03.2023. godine. Međutim, u izvještajnom periodu (2023. godina) jedinice interne revizije u institucijama BiH nisu mogle u kontinuitetu primjenjivati PIFC aplikaciju, jer nije pružena adekvatna i potpuna tehnička podrška na održavanju servera na kojem je ista instalirana. CHJ je ulagala dodatne napore kako bi iznašla adekvatna rješenja na osiguranju neophodne tehničke (IT) podrške.

U periodu izrade ovog izvještaja i dalje je prisutan problem funkcionalnosti PIFC aplikacije usljed nedostatka memorije na serveru PIFC aplikacije, a koji je neophodan za pohranjivanje i čuvanje podataka i dokumentacije za FUK i internu reviziju u institucijama BiH. Očekujemo da će uskoro stručne službe Ministarstva finansija i trezora BiH, na čijem serveru je instalirana Aplikacija, otkloniti navedenu poteškoću vezanu za nedostatak memorije servera, kako bi sve jedinice interne revizije u institucijama BiH mogle provoditi interne revizije uz pomoć aplikativno – softverskog rješenja (PIFC aplikacija).

Naime, PIFC aplikacija razvijena je za potrebe sva tri nivoa vlasti u BiH od strane eksperata Projekta EU "PIFC - 3", u svrhu daljnjeg razvoja FUK-a i interne revizije, te osiguranja usklađenosti istih sa zahtjevima međunarodnih standarda i primjera dobre prakse. PIFC aplikacija ima za cilj olakšati i izradu periodičnih izvještaja, u svrhu efikasnijeg izvještavanja rukovodioca institucije o internim kontrolama u instituciji i CHJ u izradi Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije i Godišnjeg konsolidiranog izvještaja o finansijskom upravljanju i kontroli.

³ Usvojena na 8. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 11.06.2020. godine.

⁴ Odluka o donošenju Priručnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 73/21.

⁵ Stupili na snagu 01.01.2017. godine.

⁶ Odluka o donošenju Pravilnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 74/21.

⁷ Ministarstvo vanjskih poslova BiH

Okvir PIFC-a (*Public Internal Financial Control*) čine tri stuba koji bi trebali osigurati dovoljno sinergijskih efekata da bi se osiguralo razumno uvjerenje da interne kontrole funkcioniraju adekvatno i efektivno, a to su:

- funkcionalno nezavisna i decentralizirana interna revizija (IR) - koja ima ulogu pružiti pomoć rukovodiocu institucije vršeći pregled adekvatnosti i efektivnosti internih kontrola i dajući preporuke u cilju unapređenja poslovanja institucije,
- finansijsko upravljanje i kontrola (FUK) – koje je usmjereno na jačanje odgovornosti za ostvarivanje ciljeva institucije, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcioniranje sistema finansijskog upravljanja i kontrole u instituciji i
- CHJ, kao zasebna jedinica, koja razvija i usmjerava proces PIFC-a.

Svaki od tri nivoa vlasti je, kroz svoju centralnu harmonizacijsku jedinicu, dokumente koje je KO CJH odobrio, dalje razrađivao i pripremao dokumente, prilagođavajući okvirne dokumente svojim potrebama. Ovakvim koordiniranim pristupom postignuta je unificiranost u pristupu propisima metodološkog tipa iz oblasti interne revizije.

2.2. Nadležnost CHJ i pregled realizacije zadataka CHJ

Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, ovlaštena je za razvoj, rukovođenje i koordinaciju interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine. U skladu s nadležnostima definiranim Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, CHJ je do sada realizirala kako slijedi:

a) *Pripremu prijedloga za izmjene Zakona o internoj reviziji u institucijama Bosne i Hercegovine, nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;*

CHJ je u toku 2012. godine pripremila nacrt Zakona o izmjenama Zakona o internoj reviziji institucija BiH, kojim su stvorene zakonske pretpostavke za uspostavljanje efikasnog i ekonomičnog sistema interne revizije u institucijama BiH. Zakon je, nakon usvajanja, objavljen u „Službenom glasniku BiH”, broj: 32/12. Ovom dopunom zakonskog rješenja definirano je vršenje funkcije interne revizije u institucijama BiH na način da se osigura efikasnije i racionalnije uspostavljanje jedinica interne revizije, koje će onemogućiti uspostavljanje nepotrebno velikog broja jedinica interne revizije, nego da se s manjim brojem jedinica koje će, u skladu s različitim kriterijima grupisanja i ispunjenosti uslova, omogućiti pokrivenost internom revizijom više organizaciono i resorno srodnih institucija, a što za rezultat ima i značajan materijalni efekat u smislu negomilanja neracionalnog broja izvršilaca i troškova koji bi se tako proizveli. Ovakvom izmjenom omogućeno je i uspostavljanje jedne jedinice interne revizije koja će vršiti internu reviziju u nekoliko organizaciono ili resorno srodnih institucija, u skladu s principima definiranim Zakonom.

CHJ je, u skladu s navedenim odredbama Zakona o internoj reviziji institucija BiH, pripremila Odluku o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH koja je objavljena u "Službenom glasniku BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19. Odluka je pripremljena na osnovu analize ispunjenosti definiranih kriterija za uspostavljanje jedinica interne revizije i podataka o godišnjem budžetu i finansijskim planovima institucija, te je istom predviđeno uspostavljanje ukupno 19 jedinica interne revizije koje će pružati usluge interne revizije u 77 institucija BiH.

U 2023. godini nije bilo ovih aktivnosti.

b) *Pripremu i implementaciju programa obuke i certificiranja internih revizora institucija Bosne i Hercegovine, nakon usaglašavanja programa obuke u Koordinacionom odboru CJH;*

U prethodnom periodu izvršena je obuka zaposlenih koji rade na poslovima interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije BiH, kroz Projekt PIFC, Projekt SPFM i Projekt PIFC 3 koji su finansirani od strane EU. Različiti nivoi obuka su pruženi za različite polaznike iz različitih oblasti.

CHJ je donijela Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 7/15 i 89/18), kojim se definira način sticanja zvanja i certifikata ovlaštenog internog revizora u institucijama BiH, te obaveza daljnjeg profesionalnog usavršavanja internih revizora u skladu sa Standardima interne revizije. U skladu s ovim programom, CHJ je donijela Odluku o načinu bodovanja, evidentiranja i izvještavanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 92/15, 56/17 i 65/19) i Uputstvo o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 97/15), kojim su detaljno definirani način i postupak ispunjavanja zahtjeva kontinuirane edukacije.

U periodu od 2016. godine CHJ je organizirala, u skladu s navedenim programom, u dva ciklusa obuke za interne revizore u institucijama BiH u svrhu sticanja Certifikata ovlaštenog internog revizora. Obuke su se sastojale od teorijske obuke, polaganja pismenog ispita i praktične obuke, koja se odvija kroz provođenje dvije interne revizije u institucijama BiH pod stručnim nadzorom mentora. Do kraja 2023. godine CHJ je certificirala ukupno 39 internih revizora u institucijama BiH.

U skladu s propisima iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije (KPE) internih revizora u institucijama BiH, CHJ je i u ovom izvještajnom periodu organizirala obuke za interne revizore u institucijama BiH na teme definirane Programom obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH. Održano je ukupno pet obuka za interne revizore u institucijama BiH, od kojih je tri organizirala CHJ, tokom kojih su obrađene sve teme predviđene Planom i programom obuka za interne revizore u institucijama BiH za 2023. godinu, koji je donijela CHJ MFT BiH⁸. Jednu obuku iz oblasti interne revizije organizirao je Koordinacioni odbor CJH, a jednu obuku su održali eksperti Nacionalne akademije za finansije i ekonomiju Ministarstva finansija Kraljevine Nizozemske, na osnovu Memoranduma o razumijevanju o tehničkoj saradnji za period 2023 - 2026. godina, potpisanog između Ministarstva finansija i trezora BiH i Ministarstva finansija Kraljevine Nizozemske.

U skladu s navedenim propisima CHJ daje, na osnovu dostavljenih zahtjeva, mišljenje o priznavanju obuka koje organiziraju međunarodne i domaće organizacije, kao kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH, kako je to definirano Programom i Odlukom⁹. U 2023. godini CHJ je zaprimila i obradila ukupno 96 zahtjeva jedinica interne revizije za bodovanje obuka kao kontinuirane profesionalne edukacije, na koja su u predviđenom roku data mišljenja. Od ukupno zaprimljenih 96 zahtjeva, pozitivno mišljenje je dato na 91, a negativno na 5 pristiglih zahtjeva.

c) *Usvajanje i implementaciju Standarda za internu reviziju u institucijama BiH i Kodeksa profesionalne etike za interne revizore, nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;*

⁸ Objavljen na internet stranici MFT BiH, u dijelu koji se odnosi na CHJ.

⁹ Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH i Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvještavanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH.

U 2017. godini CHJ je pripremila, na osnovu odluke Koordinacionog odbora CJH, i dostavila na objavu Odluku o usvajanju Standarda interne revizije u institucijama BiH kojom se regulira usvajanje, objavljivanje i primjena Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu interne revizije, koji su stupili na snagu 01.01.2017. godine. Navedena Odluka objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 93/17.

Kodeks profesionalne etike za interne revizore u institucijama BiH sastavni je dio metodologije interne revizije i usaglašen je s Međunarodnim okvirom profesionalne prakse interne revizije¹⁰.

U aprilu 2023. godine CHJ je pozvala sve tri centralne harmonizacijske jedinice u BiH (CHJ Ministarstva finansija Republike Srpske, Federalnog ministarstva finansija i Brčko distrikta) i sve interne revizore u institucijama BiH da učestvuju u razmatranju i kreiranju novih Međunarodnih standarda za internu reviziju, a u vezi s objavljenim pozivom Globalnog instituta internih revizora (*The Institute of Internal Auditors - The IIA*) za dostavu povratnih informacija na nacrt novih Standarda koji je ovaj institut objavio u martu 2023. godine. Primjena novih Međunarodnih standarda interne revizije trebala bi početi od 2025. godine.

- d) *Usvajanje i implementaciju radne metodologije interne revizije, nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;*

Nakon usaglašavanja okvirnih dokumenata na Koordinacionom odboru CJH, CHJ je za potrebe interne revizije u institucijama BiH pripremila i objavila tekst Povelje interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 82/11 i 30/18) i Kodeks profesionalne etike za interne revizore u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11), kao dio radne metodologije za internu reviziju u institucijama BiH. Također, CHJ je objavila i tekst Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 32/18).

Poveljom interne revizije uređuje se opći pristup interne revizije, svrha i cilj, nezavisnost, uloga i djelokrug interne revizije, odgovornost rukovodioca jedinice za internu reviziju/internog revizora, kao i ovlaštenja pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini koja je relevantna za obavljanje revizija, te se definiše način izvještavanja i postupci u slučaju identificiranja indikatora prevare.

Etički kodeks je dokument neophodan i prikladan za profesiju interne revizije koja se zasniva na povjerenju u objektivno uvjeravanje o adekvatnom upravljanju rizicima, sistemima kontrole i rukovođenju. Etički kodeks definiše principe i pravila ponašanja koja su interni revizori obavezni poštovati i pridržavati ih se, što predstavlja osnovu za profesionalno pružanje usluga interne revizije.

U cilju stvaranja uslova za provođenje Zakona i podzakonskih akata, CHJ je pripremila i objavila tekst Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije u institucijama BiH, kojim se reguliraju međusobna prava i obaveze jedinica interne revizije, koje su navedenim propisima zadužene za vršenje funkcije interne revizije u institucijama u kojima ta jedinica pruža uslugu interne revizije.

U toku 2019. godine CHJ je pripremila i testirala, u saradnji s ekspertima Nacionalne akademije za ekonomiju i finansije Ministarstva finansija Kraljevine Nizozemske¹¹, Priručnik za reviziju učinka za interne revizore u institucijama BiH. U pripremi, izradi i testiranju

¹⁰ *The International Professional Practices Framework* – izdat od Globalnog instituta internih revizora (*The IIA*.)

¹¹ Na osnovu bilateralnog sporazuma o saradnji zaključenog između Ministarstva finansija Kraljevine Nizozemske i Ministarstva finansija i trezora BiH.

Priručnika učestvovali su, pored nizozemskih eksperata i CHJ i interni revizori iz šest institucija BiH¹². Odluka o donošenju Priručnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 81/19, dok je Priručnik objavljen na internet stranici CHJ.

U 2021. godini objavljen je novi Priručnik za internu reviziju, koji je usklađen s posljednjom verzijom Međunarodnih standarda za internu reviziju. Izrada ovog priručnika realizirana je u okviru planiranih aktivnosti Projekta tehničke pomoći Evropske unije našoj zemlji "PIFC 3", kroz saradnju CHJ i eksperata Projekta. Koordinacioni odbor CJH je, na svojoj 11. sjednici održanoj 29.11.2021. godine, odobrio okvirni tekst Priručnika za internu reviziju, na osnovu kojeg je CHJ donijela Odluku o donošenju Priručnika za internu reviziju u institucijama BiH, koja je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 73/21.

U okviru projekta "PIFC 3" razvijena je softverska aplikacija za praćenje, upravljanje i razvoj FUK-a i interne revizije u javnom sektoru na sva tri nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini (PIFC aplikacija). Nakon što su okončane sigurnosne i tehničke provjere, u junu 2022. godine PIFC aplikacija za institucije BiH je instalirana na server Ministarstva finansija i trezora BiH. U toku 2022. godine CHJ je donijela propise kojim su definirani način i uslovi pristupa PIFC aplikaciji, a to su: Pravilnik o korištenju Aplikacije za praćenje, upravljanje i izvještavanje o sistemu finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 21/22) i Odluka o imenovanju administratora za PIFC aplikaciju, broj: 01-1-02-2-214-1/22 od 25.08.2022. godine, koja je objavljena na internet stranici MFT BiH, u dijelu koji se odnosi na CHJ.

Aplikacija PIFC se u dijelu interne revizije u institucijama BiH počela koristiti od 01.03.2023. godine nakon što su otklonjeni tehnički problemi koji su onemogućavali zadovoljavajući nivo sigurnosti i zaštite informacija, postavljanje šifri za pristup Aplikaciji od strane korisnika – rukovodilaca jedinica interne revizije i internih revizora, a što je neophodno kao preduslov za osiguranje povjerljivosti, pouzdanosti i sigurnosti podataka interne revizije, u skladu sa Standardima interne revizije. U rješavanju navedenog problema bile su uključene, pored kompanije koja je izradila PIFC aplikaciju, i stručne IT službe MFT BiH i Generalnog sekretarijata Vijeća ministara BiH. U periodu izrade ovog izvještaja PIFC aplikacija za institucije BiH nije bila u funkciji, zbog nedostatka memorije na serveru MFT BiH, na kojem je ova aplikacija instalirana.

Primjena PIFC aplikacije treba doprinijeti unapređenju kvaliteta rada interne revizije kroz jednoobraznu primjenu propisane metodologije rada koja je izrađena u skladu sa Standardima interne revizije.

Uporedo s izradom Priručnika i softverskih rješenja, u toku 2021. godine CHJ je zajedno sa ekspertima Projekta pripremala i metodologiju za provođenje kontrole kvaliteta interne revizije. Koordinacioni odbor CJH je, na svojoj 12. sjednici održanoj 13. decembra 2021. godine, odobrio dokument kojim se uređuje kontrola kvaliteta interne revizije, u skladu s kojim je CHJ donijela Odluku o donošenju Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, koja je objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 74/21. Navedeni metodološki dokument pruža detaljne smjernice i uputstva koja će olakšati jedinicama interne revizije ispunjavanje zahtjeva Standarda interne revizije, koji

¹² Imenovana Radna grupa za izradu Nacrta priručnika za reviziju učinka u institucijama BiH i Tim za vršenje pilot interne revizije učinka – rješenja CHJ MFT BiH o imenovanju od 26.11.2018. i 14.05.2019. godine.

nalažu kontinuirani nadzor i preispitivanje kvaliteta revizorskog rada u svrhu unapređenja usluga koje pružaju, a elementi istog su inkorporirani i sadržani i u PIFC aplikaciji.

- e) *Usvajanje i implementaciju Strategije razvoja interne revizije u javnom sektoru nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;*

Osnovni strateški dokument, koji je na sveobuhvatan način predstavio novi koncept upravljanja javnim finansijama i aktivnosti za potrebe njegovog razvoja, bila je Strategija za provođenje javne interne kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, koju je Vijeće ministara BiH usvojilo na 110. sjednici održanoj 30.12.2009. godine.

U toku 2020. godine, u okviru Projekta podrške EU "PIFC-3", okončane su aktivnosti na izradi važećeg strateškog dokumenta iz oblasti sistema javnih internih finansijskih kontrola u institucijama BiH, kojim su utvrđeni pravci razvoja u ovoj oblasti za period 2020-2025. godina. Izradi ovog dokumenta prethodila je izrada okvirnog dokumenta razvoja PIFC-a u javnom sektoru BiH, koji je pripremljen od strane stručnog tima Projekta u toku 2019. godine. Koordinacioni odbor CJH prihvatio je nacrt Okvira za strategiju javne interne finansijske kontrole za period 2020-2025, nakon čega su izrađene i pojedinačne strategije za svaki od upravnih nivoa vlasti u BiH u skladu s njihovim specifičnim prioritetima i potrebama. Vijeće ministara BiH usvojilo je, na svojoj 8. sjednici održanoj 11. juna 2020. godine, Strategiju razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2020-2025. godina. Polazeći od dostignutog nivoa razvoja sistema javnih internih finansijskih kontrola u institucijama BiH, Strategija određuje konkretne strateške ciljeve i operativne mjere za unapređenje sistema finansijskog upravljanja i kontrole, sistema interne revizije, te monitoringa i izvještavanja u ovim oblastima.

CHJ je i za 2023. godinu, kao i za prethodne dvije godine obuhvaćene Strategijom, poduzimala neophodne aktivnosti na realizaciji zadataka definiranih Godišnjim operativnim akcionim planom Strategije. Pregled realiziranih aktivnosti sadržan je u prilogu ovog izvještaja.

- f) *Davanje saglasnosti na pravilnike o sistematizaciji organizacija koje uspostavljaju jedinice interne revizije u dijelu koji se odnosi na internu reviziju;*

U skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, CHJ je objavila Odluku o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 59/19) i Pravilnik o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 81/12 i 99/14), čime su stvoreni svi potrebni uslovi za dostavljanje prijedloga pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u jedinicama interne revizije na saglasnost CHJ, za institucije koje uspostavljaju jedinice interne revizije. Ova aktivnost proizašla je nakon objavljivanja navedenih dokumenata, a koji su rezultat analiza koje su rađene od strane CHJ i razmatranja materijala i prijedloga dostavljenih od eksperata Projekta PIFC za izradu optimalne strukture interne revizije u institucijama BiH. Ovim dokumentima definirano je uspostavljanje decentraliziranog modela interne revizije u institucijama BiH, kao i obaveze institucija za uspostavljanje jedinica interne revizije.

U skladu sa Zakonom o internoj reviziji, CHJ daje saglasnost na izmjene i dopune pravilnika o unutrašnjoj organizaciji institucija, koje su u obavezi uspostaviti jedinicu interne revizije u skladu s navedenim propisima. Saglasnost na izmjene pravilnika, zaključno s 31.12.2023. godine, data je za 18 od ukupno 19 institucija koje su to bile obavezne učiniti i za jedno javno preduzeće, koliko je ukupno i dostavilo zahtjev CHJ za izdavanje saglasnosti. CHJ je u skladu sa svojom zakonskom obavezom razmotrila sve pristigle zahtjeve, te na one koji nisu bili

kompletni i usaglašeni s navedenim propisima dala određene preporuke i sugestije prije konačne saglasnosti. U 2023. godini CHJ je zaprimila jedan zahtjev za izdavanje saglasnosti na pravilnik o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, a na koji je, nakon ispunjenosti predviđenih uslova, dala saglasnost.

- g) *Koordinaciju rada jedinica interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine i uspostavljanje veza sa državnim i međunarodnim institucijama na području interne revizije;* Trenutno su funkcionalno uspostavljene jedinice interne revizije u svih 19 institucija BiH, koliko bi prema važećim propisima i trebalo biti uspostavljeno. Ukupno 17 jedinica interne revizije je uspostavljeno u skladu s propisima iz oblasti interne revizije, dok je u dvije institucije interna revizija uspostavljena prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji koji nije usklađen s relevantnim propisima¹³.

U toku 2020. godine je i jedno javno preduzeće, Radio-televizija BiH, pribavilo saglasnost CHJ za imenovanje rukovodioca JIR i popunilo i poziciju internog revizora.

U skladu sa svojom ulogom CHJ osigurava usklađenost metodologije i propisa iz oblasti interne revizije s aktuelnim Međunarodnim standardima interne revizije, ravnopravan pristup metodologiji i primjeni propisa iz oblasti interne revizije svim jedinicama interne revizije, te koordinira rad internih revizora na terenu i izvještava o njihovom radu kroz Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije. Podaci o radu jedinica interne revizije i njihovim karakteristikama dati su detaljno u četvrtom dijelu ovog izvještaja.

- h) *Davanje saglasnosti na izbor rukovodioca Jedinice za internu reviziju i na uspostavljanje Odbora za internu reviziju;*

CHJ je, objavljivanjem Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 59/19) i Pravilnika o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 81/12 i 99/14), definirala kriterije za izdavanje ovakve vrste saglasnosti. CHJ je, u skladu s važećim propisima kojima se uređuje oblast interne revizije u institucijama BiH, a na osnovu ispunjenosti propisanih uslova u predviđenom roku dala svoje mišljenje o saglasnosti prema pristiglim zahtjevima za imenovanje rukovodioca jedinice interne revizije. Dala je i, zaključno s 31.12.2023. godine, ukupno 18 saglasnosti na izbor rukovodioca jedinica interne revizije.

U toku 2023. godine, usljed ispunjenosti uslova za penzionisanje rukovodioca JIR u dvije jedinice interne revizije¹⁴, broj jedinica koje nemaju popunjenu poziciju rukovodioca jedinice interne revizije povećao se sa četiri na šest JIR¹⁵. U januaru 2024. godine je jedna, od ukupno šest institucija, popunila poziciju rukovodioca JIR (Obavještajno-sigurnosna agencija BiH). Očekujemo da će u toku 2024. godine i preostalih pet institucija koje nemaju popunjenu poziciju rukovodioca JIR, u skladu s odredbama Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH i Pravilnika o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH, provesti potrebne procedure za zapošljavanje rukovodioca jedinice interne revizije.

¹³ Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA.

¹⁴ RJIR Obavještajno-sigurnosne agencije i RJIR Granične policije BiH.

¹⁵ Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela, BHANSA, Ministarstvo odbrane BiH (od 24.05.2021. upražnjena pozicija rukovodioca JIR u ovom Ministarstvu) Obavještajno-sigurnosna agencija BiH (od 01.06.2023. godine upražnjena pozicija) i Granična policija BiH (od 12.12.2023. godine upražnjena pozicija).

i) *Saradnja s Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine u cilju ostvarivanja efikasne i djelotvorne interne i eksterne revizije;*

Postoje uslovi za operativnu saradnju između internih i eksternih revizora kroz primjenu INTOSAI standarda¹⁶ i smjernica (INTOSAI GOV), koje je Koordinacioni odbor vrhovnih revizorskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizorskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("Službeni glasnik BIH", broj 38/11), a čiju primjenu sugerira i CHJ internim revizorima kroz Priručnik za internu reviziju u institucijama BiH. Dostavljanjem godišnjih izvještaja jedinica interne revizije, CHJ je informirana da se uvažavaju date sugestije kroz poštovanje metodologije, te da postoji operativna saradnja između osoblja interne revizije i revizora Ureda za reviziju institucija BiH. Rukovodioci CHJ i Ureda za reviziju institucija BiH održavaju radne sastanke u cilju unapređenja saradnje.

U toku 2023. godine CHJ je, u cilju daljnjeg razvoja saradnje između funkcije interne revizije u institucijama BiH i revizorskog osoblja Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine, te prenošenja znanja i iskustva u radu, organizirala obuku za interne revizore na kojoj je predavač bio iz Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

j) *Nadzor nad implementacijom svih primjenjivih regulativa za internu reviziju od strane jedinica za internu reviziju;*

Nadzor nad primjenom regulativa za internu reviziju CHJ osigurava kroz godišnje izvještaje jedinica interne revizije i internih revizora, a koji služe kao osnova za izradu Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije. Rezultati provedenog godišnjeg pregleda kvaliteta CHJ dati su u okviru tačke 5. ovog izvještaja.

Sastavni dio nadzora koji provodi CHJ jesu i periodični pregledi, a koje CHJ provodi od 2023. godine u skladu s Pravilnikom o osiguranju i unapređenju kvaliteta interne revizije u institucijama BiH. U izvještajnom periodu CHJ je provela periodični pregled u jedinici interne revizije Granične policije BiH, u skladu s Planom CHJ za obavljanja periodičnog pregleda za 2023. godinu.

Nadzor se vrši i kroz održavanje sastanaka CHJ s rukovodiocima jedinica interne revizije i internim revizorima, kao i kroz davanje saglasnosti i mišljenja CHJ u vezi sa zahtjevima interne revizije, te kroz odobravanja dodatka Priručniku za internu reviziju.

U izvještajnom periodu Odsjek za razvoj sistema interne revizije održao je sedam sastanaka s rukovodiocima jedinica interne revizije i internim revizorima, kao i nekoliko neformalnih savjetodavnih sastanaka, na kojima su razmatrani problemi i nedoumice koje u svom radu imaju interni revizori, te mogućnosti i načini za poboljšanje kvaliteta usluga koje pruža interna revizija, u skladu s propisima u ovoj oblasti i utvrđenom metodologijom rada.

Također, i interna ocjena kvaliteta rada interne revizije koju provodi rukovodilac JIR, u skladu s Međunarodnim standardima interne revizije, doprinosi funkciji nadzora nad primjenom metodologije i propisa na nivou jedinica interne revizije.

¹⁶ Standardi Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI)

2.3. Ostale aktivnosti CHJ u izvještajnom periodu

U toku 2023. godine nadležni odsjeci u CHJ, za finansijsko upravljanje i kontrolu i internu reviziju, pripremili su komparativnu analizu o godišnjim konsolidiranim izvještajima o finansijskom upravljanju i kontroli i internoj reviziji u institucijama BiH sa konsolidiranim godišnjim izvještajima iz predmetnih oblasti zemalja iz regiona i entiteta u BiH. Analiza je obuhvatila analizu zakonodavnog okvira kojim je u zemljama u okruženju i entitetima BiH propisana obaveza izvještavanja o finansijskom upravljanju i kontroli i internoj reviziji u javnom sektoru, te analizu podataka koji su sadržani u dostupnim izvještajima zemalja u okruženju i entiteta u BiH u odnosu na izvještaje koje izrađuje CHJ, a sve u cilju kvalitetnog izvještavanja za 2023. godinu. Izvještajem su, pored institucija BiH, Republike Srpske i Federacije BiH, obuhvaćene i zemlje iz okruženja i to: Srbija, Hrvatska i Crna Gora.

Kada je riječ o izvršenoj analizi sistema interne revizije, kao najznačajnije iz ovog izvještaja izdvajamo:

- CHJ MFT BiH u potpunosti poštuje odredbe Zakona o internoj reviziji institucija BiH i drugih relevantnih propisa kojima je definiran način izvještavanja i sadržaj izvještaja o sistemu interne revizije u institucijama BiH.
- Ne postoje značajnije razlike u sadržaju godišnjih konsolidiranih izvještaja zemalja iz regiona i entiteta u BiH kojima je obuhvaćena oblast interne revizije, u odnosu na sadržaj Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije u institucijama BiH. Jedina razlika je u transparentnosti i obuhvatu Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije CHJ, s jedne, i sažetosti ovakvih izvještaja zemalja u regionu, s druge strane. Generalno možemo konstatirati da su u GKI IR u institucijama BiH detaljnije prezentirani podaci koji su predmet istog, u odnosu na zemlje u regionu i entitete u BiH.
- CHJ MFT BiH je uz Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije, a na osnovu cjelokupne analize sistema interne revizije u institucijama BiH, dostavljala i prijedlog zaključaka Ministarstvu finansija i trezora BiH i Vijeću ministara BiH na usvajanje, u svrhu unapređenja sistema interne revizije. Također, i posmatrane zemlje u regionu i entiteti u BiH postupaju na ovakav način.
- Godišnji konsolidirani izvještaji interne revizije u institucijama BiH su javno dostupni, na internet stranici MFT BiH – dio o CHJ. Također, i GKI zemalja u regionu i entiteta u BiH, iz oblasti interne revizije, su javno dostupni, neki na internet stranicama resornih ministarstava, a neki na internet stranicama vlada svojih zemalja.
- Predviđeno je da se, u skladu sa strateškim dokumentima i preporukama Delegacije Evropske unije, u institucijama BiH, kao i u javnom sektoru Republike Srpske i Federacije BiH, izvještavanje vrši koristeći PIFC aplikaciju. Od zemalja u regionu jedino je u Srbiji uspostavljen određeni model elektronskog podnošenja godišnjih izvještaja, kroz *online* obrazac.
- Konstatirano je da je značajan doprinos unapređenju sistema javnih internih finansijskih kontrola u institucijama BiH zasigurno imalo i izvještavanje Vijeća ministara BiH koje CHJ MFT BiH kontinuirano provodi.
- U Izvještaju se navodi i da je od strane Ureda za reviziju institucija BiH konstatirano, u Izvještaju o obavljenoj finansijskoj reviziji u CHJ MFT BiH za 2022. godinu, da je *"CHJ MFT BiH u okviru svojih nadležnosti i relevantnih propisa kontinuirano poduzimala aktivnosti na daljnjem*

unapređenju interne revizije na nivou institucija BiH", u dijelu obrazloženja ocjene realizacije preporuke date u prethodnom periodu. Istaknuto je i da je Ured za reviziju institucija BiH ocijenio da je "konstatiran napredak u smislu da se funkcija i uloga interne revizije sve jasnije prepoznaje u institucijama BiH, kao dio ukupnog sistema internih finansijskih kontrola javnog sektora BiH", u Akcionom planu postupanja po nalazima i preporukama o reviziji izvršenja budžeta institucija BiH za 2022. godinu, a u vezi s jednom od preporuka koja je data CHJ u 2021. godini.

Pored aktivnosti navedenih u okviru tačke 2.2. i ove tačke Izvještaja, CHJ je u skladu s Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH i Programom obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH, a u saradnji s Centralnom jedinicom za harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije Ministarstva finansija Republike Srpske, Centralnom harmonizacionom jedinicom Federalnog ministarstva finansija i strukovnim udruženjima: Udruženjem internih revizora u BiH – Sarajevo, Udruženjem internih revizora iz Banjaluke i Akademsko-strukovnim udruženjem internih revizora u BiH, vršila verifikaciju certifikata ovlaštenih internih revizora izdatih od navedenih institucija i udruženja. Verifikaciju CHJ provodi na osnovu pristiglih zahtjeva nosilaca certifikata, kroz procjenu i provjeru u skladu s definiranim kriterijima. Zaključno s 31.12.2023. godine CHJ je dala ukupno 462 mišljenja o prihvatljivosti certifikata ovlaštenog internog revizora u smislu kvalificiranosti za obavljanje poslova iz oblasti interne revizije u institucijama BiH. Od ukupnog broja datih mišljenja (462), u izvještajnom periodu data su 44 mišljenja.

U toku 2022. godine CHJ je obnovila Memorandum o saradnji s Udruženjem internih revizora iz Banjaluke i zaključila Memorandum o saradnji sa Savezom računovođa i revizora Republike Srpske.

U 2023. godini CHJ je obnovila Memorandum o saradnji sa Udruženjem internih revizora iz Sarajeva i Akademsko-strukovnim udruženjem internih revizora, te zaključila Memorandum o saradnji s Udruženjem ekonomista – SWOT Banja Luka.

3. OSNOVA ZA PRIPREMU GODIŠNJEG KONSOLIDIRNOG IZVJEŠTAJA INTERNE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BiH

3.1. Zakonodavni okvir

Uspostavljanje i razvoj savremenog sistema upravljanja javnim rashodima u institucijama BiH predstavlja kompleksan skup aktivnosti koje su institucije BiH provele i provode, počevši od izrade zakonodavnog okvira, organizacionog strukturiranja i pozicioniranja pojedinih segmenata strateškog planiranja, srednjoročnog i godišnjeg budžetiranja, programiranja, pa sve do instaliranja i operativnog korištenja niza aplikativnih rješenja koja pomažu ostvarenju postavljenih ciljeva i u konačnom, ostvarenju misije svake od institucija.

Javna interna finansijska kontrola u institucijama BiH obuhvata dio načela *acquis communautaire*, koje je uspostavila Evropska unija, kao cjelovit sistem internih finansijskih kontrola za dobro upravljanje prihodima, rashodima, sredstvima i obavezama u javnom sektoru, bez obzira na njihov izvor. Model PIFC-a EU razdvaja funkcije i odgovornosti za sistem finansijskog upravljanja i kontrolu (eng. *Financial Management and Control*), obuhvatajući *ex ante* (prethodnu), *ongoing* (tekuću) i *ex post* (naknadnu) kontrolu i nezavisnu internu reviziju.

Na osnovu međunarodno prihvaćenih standarda i najbolje prakse EU, termin "interna finansijska kontrola u javnom sektoru" (PIFC – *Public Internal Financial Control*) podrazumijeva cjelokupni, objedinjeni sistem koji uspostavljaju vlade entiteta i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine radi kontroliranja, revizije i izvještavanja o korištenju budžetskih sredstava i sredstava EU. Cilj ovog sistema je da osigura usklađenost zakonodavstva i transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno upravljanje javnim sredstvima (državnim fondovima i fondovima Evropske unije), kao i da osigura njihovu kontrolu.

Interna finansijska kontrola u javnom sektoru obuhvata sve mjere za kontrolu javnih prihoda, rashoda, imovine i obaveza. Ona obuhvata i sve sisteme interne kontrole i sve procedure u javnim institucijama, te pomaže u stvaranju sigurnosti, da se javna sredstva namjenski troše i da se njima postiže vrijednost uloženog.

Interna revizija, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, kao i u skladu s definicijom iz usvojenih Standarda interne revizije, predstavlja nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantsku aktivnost kreiranu u cilju da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Interna revizija pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, discipliniran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Zakon o internoj reviziji institucija BiH, u članu 25, propisuje obavezu Centralnoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (CHJ) da pripremi godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije. CHJ je ovlaštena da, na osnovu godišnjih izvještaja primljenih od rukovodilaca jedinica interne revizije, pripremi Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije. Nakon odobrenja ministra finansija i trezora Bosne i Hercegovine izvještaj se, radi upoznavanja s problematikom interne revizije, dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Također, CHJ ovaj izvještaj dostavlja i Parlamentarnoj skupštini BiH.

Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije daje sažete informacije o broju obavljenih internih revizija, datim preporukama, te o statusu implementacije preporuka sadržanih u izvještajima o internoj reviziji, a na osnovu izvještaja koje su jedinice za internu reviziju dostavile CHJ. Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije u institucijama BiH sačinjen je u formatu koji je pripremila CHJ.

3.2. Metodologija rada interne revizije u institucijama BiH

Metodologiju za funkcioniranje interne revizije u institucijama BiH čini skup metodoloških dokumenata i podzakonskih akata koje u nastavku navodimo, zajedno sa kraćim pojašnjenjem istih.

- Etički kodeks / Kodeks profesionalne etike internih revizora ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11) sadrži načela i pravila kojih su se dužni pridržavati interni revizori da bi u obavljanju svojih zadataka bili nezavisni, objektivni i poštenu. Pored toga, interni revizori moraju se neprestano usavršavati u cilju unapređenja kvaliteta rada.
- Povelja interne revizije ("Službeni glasnik BiH", broj 30/18) uređuje opći pristup interne revizije, svrhu i cilj, nezavisnost, ulogu i djelokrug interne revizije, odgovornost rukovodioca jedinice za internu reviziju / internog revizora, kao i ovlaštenja pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini, koja je relevantna za obavljanje revizije, te definira obim aktivnosti interne revizije, izvještavanje i postupke u slučaju identificiranja indikatora prevare.
- Priručnik za internu reviziju ("Službeni glasnik BiH", broj 73/21) definira metodologiju rada i obavljanja interne revizije u institucijama / budžetskim korisnicima, koji se finansiraju iz

budžetskih sredstava institucija BiH i javnim preduzećima u kojima je BiH većinski vlasnik, a u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH. Priručnik pomaže u usvajanju stručne terminologije, razumijevanju i prihvatanju revizorskih tehnika koje će u svom radu primjenjivati interni revizori u institucijama BiH. Priručnik je prilagođen praksi javnog sektora, a urađen je u skladu s Međunarodnim standardima interne revizije i u skladu sa stečenim iskustvima u okviru projekata EU namijenjenih pružanju tehničke podrške našoj zemlji u oblasti reforme upravljanja javnim finansijama (Projekt "PIFC" i Projekt "PIFC 3").

- Priručnik za reviziju učinka za interne revizore u institucijama BiH (Odluka o donošenju Priručnika objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 81/19) pruža smjernice i objašnjenja, kojima se olakšava razumijevanje i primjena revizorskih procedura u procesu vršenja revizije učinka. Priručnik je izrađen u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija, metodologijom rada za interne revizore u institucijama BiH, te primjerima dobre prakse zemalja Evropske unije i stečenim iskustvima u toku rada¹⁷.
- Standarde interne revizije u institucijama BiH CHJ je objavila Odlukom o usvajanju Standarda interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 93/17)¹⁸. Ovom odlukom definirano je, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, da se vršenje interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine provodi u skladu s Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije objavljenim od strane *The Institute of Internal Auditors*, a čiju primjenu je odobrio Koordinacioni odbor CJH svojom Odlukom broj: KO-12/17 od 06.12.2017. godine. Standardi predstavljaju skup zahtjeva za profesionalno vršenje interne revizije i procjenu efektivnosti učinka interne revizije zasnovanih na principima kojih su obavezni pridržavati se interni revizori u institucijama BiH, kako je to definirano Zakonom o internoj reviziji.
- Pored objavljenih Standarda interne revizije, interni revizori u svom radu koriste i druge propise (pravilnike, procedure, smjernice i sl), ali i druge standarde i smjernice koji su primjenjivi za rad internih revizora, kao što su INTOSAI standardi (ISSAI) i smjernice (INTOSAI GOV), a koje je Koordinacioni odbor vrhovnih revizorskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizorskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 38/11).
- Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH¹⁹ pruža detaljna uputstva i smjernice o načinu provođenja internog i eksternog ocjenjivanja kao obavezujućih procedura definiranih Standardima interne revizije kojim se daje potvrda da je osiguran kvalitet usluga koje pruža interna revizija. Pravilnikom je definiran i način provođenja kontrole kvaliteta koju provodi CHJ u jedinicama interne revizije u svrhu nadzora nad implementacijom relevantnih propisa, za šta je odgovorna prema Zakonu o internoj reviziji institucija BiH.

Pored ovih dokumenata, objavljeni su i sljedeći zakonski i podzakonski propisi značajni za vršenje funkcije interne revizije u institucijama BiH:

¹⁷ Priručnik je CHJ izradila u saradnji s ekspertima Nacionalne akademije za ekonomiju i finansije Ministarstva finansija Kraljevine Nizozemske i internim revizorima iz institucija BiH, članovima radnih grupa.

¹⁸ Prije objavljivanja ove odluke Standardi su bili objavljeni kao sastavni dio metodologije rada, u Priručniku za internu reviziju u institucijama BiH sa Standardima interne revizije, "Službeni glasnik BiH", broj 82/11.

¹⁹ Odluka o donošenju Pravilnika objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 74/21.

- Zakon o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 27/ 08 i 32/12),
- Odluka o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 59/19),
- Pravilnik o zapošljavanju internih revizora u institucijama Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 81/12 i 99/14),
- Sporazum o vršenju funkcije interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine“ „Službeni glasnik BiH“, broj 32/18),
- Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 7/15 i 89/18),
- Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvještavanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 56/17 i 65/19),
- Uputstvo o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 97/15),
- Pravilnik o korištenju Aplikacije za praćenje, upravljanje i izvještavanje o sistemu finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 21/22) i
- Odluka CHJ MFT BiH o imenovanju administratora za PIFC aplikaciju, broj: 02-1-02-214-1/22 od 25.08.2022. godine, objavljena na internet stranici MFT BiH, u dijelu koji se odnosi na CHJ.

4. KONSOLIDIRANI IZVJEŠTAJ O INTERNOJ REVIZIJI PREMA GODIŠNJIM IZVJEŠTAJIMA JIR ZA 2023. GODINU

Na osnovu godišnjih izvještaja jedinica interne revizije za 2023. godinu CHJ je pripremila Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije institucija BiH za 2023. godinu. Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije daje informacije o aktivnostima CHJ, zakonodavnom okviru interne revizije u institucijama BiH, jedinicama interne revizije u institucijama BiH s pregledom institucija iz njihove nadležnosti, izvještajima interne revizije o planovima jedinica interne revizije, revidiranim oblastima, datim preporukama interne revizije, stepenu realizacije preporuka, te poštovanju Standarda i metodologije rada od strane jedinica interne revizije. U Izvještaju je dat i pregled uspostavljanja i razvoja sistema interne revizije, rezultatima godišnjeg i periodičnog pregleda kvaliteta, koji je provela CHJ, kao i informacije o Strategiji razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine i Operativnom godišnjem akcionom planu Strategije za 2023. godinu, te poduzetim aktivnostima na realizaciji Zaključaka Vijeća ministara BiH od strane jedinica interne revizije, institucija BiH i CHJ.

4.1. Jedinice interne revizije institucija BiH – pregled uspostavljanja

Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine („*Službeni glasnik BiH*“, broj 59/19) predviđeno je uspostavljanje jedinice interne revizije u ukupno 19 institucija, u skladu s članom 9. Odluke. Dodatno, navedenom odlukom definirano je u čl. 11. i 12. da će Ured za reviziju institucija BiH i Ustavni Sud BiH samostalno ocijeniti postojanje potrebe za uspostavljanjem i vršenjem funkcije interne revizije u skladu sa odredbama Zakona o internoj reviziji institucija BiH. Ured za reviziju institucija BiH obavijestio je CHJ²⁰ da je formirao stručnu komisiju zaduženu da obavlja poslove interne revizije. Ustavni Sud BiH do perioda izrade ovog izvještaja nije uspostavio funkciju interne revizije.

U narednoj tabeli dat je pregled institucija u kojima je predviđeno uspostavljanje interne revizije, njih ukupno 19, a iste su svrstane u tri grupe, u zavisnosti od nivoa funkcionalne i kadrovske uspostavljenosti interne revizije koja je uređena Zakonom o internoj reviziji u institucijama BiH, Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH i Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH.

Četvrti dio tabele predviđen je za javna preduzeća u kojima je Bosna i Hercegovina većinski vlasnik, a koja su također obavezna uspostaviti internu reviziju u skladu sa Zakonom o internoj reviziji u institucijama BiH i relevantnim propisima koji uređuju ovu oblast. Do perioda izrade ovog izvještaja, jedno javno preduzeće dostavilo je CHJ predviđenu dokumentaciju o uspostavljanju jedinice interne revizije, a to je Radio-televizija BiH.

²⁰ Dopis Ureda za reviziju institucija BiH broj: 01/1-50-1081-2/22 od 16.09.2022. godine

Tabela br. 1

I)	Institucije u kojima je JIR funkcionalno i kadrovski u potpunosti uspostavljena u skladu s propisima iz oblasti interne revizije	
1.	Parlamentarna skupština BiH	
2.	Ministarstvo finansija i trezora BiH	
3.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	
4.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	
5.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	
6.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	
7.	Ministarstvo pravde BiH	
8.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	
9.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH	
10.	Državna agencija za istrage i zaštitu	
11.	Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH – IDDEEA	
12.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH	
13.	Sud BiH	
II)	Institucije u kojima je JIR uspostavljena u skladu s propisima iz oblasti IR, ali nije kadrovski u potpunosti popunjena	
14.	Ministarstvo odbrane BiH	<u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JIR u skladu s predviđenim brojem izvršilaca (popunjene 3 ²¹ od predviđene četiri pozicije)
15.	Ministarstvo sigurnosti BiH	<u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JIR u skladu sa predviđenim brojem izvršilaca (popunjena jedna od predviđene dvije pozicije) ²² .
16.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	<u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JIR u skladu s predviđenim brojem izvršilaca (popunjena 1 ²³ od predviđene dvije pozicije)
17.	Granična policija BiH	<u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JIR u skladu sa predviđenim brojem izvršilaca (popunjena 1 ²⁴ od predviđene dvije pozicije)
III)	Institucije u kojima interna revizija nije uspostavljena u skladu s relevantnim propisima	
18.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH	<u>Obrazloženje:</u> Popunjena jedna pozicija internog revizora prema važećem pravilniku o unutrašnjoj organizaciji, koji nije

²¹ Obaviješteni smo od JIR MO BiH da su u toku 2023. godine obustavljene sve prethodno pokrenute aktivnosti na popunjavanju upražnjene pozicije rukovodioca JIR MO BiH.

²² Popunjena je pozicija internog revizora, dok je upražnjena pozicija rukovodioca JIR MSB BiH. U periodu izrade ovog izvještaja u toku su aktivnosti na okončanju konkursne procedure za popunjavanje pozicije rukovodioca JIR.

²³ Od 01.01.2024. godine popunjena je pozicija rukovodioca JIR OSA, na osnovu Rješenja OSA-e o raspoređivanju interne revizorka na radno mjesto rukovodilac JIR. Upraznjena je pozicija internog revizora. Prethodni rukovodilac JIR je prestao s radom 01.06.2023. godine, po osnovu ispunjenosti zakonskih uslova za odlazak u penziju.

²⁴ Popunjena je pozicija internog revizora, dok je upražnjena pozicija rukovodioca JIR GP BiH od 12.12.2023. godine, usljed odlaska u penziju dotadašnjeg rukovodioca JIR.

		usklađen sa propisima iz oblasti interne revizije.
19.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA	<u>Objasnenje:</u> Popunjena pozicija internog revizora prema važećem pravilniku o unutrašnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti interne revizije.
IV)	Javna preduzeća – u potpunosti uspostavljena JIR	
20.	Radio-televizija BiH (BHRT)	<u>Objasnenje:</u> U 2020. godini okončane su aktivnosti na uspostavljanju i kadrovskom popunjavanju JIR-a u skladu s relevantnim propisima.

Iz prethodne tabele vidimo da je zaključno sa 31.12.2023. godine interna revizija u potpunosti uspostavljena, u skladu s važećim propisima, u 13 institucija: u Parlamentarnoj skupštini BiH, Ministarstvu finansija i trezora BiH, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvu vanjskih poslova BiH, Ministarstvu civilnih poslova BiH, Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvu pravde BiH, Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Upravi za indirektno oporezivanje BiH, Agenciji za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka, Službi za zajedničke poslove institucija BiH i Sudu BiH.

Četiri institucije su uspostavile jedinicu interne revizije u skladu s važećim propisima, ali nisu kadrovski u potpunosti popunile jedinicu osobljem interne revizije, a to su: Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosna agencija BiH i Granična policija BiH. Od navedene četiri institucije, u tri je došlo do smanjenja broja osoblja usljed prirodnog odliva, po osnovu ispunjenosti uslova za penziju rukovodica JIR (u MO BiH u 2021. godini, a u OSA-i i GP u 2023. godini).

Dvije institucije su uspostavile internu reviziju na osnovu svog važećeg pravilnika o unutrašnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti interne revizije, a to su: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA. Pravilnik Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH je u proceduri izmjene.²⁵

Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA je jedina institucija koja do perioda izrade ovog izvještaja nije pripremila i dostavila CHJ prijedlog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji, a koji su, u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, obavezni uskladiti s relevantnim propisima²⁶. S tim u vezi podsjećamo da je obaveza usklađivanja pravilnika o unutrašnjoj organizaciji BHANSA-e, u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, utvrđena propisima kojim se

²⁵ DKPT obavijestila nas je (aktom broj: 20-07-16-4-2672-2/23 od 14.02.2024) da je 12.02.2024. godine pokrenula proceduru ponovnog dobijanja mišljenja od nadležnih institucija. Ministarstvo sigurnosti BiH zatražilo je (aktom od 29.12.2023.) od Generalnog sekretarijata Vijeća ministara BiH da se Prijedlog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji DKPT koji se odnosi na internu reviziju ponovo uvrsti na dnevni red sjednice Vijeća ministara BiH. Generalni sekretarijat VM BiH vratio je (aktom od 08.01.2024.) Ministarstvu sigurnosti BiH materijal radi dopune, uz obrazloženje da je potrebno zanoviti dostavljena mišljenja.

²⁶ BHANSA je već drugu godinu zaredom dostavila CHJ isto, neodređeno obavještenje "da su u toku aktivnosti u vezi s navedenim zaključcima Vijeća ministara BiH i da će o istom blagovremeno obavijestiti CHJ" (posljednji put aktom broj: 1-02-16-1-5383-1/23 od 07.02.2024. godine), kao odgovor na upit CHJ o realizaciji zaključka VM BiH kojim je BHANSA zadužena da osigura neophodna sredstva i okonča procedure uspostavljanja JIR i zapošljavanja internih revizora.

definiira način uspostavljanja interne revizije u institucijama BiH²⁷ i zaključcima Vijeća ministara BiH, sa 54. sjednice održane 28.07.2022. godine, i sa 14. sjednice održane 07.06.2023. godine.²⁸

CHJ vodi Registar jedinica interne revizije i Registar rukovodilaca jedinica interne revizije i internih revizora. Na osnovu podataka evidentiranih u navedenim registrima, na poslovima interne revizije u 19 jedinica interne revizije institucija BiH i jednom javnom preduzeću (ukupno 20 organizacija), koliko ih je uspostavljeno na dan 31.12.2023. godine, zaposlena su ukupno 44 interna revizora.

Kada analiziramo stanje u institucijama BiH u pogledu uspostavljanja i kadrovskog popunjavanja jedinica interne revizije, bez javnog preduzeća, potrebno je naglasiti da, od broja ukupno uspostavljenih jedinica interne revizije (19), njih 13 je u potpunosti i uspostavljeno i kadrovski popunjeno u skladu s relevantnim propisima, što u procentima iznosi 68% od ukupno uspostavljenih jedinica. U izvještajnom periodu došlo je do smanjenja broja osoblja interne revizije u tri jedinice interne revizije²⁹, dok je popunjeno upražnjenih pet pozicija internog revizora u tri jedinice interne revizije³⁰, što je doprinijelo povećanju ukupnog broja internih revizora i to za dva revizora. Prema podacima iz registara koje vodi CHJ, broj internih revizora u institucijama BiH (bez javnog preduzeća BHRT) je sa 40 povećan na 42 u 19 jedinica interne revizije, koliko ih ima zaposleno u institucijama BiH na dan 31.12.2023. godine.

4.2. Nadležnost jedinica za internu reviziju

Nadležnost svake od 19 jedinica interne revizije institucija BiH, koliko bi ih ukupno trebalo biti i uspostavljeno u institucijama BiH, definirana je Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH.

Od 19 uspostavljenih jedinica interne revizije u institucijama BiH (navedene u Tabeli br. 1), deset jedinica interne revizije vrši funkciju interne revizije samo u jednoj, matičnoj instituciji. To su jedinice interne revizije u:

- Ministarstvu odbrane BiH,
- Ministarstvu vanjskih poslova BiH,
- Upravi za indirektno oporezivanje BiH,
- Graničnoj policiji BiH,
- Državnoj agenciji za istrage i zaštitu,
- Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH,
- Agenciji za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH,
- Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH,
- Službi za zajedničke poslove institucija BiH i
- Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH - BHANSA.

Preostalih devet jedinica interne revizije, u skladu s usvojenim decentraliziranim modelom uspostavljanja i organiziranja sistema interne revizije u institucijama BiH, funkciju interne revizije

²⁷ Odluka o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19).

²⁸ Nakon zaprimanja obavještenja o donošenju zaključaka Vijeća ministara BiH, s navedenih sjednica, CHJ MFT BiH je o istim upoznala BHANSA-u (dopisi CHJ MFT BiH od 17.10.2022. godine i 11.07.2023. godine).

²⁹ JIR OSA, JIR GP BiH i JIR DKPT.

³⁰ JIR MFT BiH (2 IR), JIR MP BiH (2 IR) i JIR MKT BiH (1 IR).

vrše za nekoliko institucija u skladu s Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH. U nastavku je dat pregled ovih jedinica i institucija za koje svaka od ovih jedinica pruža usluge interne revizije, zajedno s podacima u kojim od institucija iz njihove nadležnosti su vršile internu reviziju u izvještajnoj godini.

– *Jedinica interne revizije Parlamentarne skupštine BiH* nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u:

- Parlamentarnoj skupštini BiH,
- Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije,
- Agenciji za zaštitu ličnih podataka u BiH,
- Uredu za razmatranje žalbi po javnim nabavkama,
- Centralnoj izbornoj komisiji BiH,
- Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH i
- Službenom listu BiH.

Jedinica interne revizije Parlamentarne skupštine BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama za koje je nadležna.

U izvještajnom periodu ova jedinica vršila je reviziju, u skladu s usvojenim planovima, u Parlamentarnoj skupštini BiH, Agenciji za zaštitu ličnih podataka BiH, Uredu za razmatranje žalbi po javnim nabavkama i Službenom listu BiH, a započeta je i jedna revizija u Centralnoj izbornoj komisiji BiH. U Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH i Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH provedene su naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizorskih izvještaja datih u prethodnoj godini. Podaci o obavljenim revizijama prikazani su u tabelama br. 2, 3 i 4.

– *Centralna jedinica za internu reviziju Ministarstva finansija i trezora BiH* vrši funkciju interne revizije u:

- Ministarstvu finansija i trezora BiH,
- Predsjedništvu BiH,
- Agenciji za državnu službu BiH,
- Agenciji za javne nabavke BiH,
- Agenciji za osiguranje u BiH,
- Agenciji za statistiku BiH,
- Arhivu BiH,
- Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH,
- Direkciji za evropske integracije BiH,
- Direkciji za ekonomsko planiranje BiH,
- Uredu koordinatora za reformu javne uprave,
- Memorijalnom centru Srebrenica – Potočari,
- Odboru državne službe za žalbe,
- Uredu za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH i
- Centralnoj harmonizacijskoj jedinici MFiT BiH.

Do sada su sve od naprijed navedenih institucija, osim Predsjedništva BiH, potpisale Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelju interne revizije sa Centralnom jedinicom za internu reviziju MFT BiH. Iako se ova jedinica više puta obraćala Predsjedništvu BiH radi potpisivanja Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije i Povelje interne revizije, posljednji put u

junu 2023. godine, do perioda izrade ovog izvještaja, Predsjedništvo BiH nije potpisalo Sporazum i Povelju sa Centralnom jedinicom interne revizije MFT BiH.

Ovakvo postupanje Predsjedništva BiH dovelo je do izostanka potpune pokrivenosti budžeta institucija BiH³¹ funkcijom interne revizije. Napominjemo da je i CHJ u prethodnom periodu, u više navrata, ukazivala Predsjedništvu BiH na ulogu i značaj koji ima interna revizija u unapređenju sistema internih kontrola u institucijama BiH, ukazujući istovremeno i na neophodnost poštovanja modaliteta uspostavljanja interne revizije u institucijama BiH, a koji se zasniva na principima ekonomičnog, efikasnog i efektivnog pružanja usluge interne revizije.

U izvještajnom periodu Jedinica interne revizije MFT BiH vršila je reviziju, u skladu s usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu finansija i trezora BiH i Centralnoj harmonizacijskoj jedinici MFT BiH. Također, u izvještajnom periodu provedene su i naknadne revizije u Agenciji za statistiku BiH i Uredu koordinatora za reformu javne uprave, u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizorskih izvještaja sačinjenih u prethodnom periodu. Detalji o institucijama u kojim je u izvještajnom periodu vršena revizija, kao i o obavljenim internim revizijama prikazani su u tabelarnim pregledima (tabela br. 2, 3. i 4).

– *Jedinica interne revizije Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH* nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u:

- Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH,
- Institutu za nestale osobe BiH i
- Fondu za povratak BiH.

Jedinica interne revizije Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama iz svoje nadležnosti.

U izvještajnom periodu ova jedinica obavljala je internu reviziju, u skladu s usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Institutu za nestale osobe BiH i Fondu za povratak BiH, što je detaljno prikazano u tabelama br. 2, 3 i 4.

– *Jedinica interne revizije Ministarstva pravde BiH* nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u:

- Ministarstvu pravde BiH,
- Pravobranilaštvu BiH,
- Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH i
- Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH.

Jedinica interne revizije Ministarstva pravde BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge interne revizije.

U izvještajnom periodu ova jedinica je obavljala internu reviziju, u skladu s odobrenim strateškim i godišnjim planovima, u Ministarstvu pravde BiH, Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH i Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH, a u Pravobranilaštvu BiH je provela naknadnu reviziju praćenja realizacije preporuka. Detaljniji podaci o izvršenim revizijama prikazani su u tabelarnim pregledima u nastavku Izvještaja (tabela br. 2, 3 i 4).

– *Jedinica interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH* nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u:

³¹ Budžet Predsjedništva BiH za 2023. godinu iznosi 10.991.000KM

- Ministarstvu civilnih poslova BiH,
- Agenciji za antidoping kontrolu BiH,
- Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH,
- Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH,
- Agenciji za rad i zapošljavanje u BiH,
- Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH,
- Državnoj regulatornoj agenciji za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH,
- Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika BiH,
- Centru za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja u BiH i
- Centru za uklanjanje mina u BiH - *BHMAC*.

Jedinica interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge interne revizije.

U izvještajnom periodu ova jedinica vršila je reviziju, u skladu s odobrenim strateškim i godišnjim planovima, u Ministarstvu civilnih poslova BiH, Agenciji za rad i zapošljavanje BiH, Državnoj regulatornoj agenciji za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH, Agenciji za antidoping kontrolu BiH i Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika.

- *Jedinica interne revizije Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH* nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u:

- Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH,
- Agenciji za sigurnost hrane BiH,
- Agenciji za nadzor nad tržištem BiH,
- Agenciji za promociju stranih ulaganja u BiH,
- Institutu za akreditiranje BiH,
- Institutu za intelektualno vlasništvo BiH,
- Institutu za mjeriteljstvo BiH,
- Institutu za standardizaciju BiH,
- Instituciji ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH,
- Uredu za veterinarstvo BiH,
- Uredu za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju u BiH,
- Komisiji za koncesije BiH,
- Konkurencijskom vijeću BiH,
- Upravi BiH za zaštitu zdravlja bilja,
- Vijeću za državnu pomoć BiH i
- Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju.

Jedinica interne revizije Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge interne revizije.

U izvještajnom periodu ova jedinica vršila je reviziju, u skladu s usvojenim strateškim i godišnjim planovima Jedinice, u Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju, Komisiji za koncesije BiH i Vijeću za državnu pomoć BiH, dok su u Instituciji ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH, Institutu za akreditiranje BiH i

Institutu za intelektualno vlasništvo BiH provedene naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije preporuka datih u prethodnoj godini, što je detaljno prikazano u tabelama br. 2, 3 i 4.

– *Jedinica interne revizije Ministarstva komunikacija i prometa BiH* nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u:

- Ministarstvu komunikacija i prometa BiH,
- Agenciji za poštanski saobraćaj BiH,
- Direkciji za civilno zrakoplovstvo BiH,
- Regulatornoj agenciji za komunikacije i
- Regulatornom odboru željeznica BiH.

Jedinica interne revizije Ministarstva komunikacija i prometa BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama za koje je nadležna vršiti internu reviziju.

U izvještajnom periodu ova jedinica obavljala je internu reviziju, u skladu s usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, Direkciji za civilno zrakoplovstvo BiH, Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH i Agenciji za poštanski saobraćaj BiH. Jedinica interne revizije MKT BiH obavijestila je CHJ da procesi koje revidira u Ministarstvu komunikacija i prometa BiH i preporuke koje iz istih proizlaze važe i primjenjuju se i na Regulatorni odbor željeznica BiH³².

– *Jedinica interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH* nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u:

- Ministarstvu sigurnosti BiH,
- Agenciji za policijsku podršku,
- Agenciji za forenzička ispitivanja i vještačenja,
- Agenciji za školovanje i stručno osposobljavanje kadrova i
- Službi za poslove sa strancima BiH.

Sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge interne revizije ova jedinica je potpisala Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije.

U izvještajnom periodu Jedinica interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH vršila je reviziju u Ministarstvu sigurnosti BiH, u skladu s odobrenim strateškim i godišnjim planom rada interne revizije.

– *Jedinica interne revizije Suda BiH* nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u:

- Sudu BiH i
- Tužilaštvu BiH.

Jedinica interne revizije Suda BiH potpisala je Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelju interne revizije s Tužilaštvom BiH, dok je u matičnoj instituciji (Sud BiH), također, donesena Povelja interne revizije, kako je to i predviđeno relevantnim propisima.

U izvještajnom periodu Jedinica interne revizije Suda BiH vršila je reviziju, u skladu s odobrenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Sudu BiH i Tužilaštvu BiH.

Svaka od 19 jedinica interne revizije u institucijama BiH, kao i jedinica interne revizije u javnom preduzeću Radio-televizija BiH, koliko ih je ukupno uspostavljeno, imala je obavezu, u

³² Budžet Regulatornog odbora željeznica BiH dio je budžeta MKT BiH. Interni akti MKT BiH i interne procedure vezane za budžet Regulatornog odbora željeznica provode se u MKT BiH. Stoga ova JIR navodi da u svrhu izbjegavanja dupliranja poslova interne revizije nije opravdano, a ni svrsishodno da donosi Strateški i Godišnji plan IR za Regulatorni odbor željeznica.

skladu s čl. 15. i 19. Zakona o internoj reviziji institucija BiH, dostaviti godišnji izvještaj koji je osnova za izradu Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije u institucijama BiH. Godišnji izvještaj interne revizije za 2023. godinu dostavile su sve jedinice interne revizije. Detalji o izvršenim revizijama dati su u tabelama br. 2, 3 i 4.

4.3. Godišnji izvještaji jedinica interne revizije

Sve jedinice interne revizije su u skladu sa zakonskim obavezama sačinile strateške (trogodišnje) planove interne revizije i na osnovu njih odgovarajuće godišnje planove. Planovi jedinica interne revizije odobreni su od strane rukovodioca institucije u svim institucijama u kojima su jedinice, u skladu s raspoloživim resursima, planirale vršiti reviziju u izvještajnom periodu.

U narednoj tabeli dat je pregled jedinica interne revizije i institucija u kojima je u izvještajnom periodu vršena interna revizija, zajedno s podacima o potpisanim poveljama interne revizije³³ i planovima interne revizije, kao i planiranim i realiziranim internim revizijama.

Tabela br. 2

R. br.	JIR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR	Planiran broj redovnih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP IR	Realiziran broj redovnih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovnih IR	Realiziran broj naknadnih IR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ IR	% izvršenja redovnih i naknadnih revizija iz GP IR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)

³³ Podaci o svim institucijama koje su potpisale Povelju interne revizije, kao i institucija koje nisu potpisale Povelju, navedeni su u tački 4.2. ovog izvještaja, a u Tabeli br. 2 podaci samo za institucije u kojima je vršena revizija u 2023. godini.

³⁴ Pod "redovnim internim revizijama" podrazumijeva se pružanje nezavisnog, objektivnog uvjeravanja (što uključuje objektivni pregled i ocjenu dokaza od strane interne revizije radi osiguranja mišljenja i zaključaka o predmetu revizije) i savjetodavnih usluga, koje su planirane strateškim i godišnjim planovima interne revizije odobrenim od rukovodioca institucije.

³⁵ "Naknadne interne revizije" provode se, u skladu s relevantnim propisima i odobrenim planovima interne revizije, u određenom periodu nakon izvršene redovne revizije u svrhu utvrđivanja da li su realizirane preporuke iz revizorskih izvještaja.

³⁶ Revizije pokrenute na zahtjev rukovodioca institucije.

R. br.	JIR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR	Planiran broj redovnih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP IR	Realiziran broj redovnih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovnih IR	Realiziran broj naknadnih IR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ IR	% izvršenja redovnih i naknadnih revizija iz GP IR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1.	JIR Parlamentarne skupštine BiH	Podaci navedeni 1.1-1.6.			7	5*³⁷	3*	2	1	*
1.1.	Parlamentarna skupština BiH	Da	Da	Da	1	-	-	-	1	³⁸
1.2.	Agencija za zaštitu ličnih podataka BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
1.3.	Ured za razmatranje žalbi po javnim nabavkama	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
1.4.	Službeni list BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
1.5.	Centralna izborna komisija BiH	Da	Da	Da	1	*	*	-	-	*
1.6.	*U izvještajnom periodu JIR PS BiH provela je naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizorskih izvještaja sačinjenih u prethodnom periodu u: Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH i Instituciji ombudsmena za ljudska prava							2	-	
2.	Centralna jedinica za internu reviziju MFT BiH – JIR MFT BiH	Podaci navedeni 2.1- 2.3.			5	5	2	3	-	100%
2.1.	Ministarstvo finansija i trezora BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	-
2.2.	CHJ MFT BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	-
2.3.	*U izvještajnom periodu JIR MFT BiH provela je naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizorskih izvještaja sačinjenih u prethodnom periodu u: Agenciji za statistiku BiH i Uredu koordinatora za reformu javne uprave.							2	-	
3.	JIR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	Podaci navedeni 3.1-3.3.			9	9	4	5	-	100%
3.1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	Da	Da	Da	5	5	2	3	-	100%
3.2.	Institut za nestale osobe BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
3.3.	Fond za povratak BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
4.	JIR Ministarstva vanjskih poslova BiH	Da	Da	Da	11	11³⁹	9	2	-	100%

³⁷ Započeta je i jedna revizija u Centralnoj izbornoj komisiji BiH, a ista će biti okončana u 2024. godini.

³⁸ Redovna revizija u PS BiH nije provedena, jer je izvršena *ad hoc* revizija koja se odnosila na istu oblast "Javne nabavke", te su u *ad hoc* reviziji date preporuke za planiranu IR procesa javnih nabavki.

³⁹ JIR MVP BiH obavila je, pored 9 revizorskih angažmana predviđenih Godišnjim planom, i 2 savjetodavne usluge interne revizije.

R. br.	JIR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR	Planiran broj redovnih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP IR	Realiziran broj redovnih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovnih IR	Realiziran broj naknadnih IR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ IR	% izvršenja redovnih i naknadnih revizija iz GP IR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
5.	JIR Ministarstva civilnih poslova BiH	Podaci navedeni 5.1-5.5.			7	7	5	2	-	100%
5.1.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
5.2.	Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
5.3.	Agencija za rad i zapošljavanje BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
5.4.	Agencija za antidoping kontrolu BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
5.5.	Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
6.	JIR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Podaci navedeni 6.1-6.7.			7	7	4	3	-	100%
6.1.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
6.2.	Državna regulatorna komisija za električnu energiju	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
6.3.	Vijeće za državnu pomoć BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
6.4.	Komisija za koncesije BiH	Da	Da	Da	1	1	1	1	-	100%
6.5.	Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
6.6.	Institut za akreditiranje BiH	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
6.7.	Institut za intelektualno vlasništvo BiH	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
7.	JIR Ministarstva pravde BiH	Podaci navedeni 7.1-7.4.			5	5	3	2	-	100%
7.1.	Ministarstvo pravde BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
7.2.	Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
7.3.	Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, prtvora i drugih mjera BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
7.4.	Pravobranilaštvo BiH	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
8.	JIR Ministarstva komunikacija i prometa	Podaci navedeni 8.1-8.4.			4	4	2	2	-	100%
8.1.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%

R. br.	JIR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR	Planiran broj redovnih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP IR	Realiziran broj redovnih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovnih IR	Realiziran broj naknadnih IR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ IR	% izvršenja redovnih i naknadnih revizija iz GP IR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
8.2.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
8.3.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
8.4.	Agencija za poštanski saobraćaj BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
Napomena: JIR MKT BiH obavijestila je da procesi koje revidira u MKT BiH i preporuke koje iz istih proizlaze važe i primjenjuju se i na Regulatorni odbor željeznica BiH. ⁴⁰										
9.	JIR Uprave za indirektno oporezivanje BiH	Da	Da	Da	8	8	4	4	-	100%
10.	JIR Državne agencije za istrage i zaštitu – SIPA	Da	Da	Da	5	5	4	1	-	100%
11.	JIR Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka	Da	Da	Da	6	6	3	3	-	100%
12.	JIR Službe za zajedničke poslove institucija BiH	Da	Da	Da	10	8	3 ⁴¹	5+1 ⁴²	1	80 ⁴³ %
13.	JIR Suda BiH	Podaci navedeni 13.1- 13.2.			8	8	4	4	1	100%
13.1	Sud BiH	Da	Da	Da	4	4	2	2	-	100%
13.2	Tužilaštvo BiH	Da	Da	Da	4	4	2	2	1	100%
14.	JIR Ministarstva odbrane BiH	Da	Da	Da	10	10	4	6	-	100%
15.	JIR Ministarstva sigurnosti BiH	Da	Da	Da	3	1	1	-	-	33,3%
16.	JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH	Da	Da	Da	4	4	4	-	-	100%

⁴⁰ JIR MKT BiH obavijestila je CHJ da, sa stanovišta izbjegavanja dupliranja poslova interne revizije, smatra da nije ni opravdano, a ni svrsishodno da donosi Strateški i Godišnji plan IR za Regulatorni odbor željeznica, jer je budžet Regulatornog odbora željeznica BiH dio budžeta MKT BiH, a interni akti MKT BiH i interne procedure vezane za budžet Regulatornog odbora željeznica provode se i primjenjuju u MKT BiH.

⁴¹ U 2023. godini JIR SZP BiH započela je i još jednu planiranu redovnu reviziju, a ista će biti okončana u 2024. godini.

⁴² JIR SZP realizirala je i naknadnu reviziju u svrhu utvrđivanja stepena realizacije preporuka datih u *ad hoc* reviziji, koja je u 2023. godini pokrenuta na zahtjev rukovodioca institucije.

⁴³ Usljed kompleksnosti i obimnosti poslova vezanih za *ad hoc* reviziju i redovne revizije, JIR SZP nije uspjela realizirati jednu planiranu naknadnu reviziju i okončati započetu redovnu reviziju "Podrška institucijama BiH u Mostaru" (koja je preostala iz GP IR). Ista će biti okončana u 2024. godini.

R. br.	JIR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR	Planiran broj redovnih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP IR	Realiziran broj redovnih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovnih IR	Realiziran broj naknadnih IR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ IR	% izvršenja redovnih i naknadnih revizija iz GP IR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
17.	JIR Granične policije BiH	Da	Da	Da	4	4	3	1	-	100%
18.	JIR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	Da	Da	Da	4	4	1	3	1	100%
19.	IR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA	Da	Da	Da	6	4	3	1	1	66,7%
20.	JIR Radio-televizije BiH	Da	Da	Da	6	6	4	2	-	100%
Ukupno u 2023. godini							70	52	5	-
							127 (redovne + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			
Ukupno u 2022. godini							61	76	1	-
							138 (redovne + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			
Ukupno u 2021. godini							74	56	3	-
							133 (redovne + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			
Ukupno u 2020. godini							50	47	3	-
							100 (redovne + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			
Ukupno u 2019. godini							44	53	5	-
							102 (redovne + naknadne + <i>ad hoc</i> revizije)			

Iz prethodne tabele uočava se da je u 2023. godini 20 jedinica interne revizije za izvještajni period sačinilo ukupno 127 revizorskih izvještaja. Od broja ukupno izvršenih revizija (127), 75 izvještaja se odnosi na revizije u kojima su revizori, na osnovu revizorskih nalaza, dali stručno revizorsko mišljenje o revidiranim područjima (70 redovnih revizija i 5 *ad hoc* revizija), dok se nešto malo manje od polovine revizorskih izvještaja (52) odnosi na naknadne preglede kroz koje je praćena primjena preporuka datih u ranijim izvještajima.

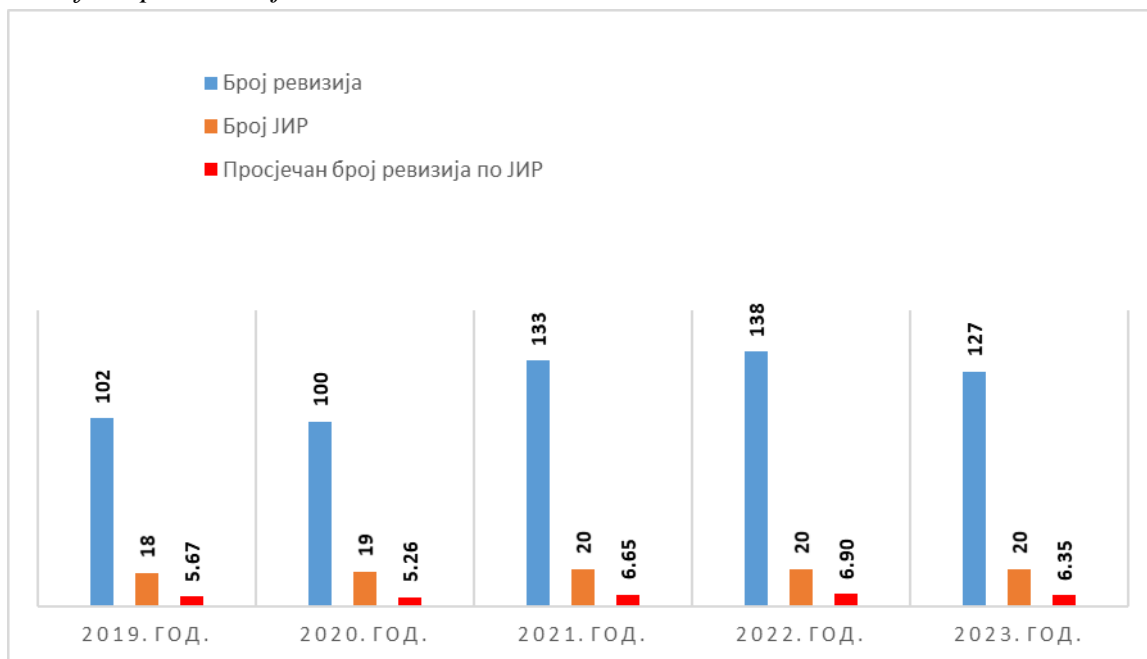
Najmanje internih revizija izvršila je Jedinica interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH, a što značajno utiče na prosjek broja obavljenih internih revizija u institucijama BiH u 2023. godinu, odnosno na njegovo umanjeње. Ova JIR obavila je samo jednu internu reviziju, a što je daleko ispod svakog prosjeka obavljenih revizija po JIR (6,35 internih revizija po JIR u 2023. godini).

U svrhu praćenja učinka i efikasnosti jedinica interne revizije, u prethodnoj tabeli navedeni su i podaci o broju ukupno provedenih revizija iz prethodna četiri godišnja konsolidirana izvještaja koje je sačinila CHJ. U nastavku navodimo ukupan broj izvršenih revizija po godinama, zajedno s podacima o ukupnom broju uspostavljenih jedinica interne revizije za predmetnu godinu i vrsti revizija:

- U 2023. godini 20 jedinica interne revizije sačinilo je ukupno 127 revizorskih izvještaja, od kojih je 70 redovnih revizija, pet *ad hoc* revizija i 52 naknadne revizije;
- U 2022. godini 20 jedinica interne revizije sačinilo je ukupno 138 revizorskih izvještaja, od kojih je 61 redovna revizije, jedna *ad hoc* revizija i 76 naknadnih revizija;
- U 2021. godini 20 jedinica interne revizije sačinilo je ukupno 133 revizorska izvještaja, od kojih su 74 redovne revizije, tri *ad hoc* revizije i 56 naknadnih revizija;
- U 2020. godini 19 jedinica interne revizije izvršilo je ukupno 100 revizija, od kojih je 50 redovnih, tri *ad hoc* i 47 naknadnih revizija;
- U 2019. godini 18 jedinica interne revizije izvršilo je ukupno 102 revizije, od kojih su 44 redovne, pet *ad hoc* i 53 naknadne revizije;

Naredni grafički prikaz daje pregled na godišnjem nivou ukupnog broja izvršenih revizija, broja uspostavljenih jedinica interne revizije i prosječnog broja izvršenih revizija po jedinici interne revizije, za period 2019 – 2023. godina.

Grafički prikaz broj 1.

Iz prethodnog grafikona uočava se da je u posmatranom petogodišnjem periodu najmanje izvršeno revizija u 2020. godini, kada je prosječan broj izvršenih revizija po jedinici interne revizije (JIR) iznosio 5,26 revizija. Važno je napomenuti da smo 2020. godine bili suočeni s izmijenjenim režimom rada, usljed epidemije korona virusa, što se zasigurno odrazilo i na broj realiziranih revizija u institucijama BiH.

Ono što je posebno važno istaći jeste da je u posljednje tri izvještajne godine (2021, 2022. i 2023. godina) evidentno povećanje prosječnog broja revizija po JIR u odnosu na 2020. godinu, za

oko jednu reviziju. Naime, sa 5,26 koliko je iznosio prosječan broj revizija po JIR u 2020. godini, došlo je do povećanja koje se kreće u rasponu 6,35 – 6,9 revizija po JIR, odnosno u 2021. godini je 20 JIR realiziralo u prosjeku po 6,65 revizija, u 2022. godini taj broj je iznosio 6,9 revizija po JIR, a u 2023. godini iznosi 6,35 revizija po JIR.

Prosječan broj izvršenih revizija, posmatrano po jedinici interne revizije, za navedeni petogodišnji period iznosi 6,19 revizija po JIR (600 revizija / 97 JIR; zbirni podaci za pet godina).

Kada se izvrši uporedna analiza podataka o ukupnom broju izvršenih revizija i vrstama revizija (podaci navedeni u tabeli broj 2) za posljednje dvije izvještajne godine (2022. i 2023. godinu), u kojim je isti broj uspostavljenih jedinica interne revizije (20), može se konstatirati da je u 2023. godini došlo do smanjenja ukupnog broja izvršenih revizija u odnosu na prethodnu godinu i to za 7,9% (sa 138 na 127 internih revizija), ali je došlo do povećanja broja redovnih revizija za oko 15% (za devet revizija, sa 61 reviziju koliko je realizirano u 2022. godini došlo je do povećanja na 70 revizija provedenih u 2023. godini).

Povećanje broja redovnih revizorskih angažmana značajan je podatak koji ukazuje na to da su jedinice interne revizije planirale revidirati veći broj područja i oblasti poslovanja u odnosu na prethodnu, 2022. godinu. Naime, kao i u svakoj profesiji očekuje se da i interna revizija, uporedo s razvojem znanja, vještina i iskustva osoblja, unapređuje segment planiranja i organizacije rada, a što doprinosi većoj efikasnosti u radu i u konačnici povećanju broja obavljenih revizija i datih preporuka, kao krajnjem rezultatu rada interne revizije.

Registar povelja interne revizije u kojem je evidentirano, zaključno sa 31.12.2023. godine, ukupno 76 povelja, također vodi CHJ, što pokazuje da je 19 jedinica interne revizije potpisalo sa 76 institucija BiH dokument kojim su rukovodioci ovih institucija upoznati s načinom rada interne revizije, zadacima i ovlaštenjima internih revizora, u skladu s relevantnim propisima. Također, jedinica interne revizije u javnom preduzeću Radio-televiziji BiH donijela je u proteklom periodu Povelju interne revizije, koja je usklađena s tekstom Povelje CHJ, te time ukupan broj potpisanih povelja u Registru koji vodi CHJ iznosi 77.

Podaci po institucijama o broju sačinjenih izvještaja interne revizije i datim preporukama, te područjima revidiranja u izvještajnom periodu, zajedno s podacima o broju internih revizora u nadležnoj jedinici interne revizije dati su u tabeli broj 3.

Tabela br. 3.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoblja IR u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
1.1.	Parlamentarna skupština BiH – JIR PS BiH	2	1 <i>ad hoc</i> revizija	8 preporuka	- Nabavka i implementacija programa za elektronski tok dokumenata;
1.2.	Agencija za zaštitu ličnih podataka – JIR PS BiH		1 redovna revizija	6 preporuka	- Javne nabavke;

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoba IR u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
1.3.	Ured za razmatranje žalbi po javnim nabavkama – JIR PS BiH		1 redovna revizija	8 preporuka	- Javne nabavke;
1.4.	Službeni list BiH JIR PS BiH		1 redovna revizija	10 preporuka	- Plate i naknade plata;
1.5.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije – JIR PS BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
1.6.	Institucija ombudsmana za ljudska prava – JIR PS BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
2.1.	Ministarstvo finansija i trezora BiH – JIR MFT BiH	4 ⁴⁴	2 (1 redovna i 1 naknadna revizija)	6 preporuka	- Izvršenje budžeta definiranog Strategijom unapređenja upravljanja javnim finansijama; - Naknadna revizija;
2.2.	Centralna harmonizacijska jedinica MFT BiH – JIR MFT BiH		1 redovna revizija	5 preporuka	- Ocjena razvoja finansijskog upravljanja i kontrole;
2.3.	Ured koordinatora za reformu javne uprave – JIR MFT BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
2.4.	Agencija za statistiku BiH – JIR MFT BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
3.1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH – JIR MLJP BiH	2	5 (2 redovne i 3 naknadne revizije)	9 preporuka	- Planiranje programskih aktivnosti; - Korištenje sredstava reprezentacije; - Naknadne revizije;
3.2.	Institut za nestale osobe BiH – JIR MLJP BiH		2 (1 redovna i 1 naknadna)	10 preporuka	- Popis stalnih sredstava; - Naknadna revizija;
3.3.	Fond za povratak BiH – JIR MLJP BiH		2 (1 redovna i 1 naknadna revizija)	4 preporuke	- Popis stalnih sredstava; - Naknadna revizija;
4.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH – JIR MVP BiH	3	11+* (9 redovnih, 2 naknadne)	29 preporuka	- Naplata prihoda i potraživanja; - Naplata prihoda od konzularnih taksi i plana rashoda DKP – izvršenje u više

⁴⁴ U prvoj polovini 2023. godine JIR MFT BiH imala je popunjene 2 od 4 sistematizirane pozicije. U periodu juni – august 2023. godine popunjene su dvije upražnjene pozicije internog revizora.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoba u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
			revizije i *2 savjetodavne usluge)		ambasada; - Posredovanje u proceduri prijema i prestanka državljanstva; - Izvršenje finansijskih obaveza za članarine BiH u međunarodnim organizacijama i institucijama; - Nabavka robe, usluga i radova; - Upravljanje zakupima prostora za smještaj DKP i šefova DKP-a BiH; - Naknadne revizije; - *Savjetodavne usluge interne revizije;
5.1.	Ministarstvo civilnih poslova BiH – JIR MCP BiH	3	2 (1 redovna i 1 naknadna revizija)	10 preporuka	- Sačinjavanje i praćenje izvršenja budžeta; - Naknadna revizija;
5.2.	Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH – JIR MCP BiH		1 redovna revizija	15 preporuka	- Sačinjavanje i praćenje izvršenja budžeta;
5.3.	Agencija za rad i zapošljavanje BiH – JIR MCP BiH		2 (1 redovna i 1 naknadna revizija)	9 preporuka	- Planiranje i praćenje izvršenja budžeta; - Naknadna revizija;
5.4.	Agencija za antidoping kontrolu BiH – JIR MCP BiH		1 redovna revizija	7 preporuka	- Sačinjavanje i praćenje izvršenja budžeta;
5.5.	Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH – JIR MCP BiH		1 redovna revizija	8 preporuka	- Sačinjavanje i praćenje izvršenja budžeta;
6.1.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH – JIR MVTEO BiH	3	1 redovna revizija	2 preporuke	- Finansijsko upravljanje i kontrola;
6.2.	Državna regulatorna komisija za električnu energiju – JIR MVTEO BiH		1 redovna revizija	4 preporuke	- Finansijsko upravljanje i kontrola;
6.3.	Komisija za koncesije BiH – JIR MVTEO BiH		1 redovna revizija	4 Preporuke	- Upravljanje ljudskim resursima;
6.4.	Vijeće za državnu pomoć BiH – JIR MVTEO BiH		1 redovna revizija	4 preporuke	- Strateško planiranje;
6.5.	Institut za intelektualno vlasništvo BiH – JIR MVTEO BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoba u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
6.6.	Institut za akreditiranje BiH – JIR MVTEO BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
6.7.	Institucija ombudsmena za zaštitu potrošača u BiH – JIR MVTEO BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
7.1.	Ministarstvo pravde BiH – JIR MP BiH	3 ⁴⁵	1 redovna revizija	10 preporuka	- Obračun i isplata plata i naknada;
7.2.	Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH – JIR MP BiH		1 redovna revizija	9 preporuka	- Planiranje i izvršenje budžeta;
7.3.	Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH – JIR MP BiH		2 (1 redovna i 1 naknadna revizija)	3 preporuke	- Finansijsko upravljanje i kontrola;
7.4.	Pravobranilaštvo BiH – JIR MP BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
8.1.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH – JIR MKT BiH	2 ⁴⁶	1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
8.2.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH – JIR MKT BiH		1 redovna revizija	4 preporuka	- Elektronsko blagajničko poslovanje;
8.3.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH - JIR MKT BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
8.4.	Agencija za poštanski saobraćaj BiH - JIR MKT BiH		1 redovna revizija	8 preporuka	- Elektronsko blagajničko poslovanje;
9.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH - JIR UIO BiH	4	8 (4 redovne i 4 naknadne revizije)	60 preporuka	- Razvoj sistema FUK-a u UIO; - Efikasnost izvještavanja o radu; - Efikasnost pokretanja i okončanja prethodnih postupaka u okviru registracije poreskih obveznika; - Efikasnost postupka registracije obveznika indirektnih poreza; - Naknadne revizije;
10.	Državna agencija za istrage i zaštitu –	2	5 (4 redovne i	18 preporuka	- Javne nabavke – direktni sporazumi; - JN – konkurentski sporazumi;

⁴⁵ U periodu do 31.10.2023. godine JIR MP BiH je imala popunjenu poziciju RJIR i jednog internog revizora, a od 01.11.2023. godine je popunjena i druga pozicija internog revizora u ovoj JIR, te je time JIR MP BiH kompletno popunjena u skladu sa sistematiziranim brojem izvršilaca.

⁴⁶ U periodu do 01.08.2023. godine JIR MKT BiH je imala popunjenu samo poziciju Rukovodioca JIR. Od 01.08.2023. godine popunjena je i upražnjena pozicija internog revizora.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoba u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
	JIR SIPA BiH		1 (naknadna revizija)		- JN – ograničeni postupak; - JN – otvoreni postupak; - Naknadna revizija;
11.	Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH – JIR IDDEEA	2	6 (3 redovne i 3 naknadne revizije)	18 preporuka	- Administracija sistema i aplikacija/usaglašenost s Pravilnikom o tehničkoj administraciji; - Evidentiranje, praćenje i refundiranje prihoda; - Održavanje opreme; - Naknadne revizije;
12.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH – JIR SZP BiH	2	10 (3 redovne, 5 naknadnih i 1 <i>ad hoc</i> redovna i naknadna revizija)	65 preporuka	- Ugostiteljstvo SZP; - Stimulacije zaposlenih; - Upravljanje okvirnim sporazumima i ugovorima u javnim nabavkama; - Javna nabavka građevinsko- zanatskih radova; - Naknadne revizije;
13.1.	Sud BiH – JIR Suda BiH	2	4 (2 redovne i 2 naknadne revizije)	10 preporuka	- Evidentiranje i naplata prihoda od novčanih kazni; - FUK; - Naknadne revizije;
13.2.	Tužilaštvo BiH – JIR Suda BiH		5 (2 redovne, 2 naknadne i 1 <i>ad hoc</i> revizija)	14 preporuka	- Službena putovanja; - Planiranje i izvršenje budžeta; - Obračun i isplata naknada za prekovremeni rad i rad u neradne dane; - Naknadne revizije;
14.	Ministarstvo odbrane BiH – JIR MO BiH	3	10 (4 redovne i 6 naknadnih revizija)	17 preporuka	- Prijem i evidentiranje materijalnih sredstava iz donacija u MO BiH; - Izrada plana nabavki roba, usluga i radova za potrebe MO i OS; - Planiranje nabavke i raspolaganja sredstvima i opremom protivpožarne zaštite; - Isknjižavanje iz starog knjigovodstvenog programa MS; - Naknadne revizije;
15.	Ministarstvo sigurnosti BiH - JIR MSB BiH	1	1 redovna revizija	6 preporuka	- Elektronsko blagajničko poslovanje;
16.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH – JIR OSA BiH	1 ⁴⁷	4 redovne revizije	-	- Osnovna sredstva; - Javne nabavke; - Naknade troškova zaposlenih; - Bolovanje zaposlenih;

⁴⁷ Do 31.05.2023. godine JIR OSA BiH je imala popunjene obje sistematizacijom predviđene pozicije (rukovodilac JIR i interni revizor). Dana 31.05.2023. godine prestao je radni odnos rukovodiocu JIR po osnovu ispunjenosti zakonskih uslova za odlazak u penziju.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoblja IR u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
17.	Granična policija BiH – JIR GP BiH	1 ⁴⁸	4 (3 redovne i 1 naknadna revizija)	12 preporuka	- Planiranje i izvršenje budžeta; - Javne nabavke; - Prihodi od prodaje stalnih sredstava i prekršajnih naloga; - Naknadna revizija;
18.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela – JIR DKPT BiH	1 ⁴⁹	5 (1 redovna, 3 naknadne i 1 <i>ad hoc</i> revizija)	17 preporuka	- Isplata stimulacija i naknada za rad u komisijama; - Rješenja o prestanku radnog odnosa zbog ispunjenosti uslova za odlazak u penziju i isplaćenih otpremnina; - Naknadne revizije;
19.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - JIR BHANSA	1	5 (3 redovne, 1 naknadna i 1 <i>ad hoc</i> revizija)	9 preporuka	- Provođenje carinskih postupaka; - Popis imovine i obaveza; - Zrakoplovno informisanje-ARU ACU II; - Javne nabavke; - Naknadna revizija;
20.	Radio-televizija BiH – JIR BHRT	2	6 (4 redovne i 2 naknadne revizije)	43 preporuke	- Kancelarijsko poslovanje; - FUK; - Obračun, evidencija i isplata plata; - Obračun, evidencija i isplata putnih naloga; - Naknadne revizije;
Ukupno u 2023. godini		44	127*	481	-
Ukupno u 2022. godini		42⁵⁰	138**	348	-
Ukupno u 2021. godini		41⁵¹	133***	457	-
Ukupno u 2020. godini		40	100****	302	-
Ukupno u 2019. godini		36	102*****	308	-

Napomena:

*Zbir od 127 internih revizija čini 70 redovnih, 52 naknadne i pet *ad hoc* revizija.

**Zbir od 138 internih revizija čini 61 redovna, 76 naknadnih i jedna *ad hoc* interna revizija.

***Zbir od 133 interne revizije čini 74 redovnih, 56 naknadnih i tri *ad hoc* interne revizije.

****Zbir od 100 revizija čini 50 redovnih, 47 naknadnih i tri *ad hoc* interne revizije.

*****Zbir od 102 revizije čini 44 redovne, 53 naknadne i pet *ad hoc* internih revizija.

U prethodnoj tabeli, pored detaljnih podataka o izvršenim revizijama (broj i vrsta revizija, područje revidiranja, broj preporuka) u izvještajnom periodu za svaku od jedinica interne revizije, sadržani su i zbirni podaci za sve jedinice interne revizije na godišnjem nivou, za prethodni petogodišnji period o: izvršenim revizijama, datim preporukama i internim revizorima. Navedeni zbirni podaci (za sve JIR, po godinama) prikazani su i u sljedećem grafičkom prikazu.

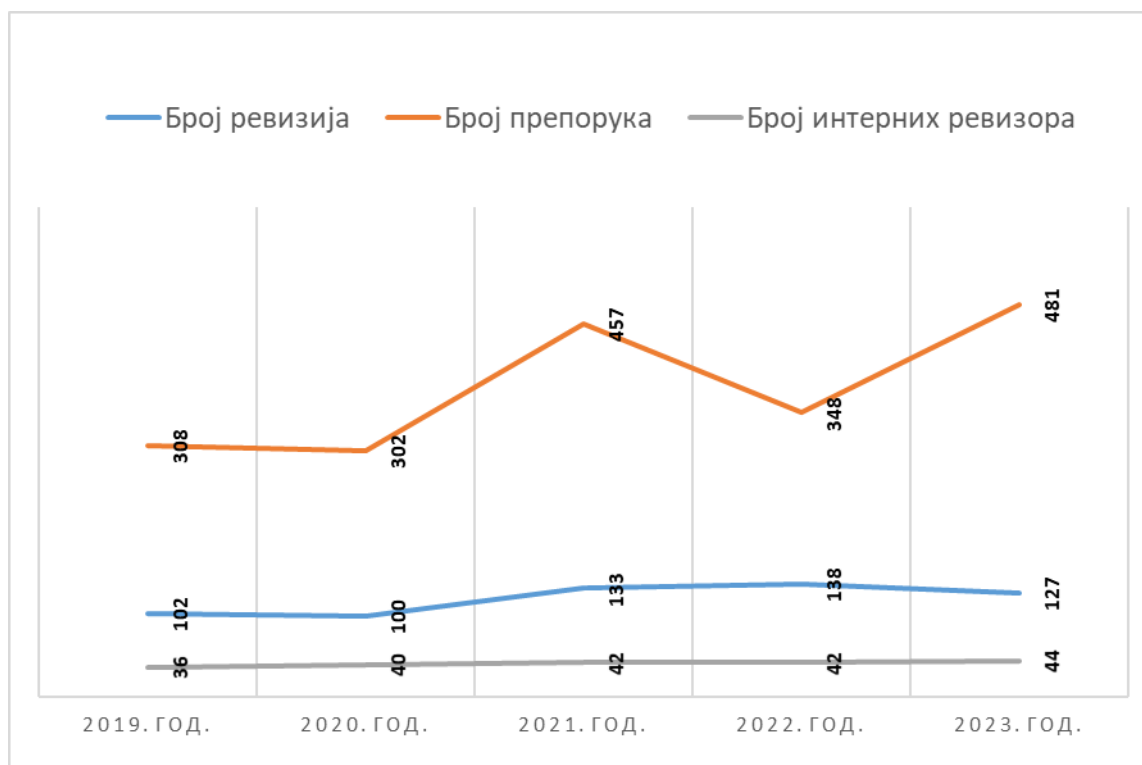
⁴⁸ U izvještajnom periodu bili su smanjeni kapaciteti JIR GP, usljed porodijskog odustva revizorka. Rukovodilac JIR je radio do 12. decembra 2023. godine, kada mu je prestao radni odnos po osnovu ispunjenosti zakonskih uslova za odlazak u penziju.

⁴⁹ U DKPT su do 30.06.2023. godine popunjene bile dvije pozicije internog revizora. Jedna revizorka je interno premještena (svojevoljan premještaj) na drugo radno mjesto u Direkciji, te je od navedenog datuma popunjena ukupno jedna pozicija internog revizora.

⁵⁰ Odnosi se na broj osoblja na dan 31.12.2022. godine i nije uključeno osoblje kojem je prestao radni odnos u toku godine (jednom internom revizoru u MFT BiH prestao je radni odnos 17.10.2022)

⁵¹ U ovaj broj (41) nije uključen interni revizor JIR MKT BiH kojem je prestao radni odnos u JIR 12.09.2021. g.

Grafički prikaz broj 2.

Iz prethodnog grafičkog prikaza uočavaju se značajne oslilacije u broju ukupno datih preporuka po godinama, a isto se kreće u rasponu od 302 (u 2020. godini) do 481 preporuka (u 2023. godini). Važno je istaći da do razlike u broju datih preporuka po godinama dolazi iz razloga što je različit broj provedenih redovnih i *ad hoc* revizorskih angažmana, u kojima su na osnovu utvrđenih nalaza date preporuke za otklanjanjem uočenih slabosti. Prema podacima koji su dostupni u posljednjoj rubrici tabele br. 3, vidljivo je da je u 2023. godini realizirano ukupno 75 revizorskih angažmana (70 redovnih i 5 *ad hoc* revizija), što je za 22 revizije više u odnosu na 2020. godinu, kada su realizirana ukupno 53 revizorska angažmana (50 redovnih i 3 *ad hoc* revizije).

Dodatno, važno je i napomenuti da je u posmatranom petogodišnjem periodu bilo i razlike u broju uspostavljenih jedinica interne revizije. Naime, u 2019. godini bilo je uspostavljeno ukupno 18 jedinica interne revizije, a 2020. godine je taj broj povećan za jednu jedinicu (ukupno ih je bilo 19). Posljednje tri godine funkciju interne revizije, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji u institucijama BiH, vrši ukupno 20 jedinica interne revizije (19 JIR uspostavljenih u institucijama BiH i jedna u javnom preduzeću).

Na oscilacije u broju planiranih i realiziranih revizija po godinama značajan uticaj ima i fluktuacija zaposlenih u jedinicama interne revizije, koja je bila evidentna u posmatranom petogodišnjem periodu. Naime, prema podacima iz registara jedinica interne revizije i internih revizora koje vodi CHJ, u proteklih pet godina za 11 zaposlenih je prestao radni odnos, dok je 19 novozaposlenih u jedinicama interne revizije (odnosi se na period 2019-2023. godina). Iz ovih podataka uočava se i da je došlo do očekivanog porasta broja revizora, sa 36 revizora u 2019. godini, broj revizora je povećan na 44 u 2023. godini, što predstavlja ukupno povećanje u petogodišnjem periodu za osam revizora ili u procentima za 22%.

U 127 izvještaja interne revizije sačinjenih u toku 2023. godine, od kojih je 70 redovnih i 5 *ad hoc* revizija, dato je ukupno 481 preporuka od strane 20 jedinica interne revizije, koliko ih je

ukupno i uspostavljeno zaključno sa 31.12.2023. godine. Generalno, najveći broj preporuka koje su interni revizori u svojim izvještajima u 2023. godini dali odnosi se na preporuke u vezi sa:

- procesom javnih nabavki i realizacijom ugovora na osnovu javnih nabavki,
- planiranjem i izvršenjem budžeta,
- unapređenjem procesa finansijskog upravljanja i kontrole i
- oblastima vezanim za specifičnosti poslovanja institucija.

U narednoj tabeli dat je pregled preporuka po institucijama za prethodne dvije godine (2022. i 2023. godinu), zajedno sa podacima o njihovoj realizaciji.

Tabela br. 4

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR
1.	Parlamentarna skupština BiH (JIR PS BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
2.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (JIR PS BiH)	2022.	10 ⁵²	2	20%	6	60%	-	1
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
3.	Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH (JIR PS BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	6	-	-	-	-	6	-
4.	Ured za razmatranje žalbi po javnim nabavkama (JIR PS BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
5.	Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH (JIR PS BiH)	2022.	6	1	17%	5	83%	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
6.	Službeni list BiH (JIR PS BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	10	-	-	-	-	10	-
7.	Ministarstvo finansija i trezora BiH (JIR MFT BiH)	2022.	3	2	67%	-	-	1	-
		2023.	6	-	-	-	-	6	-
8.	Centralna harmonizacijska jedinica MFT BiH (JIR MFT BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	5	-	-	-	-	5	-
9.	Agencija za statistiku BiH (JIR MFT BiH)	2022.	1	1	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-

⁵² U izvještaju o obavljenoj reviziji sistema, broj: 03/16-16-8-1479-3/22 dato je 10 preporuka, od kojih je 9 prihvaćeno i za iste je utvrđen status realizacije. Jedna preporuka nije prihvaćena.

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR
10.	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (JIR MFT BiH)	2022.	3	3	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
11.	Ured koordinatora za reformu javne uprave (JIR MFT BiH)	2022.	2	2	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
12.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (JIR MLJP BiH)	2022.	18	5	28%	4	22%	2	7
		2023.	9	4	44%	1	11%	-	4
13.	Fond za povratak BiH (JIR MLJP BiH)	2022.	2	2	100%	-	-	-	-
		2023.	4	3	75%	-	-	1	-
14.	Institut za nestale osobe BiH (JIR MLJP BiH)	2022.	4	3	75%	1	25%	-	-
		2023.	10	2	20%	-	-	8	-
15.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH (JIR MIP BiH)	2022.	48	15	31%	20	41%	-	13
		2023.	29	5	17%	11	38%	8	5
16.	Ministarstvo civilnih poslova BiH (JIR MCP BiH)	2022.	5	2	40%	-	-	-	3
		2023.	10	2	20%	8	80%	-	-
17.	Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH (JIR MCP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	15	-	-	-	-	15	-
18.	Agencija za rad i zapošljavanje BiH (JIR MCP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	9	6	67%	2	22%	-	1
19.	Agencija za antidoping kontrolu BiH (JIR MCP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	7	-	-	-	-	7	-
20.	Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH (JIR MCP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
21.	Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH (JIR MVTEO BiH)	2022.	4	4	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
22.	Institut za akreditiranje BiH (JIR MVTEO BiH)	2022.	5	4	80%	-	-	-	1
		2023.	-	-	-	-	-	-	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR
23.	Institut za intelektualno vlasništvo BiH (JIR MVTEO BiH)	2022.	2	2	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
24.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (JIR MVTEO BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	2	-	-	-	-	2	-
25.	Državna regulatorna komisija za električnu energiju BiH (JIR MVTEO BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
26.	Komisija za koncesije BiH (JIR MVTEO BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
27.	Vijeće za državnu pomoć BiH (JIR MVTEO BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
28.	Ministarstvo pravde BiH (JIR MP BiH)	2022.	10	7	70%	-	-	1	2
		2023.	10	-	-	-	-	10	-
29.	Pravobranilaštvo BiH (JIR MP BiH)	2022.	8	4	50%	-	-	4	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
30.	Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (JIR MP BiH)	2022.	8	7	88%	-	-	1	-
		2023.	3	2	67%	-	-	-	1
31.	Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera (JIR MP BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	9	-	-	-	-	9	-
32.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH (JIR MKT BiH)	2022.	6	2	33%	-	-	4	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
33.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH (JIR MKT BiH)	2022.	⁵³ *	-	-	-	-	-	-
		2023.	4	-	-	-	-	4	-
34.	Regulatorna agencija za	2022.	3	3	100%	-	-	-	-

⁵³ Pokrenuta revizija, ali nije okončana u izvještajnom periodu

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR
	komunikacije BiH (JIR MKT BiH)	2023.	-	-	-	-	-	-	-
35.	Agencija za poštanski saobraćaj BiH (JIR MKT BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	8	-	-	-	-	8	-
36.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH (JIR UIO BiH)	2022.	37	37	100%	-	-	-	-
		2023.	60	-	-	-	-	60	-
37.	Državna agencija za istrage i zaštitu (JIR SIPA BiH)	2022.	Provedene su naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije za ukupno 114 preporuka koje je interna revizija dala u prethodnom periodu (40 datih u 2021. godini i 74 preporuke iz ranijih revizorskih izvještaja sa dužim rokom realizacije).						
		2023.	18	-	-	-	-	-	18
38.	Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka (JIR IDDEEA BiH)	2022.	18	11	61%	1	5,6%	2	4
		2023.	18	1	5,6%	-	-	17	-
39.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH (JIR SZP BiH)	2022.	46	26	57%	5	11%	11	4
		2023.	65	4	6,2%	-	-	61	-
40.	Sud BiH (JIR Suda BiH)	2022.	14	14	100%	-	-	-	-
		2023.	10	5	50%	-	-	4	1
41.	Tužilaštvo BiH (JIR Suda BiH)	2022.	13	13	100%	-	-	-	-
		2023.	14	3	21%	-	-	11	-
42.	Ministarstvo odbrane BiH (JIR MO BiH)	2022.	31	6	20%	9	30%	7	9
		2023.	17	-	-	-	-	17	-
43.	Ministarstvo sigurnosti BiH (JIR MSB BiH)	2022.	-	-	-	-	-	-	-
		2023.	6	-	-	-	-	6	-
44.	Obavještajno-sigurnosna agencija (JIR OSA BiH)	2022.	3	3	100%	-	-	-	-
		2023.	-	-	-	-	-	-	-
45.	Granična policija BiH (JIR GP BiH)	2022.	3	-	-	3	100%	-	-
		2023.	12	-	-	-	-	12	-
46.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH (JIR DKPT BiH)	2022.	8	5	63%	3	38%	-	-
		2023.	17	-	-	-	-	17	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR
47.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (JIR BHANSA)	2022.	8	6	75%	1	13%	1	-
		2023.	9	1	11%	-	-	8	-
48.	Radio-televizija BiH (JIR BHRT)	2022.	19	8	42%	6	31%	3	2
		2023.	43	-	-	-	-	43	-
Ukupno u 2022. godina			348	200	58%	64	18%	37	46
Ukupno u 2023. godina			481	37	-	22	-	401	12

U Tabeli br. 4 prikazani su podaci o ukupnom broju datih preporuka i stepenu njihove realizacije za svaku od institucija u kojoj je vršena interna revizija u protekle dvije godine. S obzirom na to da za većinu preporuka datih u 2023. godini nije istekao rok za realizaciju, ne može se navesti i izračunati konačan procent učešća realiziranih i nerealiziranih preporuka u ukupnom broju datih preporuka za ovu godinu. Stepenn realizacije ovih preporuka (iz 2023) bit će utvrđen u narednom periodu.

Na osnovu podataka iz prethodne tabele za 2022. godinu uočava se da je više od polovine ukupno dati preporuka (348) u potpunosti i realizirano (200 od 348 ili u procentima 58%), dok je djelimično realizirano 46 preporuka (u procentima 13%), a za 37 preporuka (u procentima 11%) još uvijek nije istekao rok za realizaciju i za iste će u narednom periodu biti utvrđen stepenn realizacije.

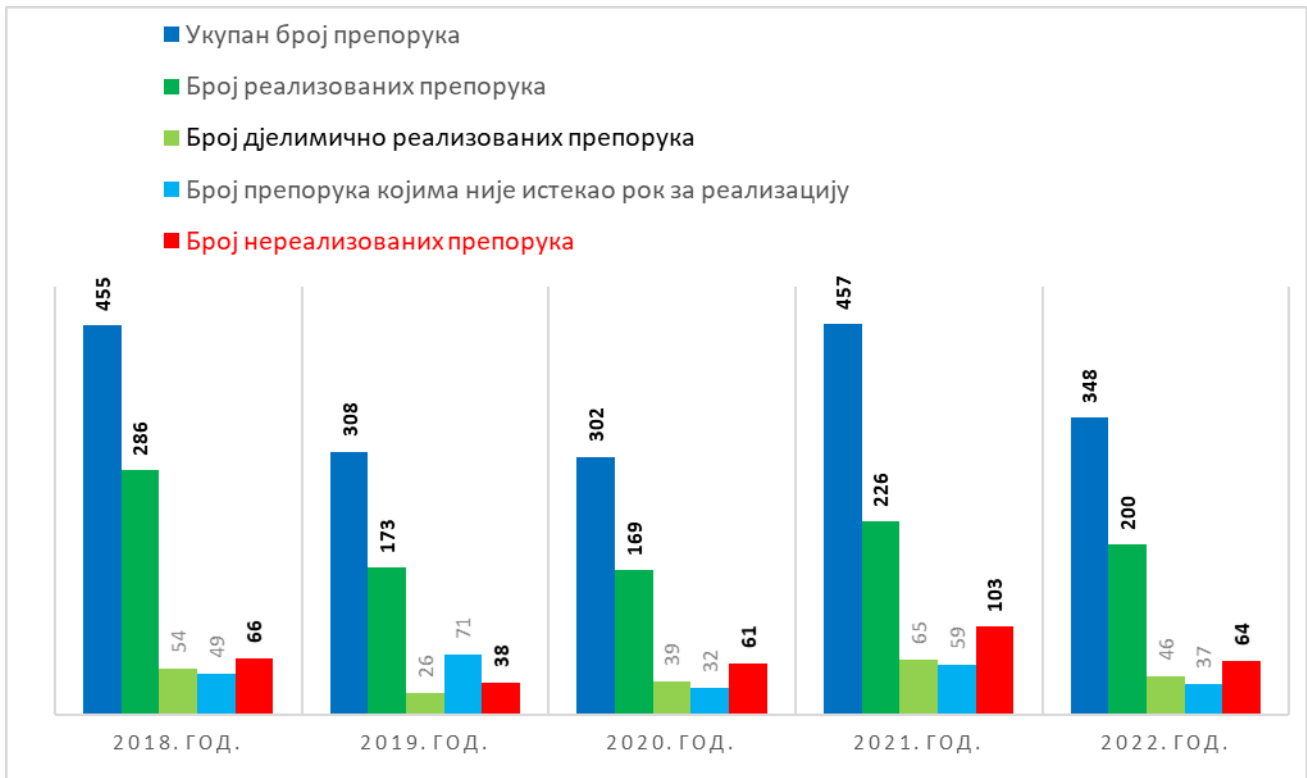
Procent nerealiziranih preporuka u ukupnom broju datih preporuka (348) u 31 instituciji BiH, u kojima su u 2022. godini u revizorskim izvještajima date preporuke, iznosi 18%.

Najslabija realizacija preporuka interne revizije zabilježena je u:

- Graničnoj policiji BiH, nerealiziranih preporuka je 100% za preporuke date u 2022. godini,
- Instituciji ombudsmana za ljudska prava, nerealiziranih preporuka je 83% za preporuke date u 2022. godini,
- Ministarstvu civilnih poslova BiH, nerealiziranih preporuka je 80% za preporuke date u 2023. godini i
- Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, nerealiziranih preporuka je 60% za preporuke date u 2022. godini.

Na osnovu podataka iz ovog izvještaja, kao i godišnjih konsolidiranih izvještaja interne revizije za 2018, 2019, 2020. i 2021. godinu, koji su dostupni na internet stranici MFT BiH u dijelu koji se odnosi na CHJ, u narednom grafikonu prikazani su podaci o realizaciji preporuka, zbirno za sve institucije, na godišnjem nivou za period 2018 – 2022. godina.

Grafički prikaz broj 3.

U svrhu jasnijeg sagledavanja brojčanih podataka prezentiranih na prethodnom grafikonu, u nastavku su iskazani procentualni iznosi realiziranih i nerealiziranih preporuka, po godinama.

- Godina 2018: realiziranih preporuka je 62,8% (286/455), a nerealiziranih 14,5% (66/455);
- Godina 2019: realiziranih preporuka je 56,2% (173/308), a nerealiziranih 12,3% (38/308);
- Godina 2020: realiziranih preporuka je 56% (169/302), a nerealiziranih 20% (61/302);
- Godina 2021: realiziranih preporuka je 49,5% (226/457), a nerealiziranih 22,5% (103/457);
- Godina 2022: realiziranih preporuka je 58% (200/348), a nerealiziranih 18% (64/348);

Napominjemo da prethodno navedeni podaci koji se odnose na stepen realizacije preporuka nisu konačni. Naime, iz grafičkog prikaza se vidi da u svakoj od posmatranih godina ima određeni broj preporuka kojima nije istekao rok za realizaciju. Podacima o statusu njihove realizacije (preporuke za koje je utvrđen duži rok, nekad i višegodišnji period provođenja) CHJ ne raspolaže.

Očekujemo da će primjena PIFC aplikacije⁵⁴ olakšati jedinicama interne revizije praćenje i izvještavanje o realizaciji preporuka, a CHJ omogućiti izradu sveobuhvatnijih i potpunijih konsolidiranih izvještaja koji će sadržavati i podatke o statusu realizacije preporuka koje imaju duži rok realizacije. Međutim, za ovaj Konsolidirani izvještaj nisu se mogli koristiti podaci iz PIFC aplikacije⁵⁵.

⁵⁴ IT aplikacija namijenjena unapređenju i daljem razvoju FUK-a i interne revizije u javnom sektoru BiH, koja je razvijena u okviru Projekta "PIFC-3" finansiranog iz sredstava Evropske unije.

⁵⁵ PIFC aplikacija nije bila u funkciji u periodu izrade ovog GKI IR. Naime, 12.02.2024. godine došlo je do prekida u pristupu Aplikaciji što je onemogućilo institucije BiH da istu koriste u svrhu izrade godišnjih izvještaja o FUK-u i internoj reviziji, a CHJ da izradi GKI za FUK i GKI za IR uz pomoć PIFC aplikacije.

Naime, u toku 2023. godine jedinice interne revizije su u PIFC aplikaciju unijele samo djelimično podatke za izvještajnu godinu, jer je dolazilo do prekida u njenom funkcioniranju zbog neadekvatne podrške na održavanju servera, na kojem je instalirana Aplikacija. U periodu izrade ovog izvještaja i dalje je prisutan problem nedostatka memorije na serveru, što onemogućava pohranjivanje podataka i dokumentacije interne revizije, a time i njene primjene u provođenju revizorskih angažmana.

Navedeni zastoj u radu PIFC aplikacije istovremeno se odražava i na nemogućnost korištenja Aplikacije u institucijama BiH u dijelu koji se odnosi na analizu internih kontrola i donošenje pravovremenih odluka o postupanju kako bi se izbjegli uočeni rizici – Modul FUK.

4.4. Pregled uspostavljanja i razvoja sistema interne revizije institucija BiH

Na osnovu prethodno navedenih podataka može se konstatirati da je u dosadašnjem razvoju sistema interne revizije u institucijama BiH postignut značajan napredak u smislu da se funkcija i uloga interne revizije sve jasnije prepoznaju u institucijama BiH, kao dio ukupnog sistema internih finansijskih kontrola javnog sektora BiH. Funkcija interne revizije u institucijama BiH jasno je definirana i utemeljena Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, te u jednoobraznoj i usaglašenoj metodologiji rada za interne revizore, koja uključuje i Standarde interne revizije.

Način organizacije jedinica interne revizije u institucijama BiH baziran je na decentraliziranom modelu koji je zasnovan na principima "3E" (ekonomičnost, efektivnost i efikasnost), s jasno definiranim nadležnostima jedinica interne revizije u pogledu vršenja funkcije interne revizije u institucijama BiH. Etičkim kodeksom internih revizora u institucijama BiH, Poveljom interne revizije, Priručnikom za internu reviziju, Standardima interne revizije i Sporazumom o vršenju funkcije interne revizije definirana su u institucijama BiH osnovna načela i odnosi pružalaca usluga – internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije, s jedne i korisnika usluga interne revizije – menadžmenta institucija, s druge strane.

Uslovi za zapošljavanje internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije u institucijama BiH temelje se na identičnim općim i dodatnim uslovima za zapošljavanje internih revizora u svakoj od institucija BiH. Svi zaposleni interni revizori u institucijama BiH ispunjavaju uslove propisane Zakonom o internoj reviziji institucija BiH i Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH. Također, u sistemu interne revizije institucija BiH omogućeno je poštovanje principa "ista plata za isti ili sličan posao", a koji podrazumijeva da zaposleni u institucijama Bosne i Hercegovine koji obavljaju iste ili slične poslove primaju istu osnovnu platu, odnosno da će se radna mjesta iz različitih institucija Bosne i Hercegovine na kojima se obavljaju slični poslovi svrstati u isti platni razred. Upravo takva su radna mjesta internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije.

U Tabeli br. 5 dat je pregled preduzetih aktivnosti, u periodu do 31.12.2023. godine, na uspostavljanju jedinica interne revizije od strane institucija BiH, koje su obavezne uspostaviti internu reviziju, kao i pregled kadrovske popunjenosti interne revizije u ovim institucijama.

Tabela br. 5

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen CHJ	Dobijena saglasnost CHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršilaca u JIR	Popunjeno osoblje u JIR do 31.12.2023. godine	% popunjenosti JIR	Komentar
1.	Parlamentarna skupština BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
2.	Ministarstvo finansija i trezora BiH	Da	Da	Da	Da	4	4*	100%	U toku 2023. god. popunjene su dvije upražnjene pozicije internog revizora
3.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
4.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	Da	Da	Da	Da	3	3	100%	-
5.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	Da	*	Da*	Da*	3	3	100%	* CHJ je dala saglasnost broj: 02-1-02-4-88-2/13 od 30.04.2013. godine na Prijedlog pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji MCP BiH, u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, a koji je dostavljen uz akt MCP BiH broj: 01-02-2-989-MG/13 od 18.04.2013. godine. Međutim, u svom Godišnjem izvještaju Rukovodilac jedinice interne revizije MCP BiH obavijestio je CHJ da važeći Pravilnik MCP BiH (broj: 01-02-2-856-4/16 od 11.07.2016) nema saglasnost CHJ.
6.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Da	Da	Da	Da	3	3	100%	-
7.	Ministarstvo pravde BiH	Da	Da	Da	Da	3	3*	100%	*U toku 2023. godine popunjene su dvije upražnjene pozicije internog revizora
8.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	Da	Da	Da	Da	2	2*	100%	* U toku 2023. godine popunjena je upražnjena pozicija internog revizora

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen CHJ	Dobijena saglasnost CHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršilaca u JIR	Popunjeno osoblje u JIR do 31.12.2023. godine	% popunjenosti JIR	Komentar
9.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH	Da	Da	Da	Da	4	4	100%	-
10.	Državna agencija za istrage i zaštitu – SIPA	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
11.	Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH – IDDEEA	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
12.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
13.	Sud BiH	Da	Da	*	*	2	2	100%	*Sud BiH nije obavezan dostaviti Vijeću ministara BiH pravilnik na usvajanje.
14.	Ministarstvo odbrane BiH	Da	Da	Da	Da	4	3*	75%	*Upraznjena pozicija rukovodioca JIR ⁵⁶
15.	Ministarstvo sigurnosti BiH	Da	Da	Da	Da	2	1*	50%	*Upraznjena pozicija rukovodioca JIR ⁵⁷
16.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	Da	Da	Da	Da	2	1*	50%	*Upraznjena pozicija rukovodioca JIR ⁵⁸
17.	Granična policija BiH	Da	Da	Da	Da	2	1*	50%	*Upraznjena pozicija rukovodioca JIR ⁵⁹

⁵⁶ Obaviješteni smo od JIR MO BiH da su u toku 2023. godine obustavljene sve prethodno pokrenute aktivnosti na popunjavanju upražnjene pozicije rukovodioca JIR MO BiH.

⁵⁷ Ministarstvo sigurnosti BiH obavijestilo je (akt broj: 01-7-16-1-8334-2/23 od 14.02.2024) CHJ da je u toku procedura za popunjavanje upražnjene pozicije rukovodioca JIR.

⁵⁸ Od 01.01.2024. godine popunjena je upražnjena pozicija rukovodioca JIR u OSA BiH, na osnovu Rješenja OSA BiH o raspoređivanju interne revizorke na poziciju rukovodioca JIR OBA BiH. Od 1. januara 2024. godine upražnjena je pozicija internog revizora. Prethodnom rukovodiocu JIR prestao je radni odnos 01.06.2023. godine po osnovu ispunjenosti uslova za penziju.

⁵⁹ Od 12.12.2023. godine upražnjena je pozicija rukovodioca JIR u GP BiH, kome je prestao radni odnos po osnovu ispunjenosti uslova za odlazak u penziju.

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen CHJ	Dobijena saglasnost CHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršilaca u JIR	Popunjeno osoblje u JIR do 31.12.2023. godine	% popunjenosti JIR	Komentar
18.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela	Da	Da	Da*	Ne	1**	1**	**	*Pravilnik u proceduri izmjene ⁶⁰ . **Popunjena pozicija internog revizora na osnovu važećeg pravilnika koji nije usklađen s propisima iz oblasti interne revizije ⁶¹
19.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA	Ne	Ne	Ne	Ne	-	1*	-	*Popunjena pozicija internog revizora na osnovu važećeg Pravilnika koji nije usklađen s propisima iz oblasti interne revizije ⁶²
20.	Radio-televizija BiH	Da	Da	-*	-*	2	2	100%	*RTBiH nije obavezna dostaviti VM BiH pravilnik na saglasnost.

Iz prethodne tabele vidimo da je, zaključno sa 31.12.2023. godine, ukupno 18 od 20 organizacija okončalo proceduru izmjene pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i uspostavilo internu reviziju u skladu s propisima iz oblasti interne revizije, dok ukupno 14 organizacija⁶³ ima u potpunosti kadrovski popunjenu jedinicu interne revizije. Uspostavljanje jedinica interne revizije u skladu s propisima iz oblasti interne revizije, što podrazumijeva usklađivanje opisa poslova i uslova za zapošljavanje osoblja interne revizije, te njihovo kvalitetno kadrovsko popunjavanje neophodni su preduslovi za daljnji napredak u razvoju i unapređivanju funkcije interne revizije u institucijama BiH.

⁶⁰ DKPT obavjestila nas je, aktom broj: 20-07-16-4-2672-2/23 od 14.02.2024, da je 12.02.2024. godine pokrenula proceduru ponovnog dobijanja mišljenja od nadležnih institucija. Generalni sekretarijat VM BiH vratio je (aktom od 08.01.2024. godine) Ministarstvu sigurnosti BiH Prijedlog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji DKPT, koji se odnosi na internu reviziju, radi dopune, uz obrazloženje da je potrebno zanoviti dostavljena mišljenja. Ministarstvo sigurnosti BiH dostavilo je (aktom od 11.01.2024. godine) DKPT predmetni akt Generalnog sekretarijata SM BiH radi postupanja u skladu s istim.

⁶¹ Pravilnikom na koji je CHJ dala saglasnost predviđene su ukupno dvije pozicije i to: rukovodilac JIR i interni revizor.

⁶² BHANSA je obavezna, u skladu s Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije ("Službeni glasnik BiH", broj 69/17) i zaključcima Vijeća ministara BiH, sa 54. sjednice od 28.07.2022. godine, i 14. sjednice održane 07.06.2023. godine, uskladiti Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju s relevantnim propisima. BHANSA je već drugu godinu zaredom dostavila CHJ isto, neodređeno obavještenje "da su u toku aktivnosti u vezi sa navedenim zaključcima Vijeća ministara BiH i da će o istom blagovremeno obavjestiti CHJ" (posljednji put aktom broj: 1-02-16-1-5383-1/23 od 07.02.2024. godine), kao odgovor na upit CHJ o realizaciji zaključka VM BiH kojim je BHANSA zadužena da osigura neophodna sredstva i okonča procedure uspostavljanja JIR i zapošljavanja internih revizora.

⁶³ U ovaj broj je uključeno i javno preduzeće Radio-televizija BiH, koje je dostavilo CHJ dokumentaciju o uspostavljanju i kadrovskom popunjavanju JIR u skladu s relevantnim propisima.

Kadrovska nepopunjenost jedinica interne revizije višestruko utiče na stanje i funkcioniranje sistema interne revizije i to, s jedne strane tako što smanjuje broj i obim izvršenih revizorskih angažmana, a s druge strane, što onemogućava dosljedno poštovanje Standarda interne revizije koji jasno definiraju način funkcioniranja interne revizije, te ujedno predstavljaju i osnovu za ocjenu kvaliteta rada interne revizije. U svrhu procjene efektivnosti i efikasnosti aktivnosti interne revizije i identificiranja mogućnosti za njeno unapređenje, Standardi interne revizije nalažu donošenje i održavanje Programa osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije koji, između ostalog, obuhvata i stalni nadzor učinka aktivnosti interne revizije od strane rukovodioca jedinice interne revizije⁶⁴, kao i eksterno ocjenjivanje od strane kvalificiranog, nezavisnog ocjenjivača ili tima ocjenjivača, koje se provodi barem jednom u pet godina. Interno i eksterno ocjenjivanje interne revizije može dati prave rezultate samo u jedinicama interne revizije, koje su u potpunosti popunjene, tj. imaju rukovodioca jedinice interne revizije i jednog ili više internih revizora.

4.5. Pregled primjene metodologije rada i učinka jedinica interne revizije institucija BiH

Kroz godišnje izvještaje jedinica interne revizije institucija BiH i na osnovu stalne komunikacije s rukovodiocima jedinica interne revizije i internim revizorima, koja se odvija kroz sastanke, obuke, izdavanje mišljenja i obavještenja na upite, CHJ vrši, u skladu s Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine⁶⁵ i koristeći preporuke iz Vodiča za ocjenu kvaliteta interne revizije u javnom sektoru⁶⁶, nadzor nad poštovanjem metodologije rada interne revizije i prati učinak jedinica za internu reviziju institucija BiH. U skladu s Pravilnikom, CHJ je od 2023. godine počela i aktivnosti na provođenju periodičnog pregleda primjene metodologije rada i relevantnih propisa "na licu mjesta", kroz uvid u revizorsku dokumentaciju jedinica interne revizije. Rezultati provedenog nadzora za izvještajni period navedeni su u okviru tačke 5. ovog izvještaja.

Dodatno i PIFC aplikacija treba doprinijeti i omogućiti CHJ kontinuirani uvid u rad jedinica interne revizije i primjenu metodologije rada. Međutim, iako je CHJ u izvještajnom periodu konstantno ulagala napore da se iznađu adekvatna rješenja za održavanje PIFC aplikacije, i dalje se suočavamo s različitim poteškoćama. Izostanak održavanja i potrebne tehničke (IT) podrške, u dijelu koji se odnosi na samu PIFC aplikaciju, ali i server na kojem je instalirana PIFC aplikacija, doveo je do više prekida u korištenju i primjeni PIFC aplikacije u provođenju internih revizija u institucijama BiH. Ni CHJ nije mogla koristiti PIFC aplikaciju u izvještajnom periodu u svrhu praćenja primjene metodologije rada i Standarda interne revizije, niti "povući" i koristiti podatke iz Aplikacije prilikom izrade ovog Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije.

U narednom tabelarnom pregledu dati su podaci, koje su u svojim godišnjim izvještajima dostavile jedinice interne revizije, o poštovanju i primjeni propisane metodologije rada, Etičkog kodeksa i Standarda interne revizije tokom vršenja interne revizije od strane internih revizora u

⁶⁴ Pored stalnog nadzora učinka aktivnosti interne revizije, interna ocjenjivanja uključuju prema Standardima interne revizije i periodična samoocjenjivanja koje je obavezan provesti Rukovodilac JIR ili ocjenjivanja koja vrše druge osobe iz organizacije koje imaju dovoljno poznavanja prakse interne revizije.

⁶⁵ Odluka o donošenju Pravilnika objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 74/21.

⁶⁶ Vodič je izdat u martu 2016. godine od strane Zajednice prakse za internu reviziju (IACOP) mreže za Upravljanje javnom potrošnjom – učenje uz međusobnu podršku (PEMPAL-a), koja je pokrenuta od strane Svjetske banke 2006. godine i obuhvata 21 zemlju, dostupan na www.pempal.org.

jedinicama interne revizije institucija BiH. Dati su i podaci o provođenju interne i eksterne ocjene kvaliteta i o saradnji jedinica interne revizije s Uredom za reviziju institucija BiH.

Tabela br. 6

R. br.	Naziv JIR	Rad u skladu s Priručnikom	Poštovanje Standarda interne revizije	Poštovanje Etičkog kodeksa	Interna ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u toku vršenja revizija	Eksterna ocjena kvaliteta	Dostavljen CHJ Izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Saradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
1.	JIR Parlamentarne skupštine BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
2.	CJIR Ministarstva finansija i trezora	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
3.	JIR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
4.	JIR Ministarstva vanjskih poslova BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
5.	JIR Ministarstva civilnih poslova BiH	Da	Da	Da	*	Da	Ne	Da	Da	*Nije dokumentirano da je interno ocjenjivanje izvršeno na osnovu predviđenog Upitnika za periodično samoocjenjivanje ⁶⁷
6.	JIR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
7.	JIR Ministarstva pravde BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
8.	JIR Ministarstva komunikacija i prometa BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
9.	JIR Uprave za indirektno	Da	Da	Da	Da	Da	Da*	Da	Da	*Eksterna ocjena provedena u 2020.

⁶⁷ U skladu sa Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 74/21) CHJ je, u skladu s preporukama eksperata Projekta EU "PIFC -3" i primjera dobre prakse, pripremila Upitnik za periodično samoocjenjivanje JIR koji sadrži set pitanja, na osnovu kojih su rukovodioci JIR obavezni izvršiti samooprocjenu usklađenosti funkcije interne revizije sa Standardima interne revizije i relevantnim propisima. Upitnik je CHJ dostavila svim jedinicama interne revizije.

R. br.	Naziv JIR	Rad u skladu s Priručnikom	Poštovanje Standarda interne revizije	Poštovanje Etičkog kodeksa	Interna ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u toku vršenja revizija	Eksterna ocjena kvaliteta	Dostavljen CHJ Izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Saradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
	oporezivanje BiH									god. u okviru <i>Twinning light</i> projekta EU
10.	JIR Državne agencije za istrage i zaštitu	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
11.	JIR Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
12.	JIR Službe za zajedničke poslove institucija BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
13.	JIR Suda BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
14.	JIR Ministarstva odbrane BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
15.	JIR Ministarstva sigurnosti BiH	Da	Da	Da	Ne*	Da	Ne	Ne	Da	*Interno ocjenjivanje nije provedeno, niti je donesen Program osiguranja i unapređenja kvaliteta, iako je CHJ dala traženu saglasnost da interni revizor može privremeno obavljati sve poslove rukovodioca JIR, što obuhvata i interno ocjenjivanje ⁶⁸
16.	JIR Obavještajno-	Da	Da	Da	Dje-	Da	Ne	Ne*	Da	*Nije donesen

⁶⁸ CHJ MFT BiH je, na osnovu zahtjeva MSB BiH br: 04-34-2-1309-1/23 i 04-34-2-1309-3/23, dala saglasnost (br: 02-1-02-4-68-6/23 od 29.03.2023. godine) da interni revizor u JIR Ministarstva sigurnosti BiH može privremeno obavljati poslove rukovodioca JIR, do popune ove pozicije. Saglasnost za obavljanje poslova rukovodioca JIR podrazumijeva i provođenje internog ocjenjivanja interne revizije MSB BiH, u skladu s relevantnim propisima, a sve u svrhu poboljšanja funkcije interne revizije u ovom ministarstvu.

R. br.	Naziv JIR	Rad u skladu s Priručnikom	Poštovanje Standarda interne revizije	Poštovanje Etičkog kodeksa	Interna ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u toku vršenja revizija	Eksterna ocjena kvaliteta	Dostavljen CHJ Izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Saradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
	sigurnosne agencije				limično*					Program osiguranja i unapređenja kvaliteta iako su osigurani neophodni preduslovi za donošenje i provođenje istog. ⁶⁹
17.	JIR Granične policije BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
18.	JIR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	Da	Da	Da	Da	Djelimično*	Ne	Da	Da	*Nije popunjena pozicija rukovodioca JIR koji je obavezan vršiti nadzor, te se nadzor provodi u mjeri u kojoj je to moguće.
19.	JIR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA	Da	Da	Da	*	*	Ne	Da*	.. ⁷⁰	*Nije sistematizirana niti popunjena pozicija rukovodioca JIR-a, te stoga nisu stvoreni uslovi za potpuno provođenje interne ocjene kvaliteta. Sačinjen je Izvještaj o periodičnom samoocjenjivanju.

⁶⁹ Obaviješteni smo da je JIR OSA BiH provodila stalni nadzor u revizorskim angažmanima, ali da nije izvršeno periodično samoocjenjivanje, niti su prikupljene povratne informacije revidiranih organizacionih jedinica, iako je do 31.05.2023. godine bila popunjena pozicija rukovodioca JIR, a nakon toga je tražena (akt OSA BiH br: 10-37476/23 od 27.06.2023. godine) i dobijena saglasnost CHJ (br: 02-1-02-4-234-2/23 od 11.07.2023) da interni revizor može privremeno obavljati poslove rukovodioca JIR. Saglasnost za obavljanje poslova rukovodioca JIR podrazumijeva i donošenje Programa osiguranja i unapređenja kvaliteta, nesmetano obavljanje internog ocjenjivanja i sačinjavanje izvještaja o istom, u svrhu poboljšanja funkcije interne revizije.

⁷⁰ Prema Zakonu o BHANSA-i, reviziju vrši nezavisna revizorska agencija. Ured za reviziju institucija BiH nije obavezan vršiti reviziju u BHANSA-i.

R. br.	Naziv JIR	Rad u skladu s Priručnikom	Poštovanje Standarda interne revizije	Poštovanje Etičkog kodeksa	Interna ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u toku vršenja revizija	Eksterna ocjena kvaliteta	Dostavljen CHJ Izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Saradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
20.	JIR Radio-televizije BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	⁷¹	-

Iz prethodne tabele uočava se da su sve jedinice interne revizije (njih ukupno 20) obavijestile CHJ da su interni revizori u svim jedinicama interne revizije u toku provođenja revizorskih angažmana poštovali i pridržavali se propisane metodologije rada, Standarda interne revizije i Etičkog kodeksa.

Međutim, kada je riječ o primjeni propisa iz oblasti kontrole kvaliteta uočava se da nisu sve jedinice interne revizije u potpunosti ispoštovale relevantne propise, odnosno:

- Dvije od 20 jedinica interne revizije u institucijama BiH nisu dostavile CHJ izvještaj o Programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, a što su obavezni shodno Pravilniku o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH. Riječ je o Jedinici interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH i Jedinici interne revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH. Napominjemo da nesačinjavanje i neprovođenje Programa osiguranja i unapređenja kvaliteta dovodi do izostanka zahtijevanih procedura kojima se osigurava usaglašenost s relevantnim propisima, kao osnov za održavanje kvaliteta u pružanju usluga interne revizije. Dodatno, napominjemo i da je CHJ u toku 2023. godine za obje ove jedinice, na osnovu dostavljenih zahtjeva od Ministarstva sigurnosti BiH i Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, dala saglasnost da interni revizor u ovim jedinicama ispunjavaju uslove i mogu privremeno obavljati poslove rukovodioca JIR, do popune upražnjene pozicije.
- Periodično samoocjenjivanje nije uopće izvršeno u Jedinici interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH i Jedinici interne revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH. Jedinica interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH nije dokumentirala da je periodičnu samoprocjenu izvršila kroz Upitnik za periodično samoocjenjivanje koji je pripremila CHJ⁷², a u Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA, u kojoj nije sistematizirana ni popunjena pozicija

⁷¹ U skladu sa Zakonom o javnom RTV servisu BiH, BHRT ima obavezu angažiranja jednom godišnje nezavisne revizorske kuće za obavljanje revizije finansijskih izvještaja, dok Ured za reviziju institucija BiH vrši reviziju isključivo po osnovu zaključaka Parlamentarne skupštine BiH ili Doma naroda PS BiH.

⁷² JIR MCP BiH je u svom Izvještaju o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za 2023. godinu, pod tačkom 3.2.2, konstatirala da je ova JIR "djelimično usklađena", na osnovu ocjenjivanja kroz Upitnik. Međutim, Upitnik nije dostavljen CHJ, ni nakon upućenog dodatnog zahtjeva putem *e-maila* od 08.03.2023. godine. Uvidom u dostavljeni Izvještaj o POUK-u JIR MCP za 2023. godinu, utvrdili smo da brojčana ocjena koja je navedena ne odgovara opisnoj ocjeni sadržanoj u predmetnom Izvještaju JIR MCP BiH, shodno članu 22. Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, kojim je definisan način određivanja nivoa usaglašenosti interne revizije.

rukovodioca JIR i u kojoj je uposlen jedan interni revizor, djelimično su provedene mjere i aktivnosti predviđene u okviru internog ocjenjivanja.

Važno je napomenuti da periodično samoocjenjivanje interne revizije čini važan segment internog ocjenjivanja kojeg su rukovodioci jedinica interne revizije obavezni provesti, shodno Standardima interne revizije, u svrhu identificiranja mogućnosti za unapređenjem funkcije interne revizije. Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH predviđeno je da se ovaj vid ocjene vrši jednom u dvije godine, te je CHJ na osnovu dostavljenih godišnjih izvještaja JIR i prateće dokumentacije za 2022-2023. godine utvrdila da je ukupno 16 od 20 jedinica interne revizije izvršila periodično samoocjenjivanje na način kako je to predviđeno metodologijom rada. Navedene četiri jedinice interne revizije (JIR MsB, JIR OSA, JIR MCP i IR BHANSA) nisu u prethodne dvije godine dostavile CHJ popunjen Upitnik u svrhu dokumentiranja izvršene samoprocjene usaglašenosti sa Standardima interne revizije i relevantnim propisima.

Uzimajući u obzir iskustva drugih zemalja u provođenju kontrole kvaliteta, te uvažavajući određene specifičnosti jedinica interne revizije u institucijama BiH⁷³, CHJ je u prethodnom periodu u saradnji s ekspertima Projekta EU "PIFC-3" pripremila metodologiju kojom su precizno definirane procedure provođenja kontrole kvaliteta interne revizije u institucijama BiH. Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine objavljen je u decembru 2021. godine.

CHJ je, u skladu s Pravilnikom, pripremila i Upitnik za periodično samoocjenjivanje usklađenosti interne revizije sa Standardima interne revizije, Etičkim kodeksom i drugim relevantnim propisima kojim se uređuje način uspostavljanja i vršenja funkcije interne revizije institucija BiH, i isti dostavila u novembru 2022. godine jedinicama interne revizije. Upitnik je pripremljen na osnovu analize prijedloga dostavljenih od strane eksperata Projekta "PIFC-3" u toku izrade Pravilnika, a u skladu s primjerima dobre prakse zemalja iz okruženja. Ovim je osigurana jednoobraznost i potpunost u provođenju kontrole kvaliteta od strane rukovodilaca jedinica interne revizije institucija BiH u postupku internog ocjenjivanja, shodno Standardima.

Interno ocjenjivanje podrazumijeva stalno praćenje aktivnosti i učinka interne revizije, prikupljanje povraćenih informacija od revidiranih subjekata, kao i periodično samoocjenjivanje, kako bi se osigurala usklađenost s Etičkim kodeksom i Standardima interne revizije, a time osiguralo i ostvarenje ciljeva, zahtijevani kvalitet rada i unapređenje aktivnosti interne revizije. Evidencija o obavljenom internom i eksternom ocjenjivanju, kao i pregledima koje provodi CHJ, dokumentira se i čuva, a rezultati izvršenih ocjenjivanja saopćavaju se rukovodiocu institucije i CHJ prilikom podnošenja godišnjeg izvještaja o radu, u formi izvještaja o Programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, u skladu s Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH. Analiza podataka o dostavljenim izvještajima sadržana je u tački 5. ovog izvještaja.

Važno je napomenuti da je jedan od ciljeva, kojem treba doprinijeti primjena PIFC aplikacije, koja je izrađena u okviru Projekta EU "PIFC-3", upravo potreba za osiguranjem dosljedne primjene zahtjeva Standarda interne revizije, a na osnovu kojih je izrađen i Priručnik za internu reviziju u

⁷³ Posmatrano s aspekta veličine JIR (broja osoblja), Globalni institut internih revizora (*The Institute of Internal Auditors*) je dao određene preporuke u Vodiču za primjenu (Standard 1320 – Izvještavanje o Programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, MOPP) za provođenje samoprocjene, zavisno od broja internih revizora u JIR i zrelosti aktivnosti interne revizije.

institucijama BiH kao metodološki okvir koji pruža detaljna uputstva i smjernice za rad internih revizora. U segmentu internog ocjenjivanja PIFC aplikacija sadrži sve zahtijevane procedure i postupke o internom ocjenjivanju, što između ostalog podrazumijeva da se revizorski angažirani obavljaju uz kontinuirano usmjeravanje od strane rukovodioca jedinice interne revizije. U Aplikaciji je predviđeno i praćenje realizacije Godišnjeg plana interne revizije i mjerenje učinka revizije, uključujući i prikupljanje povratnih informacija revidiranih subjekata, kao i povremeno (periodično) samoocjenjivanje jedinice interne revizije u svrhu identificiranja mogućnosti za unapređenjem usluga koje pruža interna revizija. Prethodno navedene procedure čine set mjera predviđenih u okviru internog ocjenjivanja, koje su jedinice interne revizije obavezne provoditi u skladu sa Standardima, a čija primjena će kroz softversko-aplikativno rješenje (PIFC aplikaciju) biti značajno olakšana.

Na osnovu podataka sadržanih u prethodnoj tabeli (tabela br. 6) posebno ističemo i podatak da u jedinicama interne revizije koje nisu kadrovski u potpunosti popunjene, angažiranja internih revizora nisu nadzirana i usmjeravana na odgovarajući način, a što je neophodno kako bi se osiguralo ostvarenje ciljeva, osiguranje kvaliteta i razvoj zaposlenih, kako je to predviđeno relevantnim propisima. Naime, u jedinicama interne revizije u kojima je zaposlen samo jedan izvršilac, a to su jedinice u sljedećim institucijama: Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH, onemogućeno je dosljedno i potpuno provođenje propisanih procedura stalnog nadzora u provođenju internih revizija.

Kada je riječ o eksternoj ocjeni kvaliteta, u proteklom periodu samo je u jednoj jedinici izvršen ovaj vid procjene usklađenosti njenog funkcioniranja sa Standardima interne revizije. U toku 2020. godine u Jedinici interne revizije Uprave za indirektno oporezivanje BiH provedena je, u okviru *Twining light* projekta "Podrška razvoju efektivne interne kontrole i revizorskog okruženja u UIO BiH" finansiranog od strane Evropske unije, eksterna ocjena kvaliteta funkcije interne revizije⁷⁴.

Napominjemo da eksterna ocjena kvaliteta, prema Standardima interne revizije, mora biti provedena od strane kvalificiranog, nezavisnog ocjenjivača ili tima ocjenjivača koji su izvan organizacije, uz poštovanje odredbi Pravilnika⁷⁵ kojim je definiran način i procedura izbora eksternog ocjenjivača.

Sve jedinice interne revizije, koje su uspostavljene u institucijama BiH u kojima Ured za reviziju institucija BiH vrši reviziju⁷⁶, konstatirale su da su sarađivale s revizorima Ureda za reviziju institucija BiH, kroz razmjenu revizorske dokumentacije i revizorskih izvještaja, i kroz podršku provođenju datih preporuka za unapređenje sistema PIFC-a.

Sastavni dio internog ocjenjivanja kojeg provode rukovodioci jedinica interne revizije je i postavljanje indikatora uspješnosti kako bi se kontinuirano težilo unapređenju usluga koje pruža interna revizija. Kao pomoć rukovodiocima jedinica interne revizije za što objektivnije utvrđivanje ovih indikatora, u narednom tabelarnom prikazu (tabela br. 7) sadržani su ključni kvantitativni

⁷⁴ Na osnovu dobijene saglasnosti rukovodioca UIO BiH, rukovodilac JIR-a zatražio je od eksperata *Twining light* projekta EU da izvrše eksternu ocjenu funkcije interne revizije. Ista je provedena u periodu septembar – decembar 2020, u formi samoocjenjivanja koje je proveo rukovodilac JIR-a s nezavisnom eksternom potvrdom. U Izvještaju o eksternom ocjenjivanju data je potvrda da je funkcija interne revizije u UIO BiH u skladu s Međunarodnim standardima interne revizije ("Generalno usaglašena").

⁷⁵ Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, stupio na snagu 1.1.2022. godine (Odluka o donošenju Pravilnika objavljena u "Službenom glasnik BiH", broj 74/21).

⁷⁶ Nisu uključene interna revizija BHANSA-e i JIR BHRT u kojima, prema relevantnim zakonima, eksternu reviziju vrši nezavisna revizorska agencija. Ured za reviziju institucija BiH nije obavezan vršiti reviziju u ovim organizacijama.

pokazatelji neophodni za uporedne analize i samoprocjene. Naime, u tabeli br. 7. dat je pregled jedinica interne revizije zajedno s podacima o ukupnom broju izvršenih revizija i datih preporuka po jedinici interne revizije, ukupnom broju dana koje su JIR provele na vršenju revizija, kao i o vrsti revizija i područjima revidiranja.

Tabela br. 7

R. br.	Naziv JIR	Broj osoba lja IR u JIR	Broj konačnih izvještaja IR u 2023.	Broj datih preporuka IR u 2023.	Broj ostvarenih revizorskih dana ⁷⁷ JIR	Broj revizorskih dana JIR po izvještaju (kolona 6 / 4)	Područja revidiranja u 2023. godini
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1.	JIR Parlamentarne skupštine BiH	2	6 ⁷⁸	32	450	75	<ul style="list-style-type: none"> - Nabavka i implementacija programa za elektronski tok dokumenata; - Javne nabavke; - Plate i naknade plata; - Naknadne revizije;
2.	JIR Ministarstva finansija i trezora BiH	4 ⁷⁹	5	11	600	120	<ul style="list-style-type: none"> - Izvršenje budžeta definiranog Strategijom unapređenja upravljanja javnim finansijama; - Ocjena razvoja FUK-a; - Naknadne revizije;
3.	JIR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	2	9	23	438	49	<ul style="list-style-type: none"> - Planiranje programskih aktivnosti; - Korištenje sredstava reprezentacije; - Popis stalnih sredstava; - Naknadne revizije;
4.	JIR Ministarstva vanjskih poslova BiH	3	11 ⁸⁰	29	605	55	<ul style="list-style-type: none"> - Naplata prihoda i potraživanja; - Naplata prihoda od konzularnih taksi i plana rashoda DKP – izvršenje u više ambasada; - Posredovanje u proceduri prijema i prestanka državljanstva; - Izvršenje finansijskih obaveza za članarine BiH u međunarodnim organizacijama i institucijama; - Nabavka robe, usluga i radova; - Upravljanje zakupima prostora za smještaj DKP-a i šefova DKP-a BiH; - Naknadne revizije;
5.	JIR Ministarstva civilnih poslova BiH	3	7	49	540	77	<ul style="list-style-type: none"> - Sačinjavanje i praćenje izvršenja budžeta; - Planiranje i praćenje izvršenja budžeta; - Naknadne revizije;
6.	JIR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	3	7	14	590	84	<ul style="list-style-type: none"> - Finansijsko upravljanje i kontrola - Upravljanje ljudskim resursima; - Strateško planiranje; - Naknadne revizije;

7.	JIR Ministarstva pravde BiH	3 ⁸¹	5	22	404	81	- Finansijsko upravljanje i kontrola; - Planiranje i izvršenje budžeta; - Obračun plata i naknada; - Naknadne revizije;
8.	JIR Ministarstva komunikacija i prometa BiH	2 ⁸²	4	12	273	68	- Elektronsko blagajničko poslovanje; - Naknadne revizije;
9.	JIR Uprave za indirektno oporezivanje BiH	4	8	60	899	112	- Razvoj sistema FUK-a u UIO; - Efikasnost izvještavanja o radu; - Efikasnost pokretanja i okončanja prekšajnih postupaka u okviru registracije poreskih obveznika; - Efikasnost postupka registracije obveznika indirektnih poreza; - Naknadne revizije;
10.	JIR Državne agencije za istrage i zaštitu BiH	2	5	18	404	81	- Javne nabavke – direktni sporazumi; - JN – konkurentski sporazumi; - JN – ograničeni postupak; - JN – otvoreni postupak; - Naknadna revizija;
11.	JIR Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka	2	6	18	396	66	- Administracija sistema i aplikacija/usklađenost s Pravilnikom o tehničkoj administraciji; - Evidentiranje, praćenje i refundiranje prihoda; - Održavanje opreme; - Naknadne revizije;
12.	JIR Službe za zajedničke poslove BiH	2	10 ⁸³	65	407	41	- Ugostiteljstvo SZP; - Stimulacije zaposlenih; - Upravljanje okvirnim sporazumima i ugovorima u javnim nabavkama; - Javna nabavka građevinsko zanatskih radova; - Naknadne revizije;
13.	JIR Suda BiH	2	9	24	410	46	- Evidentiranje i naplata prihoda od novčanih taksi; - FUK; - Službena putovanja; - Planiranje i izvršenje budžeta; - Obračun i isplata naknada za prekovremeni rad i rad u neradne dane; - Naknadne revizije;

⁷⁷ Podaci dobijeni iz godišnjih izvještaja jedinica interne revizije.

⁷⁸ Započeta je i jedna revizija u Centralnoj izbornoj komisiji, a ista će biti okončana u 2024. godini.

⁷⁹ U prvoj polovini 2023. godine JIR MFT BiH je imala popunjene ukupno 2 od 4 sistematizirane pozicije. U periodu juni – august 2023. godine popunjene su dvije upražnjene pozicije internog revizora.

⁸⁰ JIR MVP BiH provela je i dvije savjetodavne usluge, u skladu sa zahtjevom rukovodioca institucije.

⁸¹ U toku 2023. godine popunjene su obje sistematizirane pozicije internog revizora u JIR MP BiH (jedna 09.01.2023. godine, a druga 01.11.2023. godine).

⁸² Do 01.08.2023. godine JIR MKT BiH imala je popunjenu samo poziciju rukovodioca JIR. Od 01.08.2023. godine popunjena je i upražnjena pozicija internog revizora.

⁸³ Pored navedenog broja realiziranih revizija, JIR SZP BiH započela je u 2023. godini i još jednu planiranu redovnu reviziju, a ista će biti okončana u 2024. godini.

14.	JIR Ministarstva odbrane BiH	3 ⁸⁴	10	17	438	44	<ul style="list-style-type: none"> - Prijem i evidentiranje materijalnih sredstava iz donacija u MO BiH; - Izrada plana nabavki roba, usluga i radova za potrebe MO i OS; - Planiranje nabavke i raspolaganja sredstvima i opremom protivpožarne zaštite; - Isknjižavanje iz starog knjigovodstvenog programa MS; - Naknadne revizije;
15.	JIR Ministarstva sigurnosti BiH	1	1	6	Nisu dostavljeni podaci u Godišnjem izvještaju ⁸⁵		- Elektronsko blagajničko poslovanje;
16.	JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH	1 ⁸⁶	4	-	208	52	<ul style="list-style-type: none"> - Osnovna sredstva; - Javne nabavke; - Naknade troškova zaposlenih; - Bolovanje zaposlenih;
17.	JIR Granične policije BiH	1 ⁸⁷	4	12	174	43	<ul style="list-style-type: none"> - Planiranje i izvršenje budžeta; - Javne nabavke; - Prihodi od prodaje stalnih sredstava i prekršajnih naloga; - Naknadne revizije;
18.	JIR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	1 ⁸⁸	5	17	225	45	<ul style="list-style-type: none"> - Isplate stimulacija i naknada za rad u komisijama; - Rješenja o prestanku radnog odnosa zbog ispunjavanja zakonskih uslova za odlazak u penziju i isplaćenih otpremnina; - Naknadne revizije;
19.	JIR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi–BHANSA	1	5	9	148	30	<ul style="list-style-type: none"> - Provođenje carinskih postupaka; - Centralni popis imovine i obaveza; - Zrakoplovno informisanje – <i>ARO ATCU II</i>; - Javne nabavke; - Naknadna revizija;

⁸⁴ Upraznjena pozicija rukovodioca JIR MO BiH od 24.05.2021. godine, kojem je prestao radni odnos na osnovu ispunjenosti uslova za odlazak u penziju.

⁸⁵ JIR Ministarstva sigurnosti BiH nije ni nakon više traženja dostavila podatak o broju dana koji je interni revizor proveo u vršenju zadataka interne revizije u toku 2023. godine, a što je sastavni dio praćenja realizacije odobrenih planova interne revizije shodno metodologiji rada.

⁸⁶ Do 01.06.2023. godine JIR OSA BiH imala je popunjene obje sistematizacijom predviđene pozicije (rukovodilac JIR i interni revizor). Od 01.06.2023. upražnjena je pozicija rukovodioca JIR kojem je prestao radni odnos po osnovu ispunjenosti uslova za penziju. Rješenjem OSA-e interna rvezorka je od 01.01.2024. godine raspoređena na poziciju rukovodioca JIR.

⁸⁷ U izvještajnom periodu bili su smanjeni kapaciteti JIR GP BiH, usljed porodijskog odsustva revizorke, a od 12.12.2023. godine prestao je radni odnos Rukovodiocu JIR po osnovu ispunjenosti uslova za penziju.

⁸⁸ Do 30.06.2023. godine DKPT je imala popunjene dvije pozicije internog revizora. Od navedenog datuma je popunjena ukupno 1 pozicija internog revizora, usljed svojevoljnog premještaja jedne interne revizorke na drugu poziciju u DKPT.

20.	JIR Radio-televizije BiH	2	6	43	460	77	- Kancelarijsko poslovanje; - FUK; - Obračun, evidencija i isplata plata; - Obračun, evidencija i isplata putnih naloga; - Naknadne revizije;
Ukupno u 2023. godini		44	127*	481	()⁸⁹	()	*70 redovnih, 52 naknadne i 5 <i>ad hoc</i> revizija
Ukupno u 2022. godini		42	138*	348	()⁹⁰	()	*61 redovna, 76 naknadnih i jedna <i>ad hoc</i> revizija
Ukupno u 2021. godini		41	133*	457	7.954⁹¹	60	*74 redovne, 56 naknadnih i tri <i>ad hoc</i> Revizije
Ukupno u 2020. godini		40	100*	302	6.912	69	*50 redovnih, 47 naknadnih i tri <i>ad hoc</i> revizije
Ukupno u 2019. godini		36	102*	308	5.846	57	*44 redovne, 53 naknadne i pet <i>ad hoc</i> revizija

Tabela broj 7. daje prikaz pojedinih pokazatelja rezultata rada jedinica interne revizije, te zajedno s podacima iz godišnjih konolidiranih izvještaja za prethodne godine, stvaraju osnovu za praćenje i analizu rada pojedinačno svake jedinice interne revizije. Prilikom analize potrebno je uzeti u obzir i utvrđeni prosjek na nivou jedinica interne revizije institucija BiH za prethodne godine (prosječan broj obavljenih revizija, datih preporuka i utrošenog vremena na provođenju revizija) koji je sadržan u ovom dijelu izvještaja. Ovi podaci mogu poslužiti rukovodiocima jedinica interne revizije prilikom samoprocjene efikasnosti rada jedinice u svrhu poboljšanja iskorištenosti raspoloživih kapaciteta.

U nastavku navodimo podatke o prosječnom broju revizija po jedinicama interne revizije, po godinama na nivou institucija BiH, koji su sadržani u prethodnoj tabeli. Ovi podaci su ilustrirani u grafičkom prikazu broj 1. u ovom izvještaju.

- Godina 2019: prosječan broj revizija po JIR je 5,67 (102 revizije / 18 JIR);
- Godina 2020: prosječan broj revizija po JIR je 5,26 (100 revizija / 19 JIR);
- Godina 2021: prosječan broj revizija po JIR je 6,65 (133 revizija / 20 JIR);
- Godina 2022: prosječan broj revizija po JIR je 6,90 (138 revizija / 20 JIR);
- Godina 2023: prosječan broj revizija po JIR je 6,35 (127 revizija / 20 JIR);

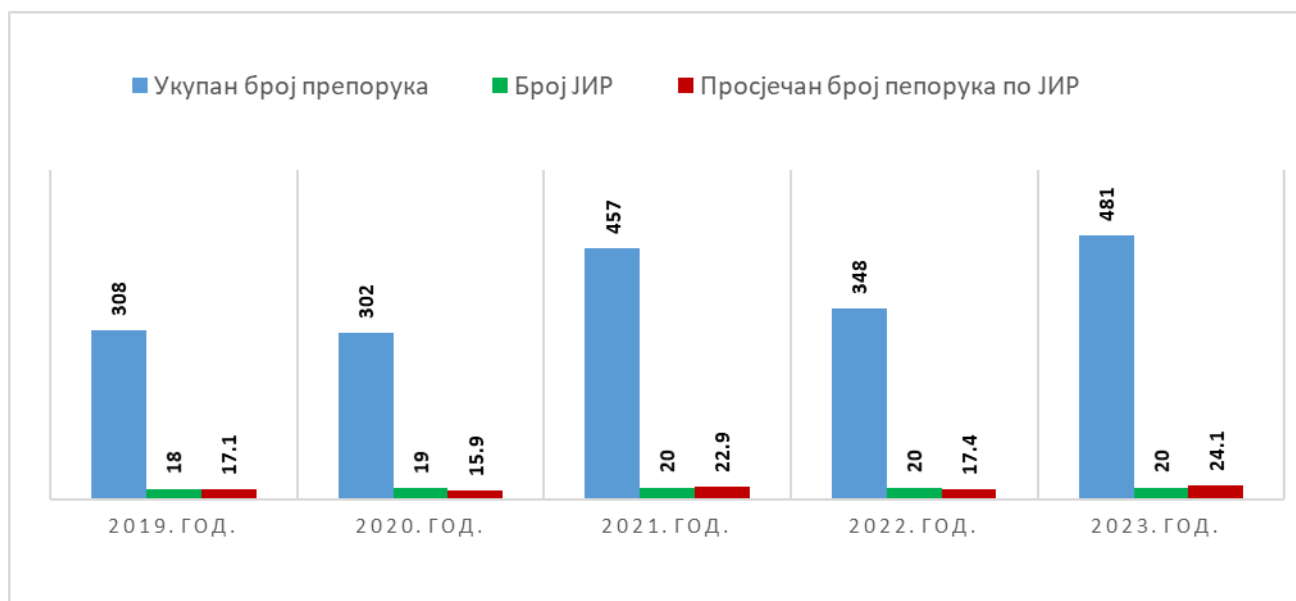
U skladu s podacima iz prethodne tabele, a na osnovu konsolidiranih godišnjih izvještaja, u sljedećem grafičkom prikazu prezentirani su podaci o ukupnom broju preporuka datim u revizorskim izvještajima zbirno za sve jedinice interne revizije na nivou institucija BiH, za period 2019-2023. godine. Takođe, prezentirani su i podaci po godinama o broju uspostavljenih jedinica interne revizije i podaci o prosječnom broju preporuka po jedinici interne revizije.

⁸⁹ Već drugu godinu zaredom ne raspoložemo kompletnim podacima za svih 20 JIR, jer JIR Ministarstva sigurnosti BiH nije ni za 2023. godinu dostavila podatke o broju dana koje je ova jedinica provela u obavljanju zadataka interne revizije, a što je neophodno u svrhu praćenja potpune uposlenosti osoblja IR.

⁹⁰ Ni za 2022. godinu CHJ nije raspolagala kompletnim podacima, za svih 20 JIR, jer JIR Ministarstva sigurnosti BiH nije dostavila podatke o broju dana koje je ova jedinica provela u obavljanju zadataka interne revizije, a što je neophodno u svrhu praćenja potpune uposlenosti osoblja interne revizije.

⁹¹ Ukupan broj provedenih radnih dana, za 20 jedinica interne revizije, na provođenju internih revizija uključujući i aktivnosti na izradi planova interne revizije i izvještaja o radu.

Grafički prikaz broj 4.

Iz grafičkog prikaza broj 4. primjetno je da je prisutna oscilacija u prosječnom broju datih preporuka po jedinici interne revizije (JIR), po godinama, a isti se kreće u rasponu od 15,9 preporuka po JIR u 2020. godini do 24,1 preporuka po JIR u 2023. godini. S tim u vezi napominjemo da je broj preporuka u direktnoj korelaciji s brojem izvršenih revizija. Uočava se da je u godini u kojoj je najmanji prosječan broj datih preporuka (2020. godina: 15,9 preporuka po JIR), ujedno i godina u kojoj je izvršeno najmanje revizija (ukupno 100 revizija, podaci dostupni u tabeli broj 7).

Kao što je već u obrazloženju grafičkog prikaza broj 2. u ovom izvještaju navedeno, a u kojem su prezentirani godišnji podaci o ukupnom broju revizija i broju datih preporuka, može se pretpostaviti da su na manji broj provedenih revizija u 2020. godini, a time i datih preporuka, u odnosu na ostali posmatrani vremenski period, uticali vanredni uslovi rada izazvani pandemijom korona virusa. Dodatno, napominjemo i da je u proteklom petogodišnjem periodu u institucijama BiH prisutna značajna fluktuacija zaposlenih u jedinicama interne revizije (za 11 zaposlenih je prestao radni odnos, a 19 je novozaposlenih), što se zasigurno odrazilo i na broj provedenih revizija i datih preporuka.

Kada se posmatraju posebno podaci u tabeli broj 7. za posljednja dva izvještajna perioda uočava se da je u 2023. godini od strane 20 jedinica interne revizije izvršeno ukupno 127 revizija u kojima je dato 481 preporuka, što u odnosu na 2022. godinu, kada je 20 jedinica interne revizije sačinilo 138 izvještaja i dalo ukupno 348 preporuka, predstavlja manje smanjenje prosječnog broja izvršenih revizija po jedinici interne revizije (za 11 revizija ili u procentima za oko 8%). Sa 6,9 revizija po jedinici interne revizije, koliko su u prosjeku provele jedinice interne revizije u 2022. godini, došlo je do blagog smanjenja (za 0,55) na 6,35 revizija po jedinici interne revizije u 2023. godini.

Međutim, prosječan broj datih preporuka po JIR u 2023. godini veći je u odnosu na prethodnu godinu za 6,6 preporuka (u procentima za 38%) i iznosi 24 preporuke po JIR, dok je u 2022. godini broj datih preporuka iznosio 17,4 preporuke po JIR. Povećanju broju preporuka u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu doprinijelo je povećanje broja realiziranih redovnih revizija (sa 61 revizije u 2022. godini povećano je na 70 redovnih revizija u 2023. godini, u procentima povećanje iznosi 15%), što je detaljno navedeno u obrazloženju tabele broj 2.

Kada se posmatra ukupan broj svih revizija na godišnjem nivou (redovne, naknadne i *ad hoc* revizije) može se konstatirati da je došlo do smanjenja prosječnog broja obavljenih revizija po internom revizoru za 0,4 revizije po revizoru. Naime, u 2023. godini su u 127 obavljenih internih revizija učestvovala ukupno 44 interna revizora, na osnovu čega proizlazi da je prosječan broj obavljenih revizija po internom revizoru 2,9, dok je u 2022. godini taj broj iznosio 3,3 (obavljeno je ukupno 138 internih revizija u kojima su učestvovala 42 interna revizora). Važno je napomenuti da je u 2023. godini provedeno više redovnih i *ad hoc* revizija u odnosu na prethodnu 2022. godinu (za 13 više), a iste su značajno složenije u odnosu na naknadne revizije, koje se provode u svrhu utvrđivanja statusa realizacije preporuka datih u redovnim i *ad hoc* revizijama, te da je u 2023. godini novozaposlenih pet internih revizora.

U prethodnoj tabeli sadržani su i podaci o ukupno ostvarenom broju revizorskih dana, pojedinačno, za svaku od jedinica u 2023. godini⁹². Ovaj broj predstavlja ukupan broj radnih dana koji je osoblje interne revizije u jedinici interne revizije provelo na vršenju revizija i provođenju ostalih aktivnosti interne revizije i isti ne uključuje obaveznu edukaciju internih revizora, kao ni druge vrste odsustva s posla. U jedinicama interne revizije koje vrše funkciju interne revizije u nekoliko institucija, ovaj broj se odnosi na sve institucije iz njihove nadležnosti u kojima su vršile reviziju. Broj revizorskih dana jedinica interne revizije razlikuje se između jedinica zbog razlike u broju osoblja interne revizije i zbog razlike u broju raspoloživih revizorskih dana u toku godine na koji značajno utiče blagovremeno donošenje planova rada interne revizije.

Takođe, iz prethodne tabele vide se i podaci o prosječnom broju revizorskih dana po reviziji, pojedinačno za svaku JIR, za 2023. godinu⁹³. Ovaj broj također se razlikuje između jedinica, a isti, pored broja osoblja interne revizije i odsustva s posla internih revizora, zavisi i od broja ukupno izvršenih revizija. Na broj revizija koji u toku godine realiziraju jedinice utiče više faktora, između ostalih i popunjenost jedinice predviđenim brojem izvršilaca, usklađenost godišnjih planova rada JIR s raspoloživim kapacitetima i rezultatima praćenja učinka JIR, vrste revizija⁹⁴, složenost područja revidiranja, obim revizija, stručnost i stečeno iskustvo u radu osoblja interne revizije.

U jedinicama koje nemaju popunjenu poziciju rukovodioca jedinice interne revizije, a to su: Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela, Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovitbi i Ministarstvo odbrane BiH interni revizori obavljaju i poslove rukovodioca JIR, u vezi sa sačinjavanjem planova interne revizije i periodičnih izvještaja. U toku 2023. godine upražnjene su i pozicije rukovodioca JIR u Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH⁹⁵ i u Graničnoj policiji BiH.⁹⁶

U tabeli broj 7. sadržani su i podaci o ukupnom broju ostvarenih revizorskih dana zbirno, za sve jedinice interne revizije na godišnjem nivou, kao i podaci o prosječnom broju revizorskih dana JIR po reviziji. Riječ je o podacima za trogodišnji period (2019-2021. godina), dok podaci za 2022. i 223. godinu nisu iskazani, jer CHJ ne raspolaže kompletnim podacima za sve jedinice interne revizije o ukupnom broju ostvarenih revizorskih dana po JIR.

⁹² Osim za JIR MSB BiH, koja nije dostavila ovaj podatak ni za 2023. godinu, ni za 2022. godinu.

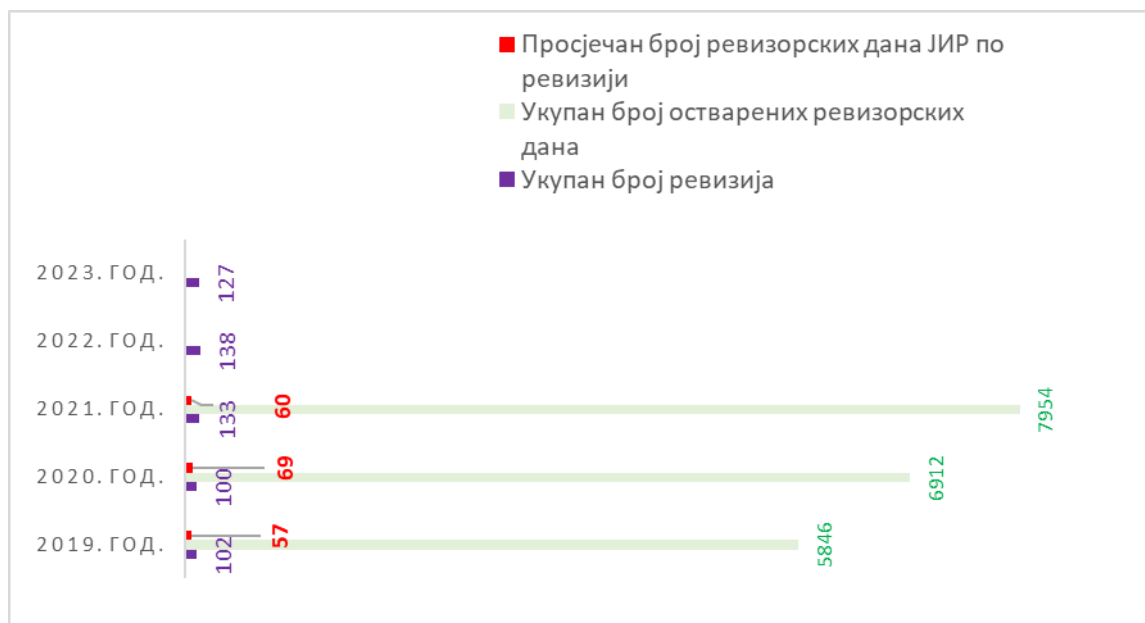
⁹³ Nisu sadržani podaci za JIR MSB BiH koja nije dostavila tražene podatke, a koja je u 2023. godini obavila samo jednu reviziju.

⁹⁴ Redovne, naknadne i *ad hoc* interne revizije. Posmatrano s aspekta potrebnog vremena za njihovo provođenja, naknadne traju znatno kraće od redovnih i *ad hoc* revizija.

⁹⁵ Rukovodiocu JIR OSA-e pretao je radni odnos 31.05.2023. godine po osnovu ispunjenosti uslova za penziju. U januaru 2024. godine popunjena je upražnjena pozicija rukovodioca JIR OSA.

⁹⁶ Rukovodiocu JIR GP BiH pretao je radni odnos 12.12.2023. godine po osnovu ispunjenosti uslova za penziju.

Grafički prikaz broj 5.

U prethodnom grafičkom prikazu prezentirani su podaci o ukupnom broju revizija koje su jedinice interne revizije u institucijama BiH realizirale po godinama, za prethodni petogodišnji period (2019-2023. godina).

Također, prezentirani su i podaci o ukupnom fondu ostvarenih (utrošenih) dana po godinama (zbirno za sve JIR) i prosječnom broju revizorskih dana JIR po reviziji, ali samo za trogodišnji period (2019-2021. godine), jer CHJ ne raspolaže kompletnim podacima za sve JIR za 2022. i 2023. godinu. Naime, Jedinica interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH već drugu godinu zaredom nije dostavila navedene podatke za svoju jedinicu.

Na osnovu podataka prezentiranih na grafikonu broj 5. o ukupnom broju ostvarenih revizorskih dana po godinama za period 2019-2021. godina, zbirno za sve JIR, uočava se da je prisutan trend rasta koji je i očekivan. Naime, u posmatranom trogodišnjem periodu povećavao se godišnje broj jedinica interne revizije za po jednu JIR, s 18 koliko je bilo u 2019. godini povećan je na 19 JIR u 2020. godini, a zatim na 20 JIR u 2021. godini. Također, na osnovu podataka iz tabele broj 7. vidljivo je da je povećan i broja zaposlenih, ukupno za pet. Sa 36 revizora u 2019. godini došlo je do povećanja na 41 revizor, u 2021. godini.

Međutim, kada je riječ o prosječnom broju revizorskih dana JIR po reviziji, uočava se da taj broj varira po godinama, u periodu 2019-2021. godina. Naime, u 2019. godini je jednoj JIR u prosjeku trebalo 57 revizor dana za jednu reviziju, dok je u 2020. godini ovaj broj povećan na 69 revizor dana, pa smanjen na 60 revizor dana u 2021. godini. Smatramo važnim napomenuti da je riječ o kompleksnom pokazatelju na koji utiču brojni faktori, kao što su: blagovremeno donošenje godišnjih planova, složenost i obim područja revidiranja, iskustvo i stručnost revizora, popunjenost JIR, fluktuacije zaposlenih i drugi faktori, a kako je to u prethodnom dijelu ove tačke obrazloženo.

4.6. Kontinuirana profesionalna edukacija internih revizora u institucijama BiH

Kontinuirana profesionalna edukacija (KPE) internih revizora predstavlja sveobuhvatan proces u kojem interni revizori u institucijama BiH održavaju nivo svoje stručnosti i kvalitet usluga koje pružaju, te iste razvijaju i nadograđuju usvajanjem novih znanja kroz daljnji profesionalni razvoj. Zakonom o internoj reviziji institucija BiH i Poveljom interne revizije definirana je obaveza rukovodioca jedinice interne revizije da osigura visok kvalitet aktivnosti interne revizije i da radi na osiguranju potrebnih obuka internih revizora, što uključuje pripremu i dostavljanje godišnjeg plana obuke rukovodiocu institucije radi odobravanja i osiguranja njegovog provođenja.

Obavezu kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH definiraju sljedeći propisi:

- Standardi interne revizije i to:
 - Standard 1230 - *Kontinuirano profesionalno usavršavanje* - propisuje da su interni revizori dužni unapređivati svoje znanje, vještine i ostale sposobnosti kroz kontinuirano profesionalno usavršavanje.
 - Standard 1210 - *Stručnost* - nalaže da interni revizori moraju posjedovati znanje, vještine i druge sposobnosti potrebne za izvršavanje njihovih dužnosti.
- Etički kodeks;
Jedno od načela Etičkog kodeksa jeste "*Kompetentnost internih revizora*" koje, između ostalog, nalaže da interni revizori pružaju samo one usluge za koje imaju potrebna znanja, vještine i iskustvo, ali i da su obavezni kontinuirano unapređivati svoju stručnost, efektivnost i kvalitet svojih usluga.
- Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH;
Program definira obavezu kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH, teme iz područja i oblasti koje su predmet obuka za KPE, vrste kontinuirane profesionalne edukacije, te obavezu izvještavanja i vođenja evidencije o KPE internih revizora u jedinici interne revizije. U skladu s Programom, CHJ je obavezna, na osnovu izvještaja jedinica interne revizije, voditi registar KPE internih revizora u institucijama BiH.
- Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvještavanja o KPE internih revizora u institucijama BiH;
Odluka definira način bodovanja svake od vrsta KPE koje su definirane Programom, minimalan broj bodova koji su interni revizora u institucijama BiH obavezni ostvariti na godišnjem nivou, kao i način priznavanja kontinuirane profesionalne edukacije obuka koje organiziraju domaći i/ili međunarodni pružaoci usluga/izvođači obuka.
- Uputstvo o KPE internih revizora u institucijama BiH;
Uputstvo definira način prijavljivanja internih revizora na obuke iz oblasti KPE, dokumentaciju koja je neophodna za priznavanje obuka kao KPE, način vođenja evidencije o KPE internih revizora u jedinici interne revizije i izvještavanja CHJ o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora.

Navedenim propisima definirano je i da CHJ priprema i/ili organizira obuke u vezi s temama iz područja i oblasti koje su predmet obuka za KPE i dostavlja internim revizorima u institucijama BiH informacije o održavanju obuka koje organizira samostalno ili u saradnji s domaćim ili međunarodnim pružaocima usluga/izvođačima obuka. Na osnovu dostavljenih zahtjeva jedinica

interne revizije CHJ daje, također u skladu s navedenim propisima, mišljenje o ispunjavanju uslova za bodovanje i prihvatljivost obuka koje organiziraju domaći i/ili međunarodni izvođači obuka, kao kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH.

U izvještajnom periodu CHJ je, u skladu s propisima iz oblasti KPE, organizirala obuke koje su predviđene Planom i programom obuka za interne revizore u institucijama BiH za 2023. godinu, koji je donijela CHJ i koji je objavljen na internet stranici Ministarstva finansija i trezora BiH u dijelu koji se odnosi na CHJ. Održane su ukupno tri obuke i to: dvije iz oblasti interne revizije i jedna iz oblasti finansijskog upravljanja i kontrole tokom kojih su prezentirane teme predviđene Planom i programom obuka za interne revizore u institucijama BiH za 2023. godinu.

Pored navedenih obuka u 2023. godini i Koordinacioni odbor CJH je organizirao i održao dvodnevnu Konferenciju za interne revizore u javnom sektoru BiH, na sva tri nivoa vlasti i Brčko distriktu, na teme: "Odnos interne i eksterne revizije" i „Postupanje interne revizije u slučaju sumnje na nepravilnosti i/ili prevare“, koja se također svrstava u dio kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH.

Također, organizirana je u Sarajevu i obuka iz oblasti interne revizije koju su održali eksperti Nacionalne akademije Ministarstva finansija Kraljevine Nizozemske, u okviru bilateralnog sporazuma o tehničkoj saradnji zaključenog između nadležnih ministarstava dviju zemalja. Broj učesnika na obuci je prilagođen kapacitetima sale u kojoj je održana obuka, a istoj su prisustvovali interni revizori sa sva tri nivoa vlasti. Obuka je održana u cilju upoznavanja s konceptom i načinom funkcioniranja interne revizije u Nizozemskoj.

Prema evidencijama o prisustvu, na obukama koje su organizirali CHJ i Koordinacioni odbor CJH, uključujući i obuku koju su održali nizozemski eksperti, učestvovalo je u prosjeku 33 interna revizora iz institucija BiH, odnosno kroz svih pet obuka koje su CHJ i Koordinacioni odbor CJH organizirali iz oblasti interne revizije u 2023. godini prošla su ukupno 163 polaznika iz institucija BiH. Organiziranjem navedenih obuka omogućeno je internim revizorima u institucijama BiH da ispune obavezu stručnog usavršavanja, u skladu s propisima iz oblasti KPE, po osnovu pohađanja obuka koje organizira ili podržava CHJ.

5. PREGLED KVALITETA INTERNE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BiH KOJI PROVODI CHJ

5.1. Svrha i osnova za obavljanje pregleda kvaliteta

Na osnovu čl. 24. i 25. Zakona o internoj reviziji institucija BiH („Službeni glasnik BiH“ br. 27/08 i 32/12) kojim je CHJ ovlaštena za razvoj interne revizije u institucijama BiH i zadužena za primjenu Standarda interne revizije i Etičkog kodeksa, kao i za nadzor nad provođenjem svih primjenjivih regulativa za internu reviziju od strane jedinica za internu reviziju i izvještavanje o pomenutim aktivnostima, a u skladu s članom 12. Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 74/21) (dalje u tekstu: "Pravilnik") CHJ obavlja pregled kvaliteta interne revizije u institucijama BiH.

Pregled kvaliteta interne revizije u institucijama BiH (dalje u tekstu: "pregled kvaliteta") podrazumijeva preglede koje obavlja CHJ u svrhu praćenja primjene i poštovanja relevantnih propisa od strane jedinica interne revizije, što uključuje i utvrđivanje nivoa usklađenosti aktivnosti interne

revizije s propisima iz oblasti interne revizije, te predlaganja i odgovarajućih mjera i korektivnih aktivnosti radi daljnjeg unapređenja i razvoja interne revizije.

Pregled kvaliteta koji provodi CHJ, u skladu s Pravilnikom, sastoji se od:

a) **Godišnjeg pregleda kvaliteta** - *obavlja se na osnovu uvida u dokumentaciju dostavljenu od strane jedinica interne revizije, u svrhu prikupljanja informacija neophodnih za provođenje aktivnosti iz nadležnosti CHJ kao što su: planiranje i organiziranje obuka za interne revizore, daljnji razvoj i unapređenje propisa i metodologije rada za interne revizore u institucijama BiH, izvještavanje Vijeće ministara BiH, izrada godišnjeg plana CHJ za obavljanje periodičnog pregleda kvaliteta aktivnosti interne revizije i druge aktivnosti usmjerene na daljnji razvoj funkcije interne revizije u institucijama BiH.*

b) **Periodičnog pregleda kvaliteta** - *provodi se "na terenu" na osnovu uvida u dokumentaciju jedinica interne revizije, uključujući i dokumentaciju koja je priložena u PIFC aplikaciji, te drugu dokumentaciju kojom raspolaže institucija u vezi s obavljanjem interne revizije, kao i razgovora s osobljem JIR, rukovodstvom i zaposlenima u institucijama u kojima JIR pruža usluge interne revizije, u svrhu:*

- *utvrđivanja nivoa usklađenosti aktivnosti interne revizije s propisima iz oblasti interne revizije,*
- *davanja preporuka za unapređenje rada jedinica interne revizije, ukoliko je to potrebno, na osnovu nalaza i zaključaka pregleda,*
- *prikupljanja informacija za daljnji razvoj i unapređenje propisa i metodologije rada interne revizije,*
- *koordinacije rada jedinica interne revizije,*
- *predlaganja mjera institucijama BiH i Vijeću ministara BiH, koje imaju sistemski značaj za održavanje ugleda i daljnji razvoj interne revizije u institucijama BiH, radi otklanjanja uočenih nedostataka tokom pregleda i*
- *izvještavanje Vijeća ministara BiH.*

S obzirom na to da je Pravilnik stupio na snagu 01. januara 2022. godine, ovo je druga godina u kojoj CHJ provodi pregled kvaliteta na način kako je to predviđeno odredbama Pravilnika kojima je uređena ova oblast. Rezultati izvršenog pregleda navedeni su u tački 5.2. i 5.3. Izvještaja.

Također, u skladu s predmetnim Pravilnikom, CHJ je u izvještajnom periodu donijela *Plan za obavljanje periodičnog pregleda kvaliteta aktivnosti jedinica interne revizije u institucijama BiH za 2024. godinu* u kojem su, na osnovu ispunjenosti kriterija definiranih Pravilnikom i u skladu s raspoloživim kapacitetima CHJ, utvrđene jedinice interne revizije u kojim će biti proveden periodični pregled kvaliteta, a to su: JIR Parlamentarne skupštine BiH i JIR Državne agencije za istrage i zaštitu. Navedeni Plan je objavljen na internet stranici MFT BiH u dijelu koji se odnosi na CHJ.

Nakon što provede periodični pregled kvaliteta, CHJ je obavezna, u skladu s Pravilnikom, dostaviti izvještaj o obavljenom periodičnom pregledu CHJ rukovodiocu institucije i rukovodiocu jedinice interne revizije. O rezultatima obavljenih periodičnih pregleda CHJ sumarno izvještava u posebnom poglavlju Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije za predmetnu godinu. S tim u vezi ističemo da su rezultati periodičnog pregleda izvršenog u 2023. godini sadržani u tački 5.3. ovog izvještaja.

Napominjemo da pregledi koje provodi CHJ nisu zamjena za propisane povremene eksterne ocjene koje trebaju provoditi kvalificirani nezavisni ocjenjivači izvan organizacije, kako je to definirano Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, Standardima interne revizije i Pravilnikom o

provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH. Kako je CHJ nezaobilazan dio sistema interne revizije i kao tijelo koje je odgovorno za izradu i provođenje metodologije interne revizije, uvid u kvalitet rada jedinica interne revizije koji vrši CHJ ne može se smatrati u potpunosti nezavisnim, ali se isti provodi radi davanja smjernica i preporuka za unapređenje rada jedinica interne revizije.

5.2. Rezultati godišnjeg pregleda kvaliteta

Na osnovu podataka koje je dostavilo 20 jedinica interne revizije za potrebe izrade Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije za 2023. godinu, koliko je ukupno bilo obavezno i dostaviti svoj godišnji izvještaj s pripadajućim podacima i dokumentacijom, CHJ je, u skladu s članom 14. Pravilnika, izvršila godišnji pregled kvaliteta koji je obuhvatio:

- a) *provjeru da li su sačinjeni i blagovremeno potpisani propisani akti kojima se definiira pružanje usluga interne revizije u institucijama BiH,*
- b) *analizu poštovanja propisa prilikom izrade strateških i godišnjih planova interne revizije, kao i njihovog provođenja,*
- c) *analizu stepena realizacije preporuka, te, ukoliko su dostupni, i podataka o efektima rada interne revizije,*
- d) *analizu efikasnosti i efektivnosti rada jedinica interne revizije na osnovu primjera dobre prakse,*
- e) *analizu poštovanja propisa iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH,*
- f) *analizu poštovanja propisa kojima se regulira oblast osiguranja i unapređenja kvaliteta, te provođenja pripadajućih korektivnih planova aktivnosti,*
- g) *drugih podataka i izvještaja koji su jedinice interne revizije obavezne sačiniti i dostavljati CHJ na osnovu Zakona i podzakonskih propisa.*

U nastavku je dat pregled rezultata provednog godišnjeg pregleda prema pojedinim područjima provjere, koji su prethodno navedeni.

a) Uspostavljanje interne revizije – analiza da li su sačinjeni i blagovremeno potpisani propisani akti kojima se definiira način uspostavljanja i pružanja usluga interne revizije u institucijama BiH (Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelja interne revizije)

Na osnovu podataka i dokumentacije koje su jedinice interne revizije dostavile CHJ u prethodnom periodu, utvrdili smo da je Povelju interne revizije donijelo ukupno 76 institucija, u skladu s članom 3. Odluke, kao i javno preduzeće Radio-televizija BiH (BHRT). Sporazum o vršenju funkcije interne revizije s nadležnom jedinicom interne revizije, potpisalo je ukupno 57 institucija.

Sadržaj važećih sporazuma i povelja, koje su donijele jedinice interne revizije institucija BiH, usklađen je sa sadržajem Povelje interne revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 30/18) i Okvirnim tekstom Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 32/18) koje je odlukom objavila CHJ.

Na osnovu navedenih podataka i evidencije kojom raspolaže CHJ, možemo konstatirati da do perioda izrade ovog izvještaja dvije institucije nisu zaključile Sporazum o vršenju funkcije interne revizije s nadležnom jedinicom interne revizije i donijele Povelju interne revizije, a to su: Predsjedništvo BiH i Ustavni sud BiH. Naime, članom 3. Odluke o kriterijima za uspostavljanje

jedinica interne revizije u institucijama BiH⁹⁷ definirano je da funkciju interne revizije u Predsjedništvu BiH vrši Jedinica za internu reviziju Ministarstva finansija i trezora BiH, dok je članom 12. Odluke definirano da će Ustavni sud BiH samostalno ocijeniti potrebu za vršenjem funkcije interne revizije i izabrati jedinicu interne revizije.

Napominjemo da je u cilju uspostavljanja i očuvanja dostignutog nivoa razvoja sistema funkcionalno nezavisne interne revizije koji se, između ostalog, temelji i na poštovanju principa "3E"⁹⁸ i "vrijednost za novac", neophodno poštovanje ovih temeljnih principa od strane svih institucija na koje se odnose propisi o internoj reviziji.

Kako bi se u potpunosti uspostavila funkcija interne revizije u svim budžetskim korisnicima, CHJ daje sljedeće preporuke Predsjedništvu BiH i Ustavnom sudu BiH:

Preporuke:

1. Preporučujemo Predsjedništvu BiH da potpiše Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelju interne revizije s Jedinicom interne revizije Ministarstva finansija i trezora BiH.
2. Preporučujemo Ustavnom sudu BiH da uspostavi funkciju interne revizije u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH i Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH.

b) Strateški i godišnji planovi rada interne revizije – analiza poštovanja propisa prilikom izrade planskih dokumenata i njihovog provođenja

Uvidom u dostavljenu dokumentaciju i izvještaje JIR za 2023. godinu utvrdili smo da Strateški i Godišnji plan interne revizije za 2023. godinu nisu blagovremeno donijele sljedeće jedinice interne revizije:

- JIR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
 - *Strateški i Godišnji plan interne revizije za MVTEO BiH donesen je s kašnjenjem više od mjesec dana (donesen 08.02.2023. godine) i*
 - *Strateški i Godišnji plan interne revizije za Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju donesen je s kašnjenjem više od dva mjeseca (donesen 15.03.2023.);*
- JIR Ministarstvo civilnih poslova BiH:
 - *Strateški i Godišnji plan interne revizije za Ministarstvo civilnih poslova BiH donesen je s kašnjenjem više od dva mjeseca (donesen 06.03.2023. godine);*
- JIR Ministarstva sigurnosti BiH:
 - *Godišnji plan interne revizije za Ministarstvo sigurnosti BiH donesen je s kašnjenjem više od mjesec i po (donesen 20.02.2023. godine);*
- JIR Parlamentarne skupštine BiH:
 - *Strateški i Godišnji plan interne revizije za Parlamentarnu skupštinu BiH, Centralnu izbornu komisiju i Službeni list BiH doneseni su u januaru 2023. godine,*
 - *Strateški i Godišnji plan interne revizije za Agenciju za zaštitu ličnih podataka i Ured za razmatranje žalbi doneseni su u februaru 2023. godine;*
- JIR Službe za zajedničke poslove institucija BiH:

⁹⁷ "Službeni glasnik BiH" broj. 59/19 od 30.08.2019. godine

⁹⁸ Ekonomičnost, efikasnost i efektivnost.

- *Strateški i Godišnji plan interne revizije za Službu za zajedničke poslove institucija BiH doneseni su s kašnjenjem više od mjesec dana (SP IR odobren je 08.02.2023, a GP IR 15.02.2023);*

- JIR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i JIR Ministarstva komunikacija i prometa BiH pripremile su blagovremeno (do 31. decembra) Strateški plan i Godišnji plan interne revizije, ali su isti doneseni s manjim kašnjenjem (u toku januara 2023. godine isti su odobreni od rukovodioca institucije).

Skrećemo pažnju da je blagovremeno donošenje planova rada interne revizije jedan od ključnih preduslova za nesmetan rad interne revizije u njenom punom kapacitetu, kako bi dala svoj puni doprinos unapređenju upravljačkih i kontrolnih mehanizama u područjima koja su predmet revidiranja. Također, napominjemo da su rukovodioci JIR obavezni "na vrijeme" pripremiti i dostaviti na odobrenje nacrt Plana rada, kako bi isti bili odobreni najkasnije do 31. decembra tekuće za narednu godinu.⁹⁹

Uvidom u dostavljenu dokumentaciju jedinica interne revizije za 2023. godinu utvrdili smo da i dalje postoji značajan prostor za poboljšanjima kod planiranja rada interne revizije, a koje, u skladu sa Standardima interne revizije, mora biti zasnovano na argumentiranoj i dokumentiranoj procjeni rizika. Generalno, opći zaključak koji smo stekli na osnovu dostavljene dokumentacije je da jedinice interne revizije nedovoljno posvećuju pažnju ovom segmentu rada, što se ogleda prije svega u činjenici da Procjena rizika interne revizije nije uopće sadržana i dostavljena uz Strateške i Godišnje planove rada interne revizije. I u Procjenama rizika interne revizije uočili smo više nedostataka, od kojih neke u nastavku i navodimo: nije navedeno obrazloženje za brojčano iskazani rang rizika, nedostaje obrazloženje uzroka i posljedice rizika, neadekvatno formulirani rizici iz kojih nije jasan negativan uticaj koji mogu imati na poslovanje institucije i izostanak procesa koji je planiran za revidiranje.

Ukoliko planiranje revizorskih angažmana nije zasnovano na upravljanju rizicima i/ili provođenje planiranih revizija nije izvršeno u skladu sa zahtjevima koji nalažu dužnu pažnju, može doći do izostanka "dodate vrijednosti" interne revizije u unapređenju poslovanja institucija, a što se kao primjer može navesti da u toku godine nije data nijedna preporuka iz više provedenih internih revizija. Može se pretpostaviti da je upravo to bio slučaj u Jedinici interne revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH koja je za izvještajnu 2023. godinu realizirala ukupno četiri interne revizije u kojima nije data nijedna preporuka.

Imajući u vidu prethodno navedene uočene nedostatke, skrećemo pažnju jedinicama interne revizije da je potrebno Planove rada pripremati u predviđenim obrascima koji su sadržani u Priručniku za internu reviziju (OB-1SP i OB - 1GP) i PIFC aplikaciji, kako bi se osiguralo da isti sadrže sve propisane elemente (procjene rizika, razradu utvrđenog rizika kroz glavna pitanja revizije, obim i cilj revizije, revizorske metode, period provođenja, revizorski tim i dr). Dodatno, skrećemo i pažnju da se prilikom formuliranja rizika isti moraju formulirati na način kako je to predviđeno Smjernicama za upravljanje rizicima – verzija 2, koju je dala CHJ (da je vidljiv uzrok i posljedica).

U svrhu dosljedne primjene metodologije rada interne revizije u institucijama BiH dajemo sljedeće preporuke jedinicama interne revizije:

Preporuke:

⁹⁹ Priručnik za internu reviziju u institucijama BiH, tačka 3. – *Strateško i godišnje planiranje interne revizije.*

3. Preporučuje se jedinicama interne revizije da dosljedno primjenjuju propisanu metodologiju rada kojom je precizno utvrđen rok za izradu planova rada interne revizije (31. decembar), a u cilju njihovog blagovremenog donošenja kontinuirano jačaju saradnju s rukovodstvom institucije.
4. Preporučuje se jedinicama interne revizije da u svojim planovima rada dokumentiraju i obrazlože izvršene procjene rizika na osnovu kojih su planirana područja revidiranja, te da se prilikom formuliranja rizika pridržavaju Smjernica za upravljanje rizicima koje je donijela CHJ.

c) Realizacija preporuka interne revizije – analiza stepena realizacije preporuka i mjerljivih efekata preporuka, ukoliko su isti utvrđeni

U tabeli broj 4. ovog izvještaja prikazani su, na osnovu podataka iz godišnjih izvještaja jedinica interne revizije za izvještajni period, podaci o ukupnom broju datih preporuka i stepenu njihove realizacije za svaku od institucija u kojoj je vršena interna revizija u protekle dvije godine. S obzirom na to da za većinu preporuka datih u 2023. godini nije istekao rok za realizaciju, analiza stepena realizacije preporuka interne revizije izvršena je samo za preporuke date u 2022. godini.

Naime, u nastavku navodimo status realizacije ukupno datih 348 preporuka u 31 instituciji BiH, u kojima je u 2022. godini vršena revizija:

- 200 preporuka je realizirano (58%),
- 46 preporuka je djelimično realizirano (13%),
- za 37 preporuka ili u procentima 11% još nije istekao rok za realizaciju i za njih je interna revizija obavezna pratiti njihovo provođenje u narednom periodu.

Procent nerealiziranih preporuka u ukupnom broju preporuka datih u 2022. godini, koji iznosi 18% (64 od 348) predstavlja poboljšanje u odnosu na realizaciju preporuka datih u 2021. godini, kada je nerealiziranih preporuka bilo 22,5%, što čini oko jedne četvrtine ukupno datih (103 od 457)¹⁰⁰.

Međutim, i dalje postoji prostor za poboljšanje, a posebno u onim institucijama u kojima je najslabija realizacija preporuka interne revizije datih u 2022. godini, a to su: Granična policija BiH (nerealiziranih preporuka je 100%), Instituciji ombudsmena za ljudska prava (nerealiziranih preporuka je 83%) i Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (nerealiziranih preporuka je 60%).

Napominjemo da je neophodno da interna revizija kontinuirano upućuje na razmatranje i rješavanje neprovedenih preporuka, kroz izvještaje o naknadnom pregledu kojim se utvrđuje stepen realizacije preporuka i efekti koji su postignuti kroz realizaciju preporuka, uključujući i mjerljive finansijske efekte¹⁰¹, i kroz godišnje izvještavanje rukovodioca institucije koje će sadržati i pitanja o značajnim rizicima i problemima u kontrolama, ali i kroz saopćavanje i razmatranje ove problematike s rukovodstvom na kolegijima i sastancima. U skladu s tim dajemo sljedeću preporuku:

Preporuka:

5. Preporučuje se rukovodiocima institucija BiH da u saradnji s nadležnim jedinicama interne revizije aktivno učestvuju u postupku realizacije prihvaćenih preporuka interne revizije, a s

¹⁰⁰ Podaci dostupni u Godišnjem konsolidiranom izvještaju interne revizije za 2022. godinu (str. 71)

¹⁰¹ Na primjer: veća naplata prihoda, veći povrat sredstava u budžet, smanjenje određenih kategorija rashoda i drugo.

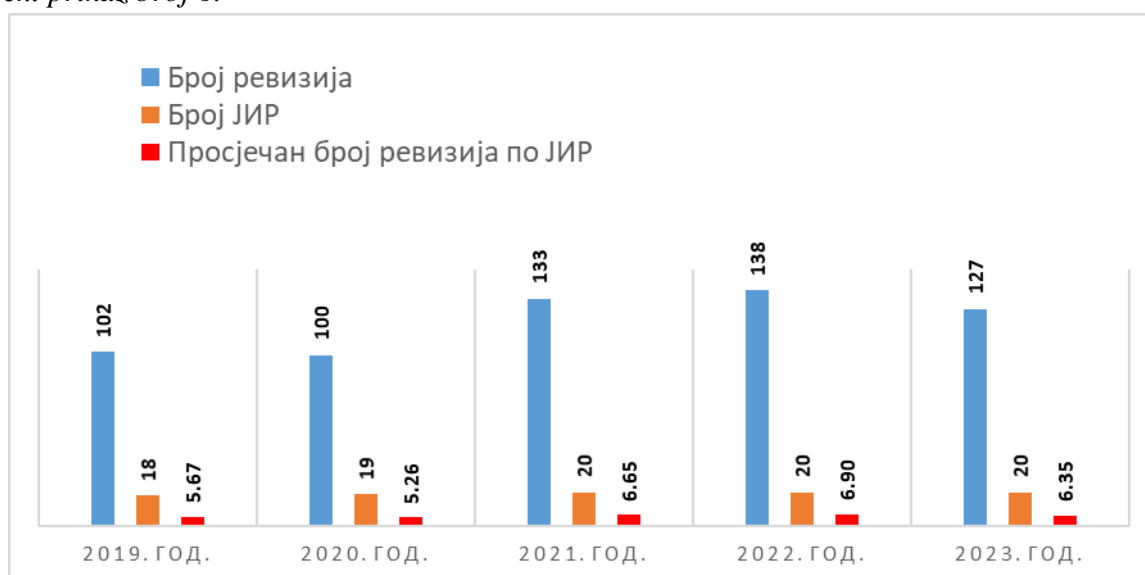
ciljem otklanjanja uočenih slabosti i nepravilnosti u sistemu internih kontrola, a sve u cilju zakonitog i svrsishodnog korištenja budžetskih sredstava.

d) Efikasnost i efektivnost rada JIR-a – analiza pa osnovu godišnjih izvještaja o radu jedinica interne revizije za prethodni period

U tabelarnom pregledu broj 7. ovog izvještaja prikazani su podaci pojedinačno za svaku jedinicu interne revizije koliko je izvršila revizija u 2023. godini i dala preporuka, dok su u tabelarnom pregledu broj 3. sadržani detaljni podaci o predmetu revizija, institucijama u kojim su provedene revizije i vrsti revizija (redovne, *ad hoc* i naknadne).

U narednom grafičkom prikazu dati su podaci na godišnjem nivou, za period 2019-2023. godina, o ukupnom broju provedenih revizija, broju uspostavljenih jedinica interne revizije i prosječnom broju provedenih revizija po jedinici interne revizije. Detaljni podaci dostupni su u godišnjim konsolidiranim izvještajima interne revizije institucija BiH, koji su objavljeni na internet stranici Ministarstva finansija i trezora BiH, u dijelu koji se odnosi na CHJ (www.mft.gov.ba)

Grafički prikaz broj 6.

Na osnovu prethodno navedenih pokazatelja uočava se da je u prethodne tri godine (2021-2023) evidentan porast broja provedenih revizija, a koji je očekivan s obzirom na to da je povećan broj uspostavljenih jedinica interne revizije (za jednu JIR) u odnosu na 2020. godinu, te da je došlo i do povećanja ukupnog broja osoblja na osnovu kadrovskog popunjavanja jedinica (s 36¹⁰² u 2019. godini broj osoblja je povećan na 44, na dan 31.12.2023).

Prosječan broj provedenih revizija po jedinici interne revizije u posmatranom periodu kretao se u rasponu od 5,26 revizija (2020.) do 6,90 (2022.) po jedinici interne revizije. Ovdje je važno napomenuti da su u broj ukupno provedenih revizija uključene i naknadne revizije koje, napominjemo, nisu zaseban revizorski angažaman, već nastavak prethodno provedenih revizija.

¹⁰² Podaci iz Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije za 2019. godinu, dostupnog na www.mft.gov.ba

Naknadne revizije interna revizija provodi u svrhu praćenja rezultata o kojima je podnesen izvještaj rukovodstvu institucije.

Polazeći od ovih pokazatelja i raspoloživih kapaciteta jedinica interne revizije, rukovodioci jedinica interne revizije moraju kontinuirano težiti većoj efikasnosti i efektivnosti, na nivou jedinice interne revizije, i na nivou prosjeka (po revizoru). Podsjećamo na to da su zahtjevi u vezi s načinom provođenja internog ocjenjivanja, a koje obuhvata i planiranje i praćenje učinka interne revizije, detaljno pojašnjeni u propisima koji uređuju ovu oblast¹⁰³. Također, podsjećamo da se prilikom planiranja rada JIR, u svrhu poboljšanja učinka, mogu koristiti i podaci iz godišnjih konsolidiranih izvještaja interne revizije u institucijama BiH (tačka 4.5) o prosječnom broju izvršenih revizorskih angažmana po revizoru, na nivou pojedinačne JIR, i na nivou svih jedinica u institucijama BiH.

Posebno skrećemo pažnju jedinicama interne revizije koje su realizirale manje od komulativnog godišnjeg prosjeka revizija po JIR, kao što je to slučaj s Jedinicom interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH koja je u 2023. godini provela samo jednu reviziju (podaci dostuni u tabeli br. 2. u okviru tačke 4.3. Izvještaja), da je neophodno u potpunosti koristiti raspoložive kapacitete JIR u svrhu poboljšanja učinka interne revizije.

Kako bi se u narednom periodu vodilo računa o efikasnosti učinka jedinica interne revizije, dajemo sljedeću preporuku:

Preporuka:

6. Preporučuje se rukovodiocima jedinica interne revizije i internim revizorima da uspostave neophodne procedure u okviru planiranja rada i internog ocjenjivanja, kako bi se osigurala potpuna iskorištenost raspoloživih kapaciteta u svrhu poboljšanja efikasnosti i efektivnosti u radu.

e) Kontinuirana profesionalna edukacija internih revizora u institucijama BiH – analiza ispunjenosti obaveze KPE-a za izvještajni period

Na osnovu izvještaja o obavljenoj kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji (KPE) internih revizora u jedinicama interne revizije, kao i zaprimljenih zahtjeva jedinica interne revizije za priznavanje obuka kao KPE, CHJ prati ispunjavanje obaveze usavršavanja znanja i vještina od strane internih revizora, iz područja i oblasti definiranih propisima iz oblasti KPE. Ovim propisima definiran je način i postupak ispunjavanja obaveze kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH, da bi se kroz održavanje nivoa stručnosti i daljeg profesionalnog razvoja internih revizora unaprijedio kvalitet usluga koje pružaju.

Od ukupnog broja zaposlenih u jedinicama interne revizije u institucijama BiH, uključujući i zaposlene u CHJ koji rade na poslovima uspostavljanja i razvoja sistema i vršenja funkcije interne revizije (47¹⁰⁴), u izvještajnom periodu obaveza kontinuirane profesionalne edukacije odnosila se na 42 zaposlena. Naime, obavezi kontinuirane profesionalne edukacije ne podliježu novozaposleni interni revizori u prvoj godini zasnivanja radnog odnosa, a takvih je u 2023. godini bilo ukupno pet. Na osnovu dostavljenih izvještaja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u

¹⁰³ Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 74/21), Standardi interne revizije ("Službeni glasnik BiH" broj 93/17), Priručnik za internu reviziju u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 73/21).

¹⁰⁴ U ovaj broj je uključeno i troje zaposlenih u Odsjeku za razvoj sistema interne revizije CHJ.

institucijama BiH za 2023. godinu, utvrđeno je da su svi zaposleni ispunili ovu obavezu u skladu s relevantnim propisima.

Jedinice interne revizije su u svojim godišnjim izvještajima izvijestile da su donijele godišnje planove obuka, te da su, u skladu s odobrenim planovima obuka internih revizora od strane rukovodilaca institucija, osigurana i potrebna sredstva za njihovo pohađanje u svim institucijama, osim u Parlamentarnoj skupštini BiH. U ovoj instituciji u izvještajnom periodu nisu precizno alocirana sredstva za potrebe Jedinice u okviru odobrenog budžeta, te je pohađanje obuka internih revizora zavisilo od raspoloživih sredstava. S tim u vezi napominjemo da je Zakonom o internoj reviziji institucija BiH definirano da će jedinice interne revizije u okviru budžetskog korisnika imati budžetsku alokaciju, koja se može identificirati i preko koje se mogu pratiti rashodi u vezi s izvršavanjem aktivnosti uspostavljenih Zakonom, te da je obaveza kontinuirane profesionalne edukacije precizno definirana u Standardima interne revizije, Etičkom kodeksu, kao i propisima koji uređuju ovu oblast.

Napominjemo da sticanje odgovarajućeg stručnog obrazovanja, sertifikata, treninga i obavljanje drugih vidova propisane edukacije, pomaže internim revizorima da razvijaju nivo vještina i iskustava koji se zahtijevaju kako bi stručno obavljali svoje profesionalne obaveze, te time doprinijeli unapređenju poslovanja organizacije. Ukoliko interni revizori ne posjeduju dovoljno znanja i vještine potrebne za kvalitetno izvršavanje njihovih dužnosti, može se dovesti u pitanje da li su angažmani internih revizora obavljani stručno i da li doprinose unapređenju upravljačkih i kontrolnih mehanizama, dajući preporuke i savjete u vezi s aktivnostima koje su predmet revidiranja.

Imajući u vidu značaj kontinuirane profesionalne edukacije na kvalitet usluga koje pruža interna revizija, CHJ daje sljedeću preporuku:

Preporuka:

7. Preporučuje se rukovodstvu institucija i rukovodiocima jedinica interne revizije da planiraju i osiguraju potrebne uslove za provođenje kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora kako bi interni revizori bili u mogućnosti kontinuirano unapređivati svoje znanje i vještine potrebne za stručno i kvalitetno pružanje usluga interne revizije.

f) Osiguranje i unapređenje kvaliteta interne revizije - analiza poštovanja propisa kojima se regulira ova oblast i provođenja pripadajućih korektivnih planova aktivnosti

U skladu s Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 74/21), jedinice interne revizije su obavezne donijeti program osiguranja i unapređenja kvaliteta u kojem su sadržani podaci o aktivnostima koje se planiraju provesti, u godini na koju se program odnosi, kako bi se osigurao zahtijevani kvalitet u funkcioniranju interne revizije. O provedenim mjerama i aktivnostima na unapređenju funkcioniranja interne revizije jedinice interne revizije obavezne su izvještavati rukovodioca institucije i CHJ MFT BiH kroz izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta.

Od 20 jedinica interne revizije ukupno 18 jedinica (90%) dostavilo je CHJ izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za izvještajni period, u kojem su sadržani rezultati i zaključci provedene kontrole od strane rukovodioca JIR, zajedno s planovima aktivnosti na daljnjem unapređenju funkcije interne revizije. Izvještaj za predmetnu godinu nisu dostavile: JIR Ministarstva sigurnosti BiH i JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH.

Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja interne revizije predviđeno je da se periodično samoocjenjivanje usklađenosti jedinice interne revizije provodi jednom u dvije godine, uz primjenu Upitnika koji je pripremila CHJ MFT BiH. Ovu obavezu, također, nisu ispoštovale prethodno navedene dvije jedinice interne revizije (JIR Ministarstva sigurnosti BiH i JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH), ali ni Jedinica interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH i interna revizija Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA nisu dostavile CHJ neophodnu dokumentaciju u svrhu dokumentiranja da su izvršile samoprocjenu na način kakao je to predviđeno.

U skladu s navedenim konstatiramo da JIR Ministarstva sigurnosti BiH, JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, JIR Ministarstva civilnih poslova BiH i interna revizija Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA nisu primijenile relevantne propise i preduzele neophodne aktivnosti u svrhu osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije.

Dodatno, napominjemo da je Jedinica interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH kompletno kadrovski popunjena¹⁰⁵, te da je CHJ u 2023. godini, na osnovu zaprimljenih zahtjeva Ministarstva sigurnosti BiH i Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, dala saglasnost da interni revizor u JIR Ministarstva sigurnosti BiH i interna revizorka u Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH mogu privremeno obavljati poslove rukovodioca JIR do popune upražnjene pozicije, a kojim su obuhvaćeni i poslovi nadzora i internog ocjenjivanja. U skladu s tim, naglašavamo da su u navedenim jedinicama bili osigurani neophodni uslovi za dosljednu primjenu relevantnih propisa, a sve u svrhu poboljšanja funkcije interne revizije.

Na osnovu analize dostavljenih izvještaja o Programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, može se zaključiti da je za značajno veći broj područja i oblasti identificirana mogućnost za poboljšanjem od strane rukovodilaca jedinica interne revizije, u odnosu na prethodnu godinu. Ovaj podatak ohrabruje, jer se samo kroz objektivno sagledavanje i samoprocjenu može postići svrha internog ocjenjivanja, a čiji efekti će biti vidljivi u narednom periodu, nakon provođenja akcionih planova u područjima u kojim su identificirane mogućnosti za poboljšanjem.

U skladu s navedenim zapažanjima, dajemo sljedeću preporuku:

Preporuka:

8. Preporučuje se Jedinici interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH, Jedinici interne revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, Jedinici interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH i internoj reviziji Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA da se u potpunosti pridržavaju propisa kojim je uređena oblast kontrole kvaliteta, sačine izvještaje uz primjenu predviđenih obrazaca i kontrolnih pitanja i dostave rukovodiocu institucije i Centralnoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva finansija i trezora BiH.

g) Analiza ostalih podataka i izvještaja koje su JIR obavezne sačiniti i dostavljati CHJ na osnovu Zakona i podzakonskih propisa

Na osnovu podataka i dokumentacije o osoblju interne revizije koje jedinice interne revizije u institucijama BiH dostavljaju CHJ, konstatiramo da svi zaposleni interni revizori u institucijama BiH ispunjavaju uslove propisane Zakonom o internoj reviziji institucija BiH i Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH.

¹⁰⁵ U JIR MCP BiH popunjene su sve tri sistematizacijom predviđene pozicije (rukovodilac JIR i 2 interna revizora)

Jedinice interne revizije dostavljaju CHJ i informacije i podatke o načinu organizacije interne revizije, opisu poslova i uslova za zapošljavanje u jedinicama interne revizije, zadacima i ovlaštenjima interne revizije, a što dokumentiraju dostavljanjem izvoda iz pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, potpisanim Poveljama interne revizije i Sporazumima o vršenju funkcije interne revizije. Na osnovu ovih podataka, CHJ prati usklađenost s relevantnim propisima postojeće organizacije interne revizije, uključujući njena ovlaštenja, odgovornosti, djelokrug rada, način odobravanja planova i izvještavanja.

Na osnovu dostavljenih podataka, konstatiramo da su opisi poslova i organizaciono uspostavljanje interne revizije usklađeni s relevantnim propisima u 17 od ukupno uspostavljenih 20 jedinica interne revizije¹⁰⁶. Naime, zaključno sa 31.12.2023. godine ukupno dvije institucije nemaju usklađen pravilnik o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju s propisima iz oblasti interne revizije u institucijama BiH. To su Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (BHANSA).

Podaci o popunjenosti jedinica interne revizije dati su u okviru tabele broj 1. ovog izvještaja. Naime, zaključno s 31.12.2023. godine od ukupno 20 jedinica interne revizije, 14 je u potpunosti kadrovski popunjeno. Jedinica interne revizije nije u potpunosti kadrovski popunjena, u skladu sa sistematiziranim brojem izvršilaca, u Ministarstvu odbrane BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH i Graničnoj policiji BiH. U Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH nisu uspostavljene jedinice interne revizije i nemaju popunjen predviđeni broj osoblja interne revizije, u skladu s relevantnim propisima. Funkciju interne revizije u prethodno navedenim dvjema institucijama obavlja po jedan interni revizor, na osnovu pravilnika o unutrašnjoj organizaciji koji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju nije usklađen s propisima iz oblasti interne revizije u institucijama BiH.

S tim u vezi posebno ističemo činjenicu da se ne može očekivati ista pokrivenost područja poslovanja institucije revizijama u institucijama za koje su nadležne jedinice koje nisu u potpunosti kadrovski popunjene, kao u institucijama u kojima usluge interne revizije pružaju kadrovski u potpunosti popunjene jedinice. Ovo svakako može imati uticaj i na veću izloženost neotkrivanju značajnih rizika koji mogu ugroziti poslovanje institucije.

Na osnovu podataka iz godišnjih izvještaja jedinica interne revizije, CHJ je obaviještena da je u izvještajnom periodu u jednoj instituciji (Službi za zajedničke poslove institucija BiH) interna revizija uočila nepravilnosti koje se ogledaju u kršenju propisa, a o čemu je upoznato rukovodstvo institucije kroz Izvještaj interne revizije. Naime, JIR Službe za zajedničke poslove institucija BiH je u svom Godišnjem izvještaju za 2023. godinu navela da je prilikom provođenja revizije sistema poslovanja Odsjeka za ugostiteljstvo konstatirano niz nepravilnosti koje se ogledaju prvenstveno u kršenju propisa (nepridržavanje usvojenih procedura, način provođenja popisa, izmjena utvrđenih normativa, knjigovodstveno usklađivanje, nepotpuno uspostavljanje softverskog rješenja poslovanja ugostiteljskih jedinica u odnosu na ugovorena rješenja uz neadekvatno upravljanje rashodima). U predmetnoj reviziji dato je negativno mišljenje interne revizije, a ova JIR nije mogla utvrditi da li su uočene nepravilnosti rezultirale ili mogle rezultirati kriminalnim aktivnostima.

Kada je riječ o primjeni metodologije rada interne revizije u institucijama BiH, važno je napomenuti da je interna revizija u institucijama BiH počela u toku 2023. godine koristiti PIFC

¹⁰⁶ U ovaj broj uključeno je i javno preduzeće Radio-televizija BiH, koje je uspostavilo JIR u skladu s relevantnim propisima.

aplikaciju, ali nažalost ne u kontinuitetu. Naime, PIFC aplikacija je razvijena u okviru Projekta EU "PIFC-3" u svrhu unapređenja FUK-a i interne revizije u javnom sektoru BiH, a ista je pripremljena u skladu sa zahtjevima Standarda interne revizije kao sastavni dio metodologije rada interne revizije, a čijom se primjenom potvrđuje usklađenost sa Standardima i dosljedna primjena metodologijom predviđenih procedura i postupaka.

U izvještajnoj 2023. godini CHJ, ali i svi korisnici PIFC aplikacije, suočili su se s brojnim izazovima i poteškoćama, prvenstveno vezanim za funkcioniranje PIFC aplikacije uzrokovano održavanjem servera na kojem je instalirana Aplikacija. Problem nefunkcionalnosti PIFC aplikacije prisutan je i u periodu izrade ovog izvještaja.

Nadamo se da će što prije biti iznađeno adekvatno rješenje za funkcionalan i nesmetan rad PIFC aplikacije, a time omogućena i realizacija ciljeva i zadataka utvrđenih Strategijom razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za 2020-2025. godinu¹⁰⁷, kojim je definirana neophodnost izrade aplikacije u svrhu osiguranje kvaliteta i informatičke podrške internoj reviziji u svrhu ispunjavanja Međunarodnih standarda, te unapređenja praćenja efektivnosti PIFC-a od strane CHJ i Vijeća ministara BiH.

U skladu s prethodno navedenim, dajemo sljedeće preporuke:

Preporuke:

9. Preporučuje se Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA da poduzmu neophodne aktivnosti na izmjeni pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju kako bi se stvorili neophodni uslovi za uspostavljanje i funkcioniranje interne revizije i u ovim dvjema institucijama u skladu s propisima koji uređuju ovu oblast.
10. Preporučuje se Ministarstvu odbrane BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH i Graničnoj policiji BiH, u kojima nije u potpunosti popunjena jedinica interne revizije da, u saradnji s Ministarstvom finansija i trezora BiH i Sektorom za budžet MFT BiH, poduzmu sve potrebne aktivnosti na zapošljavanju osoblja interne revizije u svrhu popunjavanja upražnjenih pozicija i omogućavanja nesmetanog obavljanja funkcije interne revizije, u skladu s propisima i u punom kapacitetu.
11. Preporučuje se Ministarstvu finansija i trezora BiH da, u saradnji s Centralnom harmonizacijskom jedinicom MFT BiH, osigura funkcioniranje i rad PIFC aplikacije u institucijama BiH u kontinuitetu, uključujući njeno održavanje i nesmetano funkcioniranje servera na kojem je instalirana PIFC aplikacija.

5.3. Periodični pregled kvaliteta

U izvještajnom periodu CHJ je provela, na osnovu Godišnjeg plana CHJ MFT BiH za obavljanje periodičnog pregleda kvaliteta aktivnosti jedinica interne reviziju za 2023. godinu, a u skladu s Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 74/21), periodični pregled kvaliteta aktivnosti Jedinice interne revizije u Graničnoj policiji BiH. Cilj obavljanja pregleda kvaliteta jeste utvrditi nivo usklađenosti aktivnosti jedinice interne revizije sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH („Službeni glasnik BiH“ br. 27/08 i 32/12), Standardima interne revizije („Službeni glasnik BiH“, broj 93/17),

¹⁰⁷ Vijeće ministara BiH usvojilo je Strategiju na 8. sjedinici, održanoj 11.06.2020. godine.

metodologijom rada i drugim propisima kojima je uređena oblast interne revizije u institucijama BiH.

Pregledom je obuhvaćeno cjelokupno vršenje poslova interne revizije u Graničnoj policiji BiH u obimu dovoljnom za utvrđivanje nivoa usklađenosti, kao i organizaciono uspostavljanje interne revizije unutar institucije u pogledu osiguranja funkcionalne nezavisnosti i objektivnosti interne revizije. Na osnovu obavljenog pregleda dokumentacije Jedinice interne revizije Granične policije BiH o izvršenim revizijama u periodu 2020-2022. godine i prikupljenih informacija o načinu pružanja usluga interne revizije i njenom organizacionom uspostavljanju, te na osnovu toga dobijene prosječne ocjene, konstatirano je da se sveukupno mišljenje o usklađenosti kvalificira kao djelimično usklađeno.

Rukovodilac JIR dostavio je, u ostavljenom roku, izjašnjenje da nema primjedbe na Izvještaj o obavljenom periodičnom pregledu kvaliteta aktivnosti interne revizije u Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine i da je saglasan s utvrđenim nalazima i datim preporukama. Preporuke se najvećim dijelom odnose na uspostavljanje neophodnih mehanizama u području upravljanja jedinicom interne revizije, kako bi se osigurala dosljedna primjena metodologije rada interne revizije u planiranju zadataka interne revizije, provođenju revizorskih angažmana i osiguranju kvaliteta interne revizije. Nijedna od preporuka se ne odnosi na organizaciono uspostavljanje Jedinice interne revizije Granične policije BiH.

Rukovodilac JIR obavezan je, u skladu s Pravilnikom, uključiti u Program osiguranja i unapređenja kvaliteta JIR za 2024. godinu mjere i aktivnosti na provođenju preporuka iz Izvještaja CHJ o obavljenom periodičnom pregledu, iste provoditi i o njihovoj realizaciji izvještavati CHJ na način kako je to predviđeno relevantnim propisima.

5.4. Unapređenje sistema interne revizije

U svrhu unapređenja sistema interne revizije i dosljedne primjene propisa i metodologije rada, a na osnovu rezultata provedenog Godišnjeg pregleda kvaliteta, CHJ je u skladu s članom 14. stav (3) Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, dala i preporuke za otklanjanje nedostataka koji su uočeni u toku pregleda. Napominjemo da su jedinice interne revizije obavezne poduzeti potrebne korektivne aktivnosti u svom radu, te o njima obavijestiti CHJ u okviru godišnjeg izvještaja interne revizije i izvještaja o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za 2024. godinu da bi CHJ kroz Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije upoznala Vijeće ministara BiH s rezultatima preduzetih mjera na usklađivanju funkcije interne revizije u institucijama BiH.

Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije za 2023. godinu dao je, pored pregleda stanja zakonodavnog okvira interne revizije u institucijama BiH, i kumulativne podatke o izvršenim internim revizijama u izvještajnom periodu. Efekti interne revizije koji su obuhvaćeni konsolidiranim izvještajem ogledaju se u kvantitetu i kvalitetu preporuka koje daju jedinice interne revizije u smislu unapređenja poslovanja i funkcioniranja institucija BiH. Također, efekti interne revizije ogledaju se i u ostvarenom napretku u uspostavljanju i dogradnji sistema javne interne finansijske kontrole i interne revizije, kao i kvalitetu savjetodavnih usluga koje interna revizija pruža menadžmentu institucija.

Rezultati rada interne revizije ogledaju se u davanju kvalitetnih preporuka, s jedne, ali i u realizaciji datih preporuka i unapređenju sistema finansijskog upravljanja i kontrole u institucijama

koje imaju uspostavljenu funkciju interne revizije, s druge strane. Potrebno je da rukovodioci jedinica interne revizije posebnu pažnju posvete unapređenju procesa planiranja, što podrazumijeva usmjeravanje aktivnosti interne revizije u područja u kojima se, na osnovu sveobuhvatne analize poslovanja i upravljanja rizicima, identificiraju slabosti internih kontrola. Također, potrebno je kontinuirano težiti povećanju efikasnosti i učinka revizije, kroz porast broja planiranih i izvršenih revizija. Unapređenje procesa planiranja je preduslov za povećanje doprinosa interne revizije ostvarenju ciljeva institucije i boljoj usklađenosti poslovanja s propisima, što se može postići kroz bolju iskorištenost revizorskih resursa, porast broja revidiranih područja i datih preporuka za otklanjanje utvrđenih slabosti.

Dodatni efekti interne revizije umnogome će zavisiti i od efikasnosti i efektivnosti kadrovske popunjavanja i organizacionog usklađivanja jedinica koje nisu u potpunosti ili popunjene ili uspostavljene u skladu s relevantnim propisima, ali isto tako i od spremnosti menadžmenta i internih revizora za daljnji napredak na razvoju funkcije interne revizije u institucijama BiH, ali i razvoju cjelokupnog koncepta PIFC-a.

Važan zadatak i izazov za CHJ i jedinice interne revizije svakako je i dosljedno provođenje kontrole kvaliteta rada interne revizije u skladu s Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, koji je pripremljen u skladu sa zahtjevima Standarda interne revizije i primjerima dobre prakse. Navedeni Pravilnik predstavlja rezultat zajedničkog rada CHJ i eksperata EU Projekta "PIFC-3", kojim je detaljno definiran način provođenja kontrole svakog od učesnika u ovom procesu, rukovodilaca jedinica interne revizije, CHJ i eksternih ocjenjivača. Odluka o donošenju Pravilnika objavljena je u decembru 2021. godini.¹⁰⁸

Iz svega iznesenog u ovom izvještaju, primjetno je da je u prethodnom periodu učinjen dodatni napredak u uspostavljanju i razvoju sistema interne revizije koji se ogleda u pripremi, objavljivanju i primjeni propisa kojima se definira sistem interne revizije i funkcionalnog uspostavljanja sistema interne revizije od strane CHJ s jedne, ali i u kvalitetu vršenja funkcije interne revizije u institucijama BiH, s druge strane. Ipak, stepen napretka u ovoj oblasti, od strane institucija BiH, mogao bi i morao bi biti na znatno višem nivou, čime bi se dao dodatni podstrek u razvoju ove oblasti i približavanju Bosne i Hercegovine i njenog sistema javne interne finansijske kontrole evropskim vrijednostima.

6. STRATEGIJA RAZVOJA SISTEMA INTERNIH FINANSIJSKIH KONTROLA U INSTITUCIJAMA BiH ZA PERIOD 2020-2025. GODINE U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA INTERNU REVIZIJU

6.1. Osnove Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2020-2025. godine i informacija o njenoj realizaciji

Strategiju razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine (Strategija) usvojilo je Vijeće ministara BiH na 8. sjednici, održanoj 11.06.2020. godine. Strategija je izrađena u okviru Projekta EU "PIFC-3", kroz zajedničku saradnju

¹⁰⁸ U "Službenom glasniku BiH" broj 74/21 i na veb stranici CHJ-a.

eksperata Projekta i CHJ, u skladu s okvirnim strateškim dokumentom koji je odobrio Koordinacioni odbor centralnih jedinica za harmonizaciju.

Strategija predstavlja nastavak opredjeljenja Vijeća ministara BiH za daljnje jačanje preduslova za zakonski usklađeno, efikasno, transparentno i odgovorno upravljanje javnim finansijama. Djelotvoran sistem internih finansijskih kontrola doprinosi jačanju fiskalne discipline, većoj transparentnosti i odgovornosti, te primjeni principa "vrijednost za novac" u upravljanju javnim sredstvima. Strategija se odnosi na period 2020-2025. godine.

Sveobuhvatan strateški cilj, u skladu sa Strategijom, jeste da se kroz funkcionalan i djelotvoran sistem PIFC-a ublaže ključni rizici u poslovanju institucija Bosne i Hercegovine, što podrazumijeva daljnje integriranje i operacionalizaciju sistema internih kontrola u ključne procese upravljanja javnim finansijama, fokusirana na područja visokog rizika i podržana nezavisnom i profesionalnom funkcijom interne revizije. Strategijom su dodatno razrađeni i konkretni strateški ciljevi i operativne mjere za unapređenjem u oblasti sistema finansijskog upravljanja i kontrole i u oblasti sistema interne revizije, te monitoringa i izvještavanja o sistemu internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine. Konkretno, u oblasti sistema interne revizije u institucijama BiH, strateški cilj je: *"Efikasno korištenje resursa interne revizije i ostvarivanje dodate vrijednosti u skladu s međunarodnim standardima"*, dok je u oblasti monitoringa i izvještavanja o PIFC-u strateški cilj: *"Unaprijeđeno praćenje efektivnosti PIFC-a od strane CHJ MFiT BiH i Vijeća ministara BiH"*.

Sastavni dio Strategije je Akcioni plan i on sadrži ciljeve utvrđene Strategijom, mjere koje je potrebno poduzeti za njihovu realizaciju, period u kojem se očekuje realizacija, nosioce aktivnosti, indikatore uspješnosti i izvore finansiranja utvrđenih mjera i aktivnosti. Strategijom je predviđena izrada operativnih godišnjih akcionih planova rada za svaku kalendarsku godinu predviđenu Strategijom. Sadržaj godišnjeg akcionog plana izvodi se iz Akcionog plana Strategije i daje pregled aktivnosti koje je potrebno provesti radi realizacije predviđenih mjera.

Strategijom je dalje definirano da će CHJ izvještavati Vijeće ministara BiH o realizaciji Strategije u okviru redovnog Godišnjeg konsolidiranog izvještaja o sistemu interne revizije u institucijama BiH i Konsolidiranog izvještaja o sistemu finansijskog upravljanja i kontrole. U skladu sa Strategijom i Akcionim planom, CHJ je blagovremeno pripremila Operativni godišnji akcioni plan za 2023. godinu, te u skladu s njim poduzela potrebne korake na realizaciji utvrđenih ciljeva.

6.2. Operativni godišnji akcioni plan Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za 2023. godinu

U skladu sa Strategijom razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2020-2025. CHJ je donijela Odluku o donošenju Operativnog godišnjeg akcionog plana Strategije za 2023. godinu (u daljnjem tekstu: "Operativni godišnji akcioni plan"), koja je objavljena na internet stranici MFT BiH u dijelu koji se odnosi na CHJ. Navedenom Odlukom predviđeno je da će CHJ u posebnoj dijelu godišnjih konsolidiranih izvještaja o sistemu interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole za 2023. godinu izvijestiti Vijeće ministara BiH o realizaciji mjera i aktivnosti iz Operativnog godišnjeg akcionog plana.

Operativni godišnji akcioni plan sastavni je dio navedene odluke i sadrži ciljeve utvrđene Strategijom, aktivnosti za realizaciju utvrđenih ciljeva, nosioce aktivnosti, rokove za njihovo provođenje i indikatore uspješnosti. Radi bolje preglednosti Izvještaj o realizaciji Operativnog

godišnjeg akcionog plana Strategije za 2023. godinu, u dijelu koji se odnosi na oblast interne revizije, nalazi se u prilogu broj 1. ovog izvještaja.

7. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VIJEĆA MINISTARA BiH

Vijeće ministara BiH je na 14. sjednici, koja je održana 07.06.2023. godine, prilikom upoznavanja s Godišnjim konsolidiranim izvještajem interne revizije, donio sljedeće zaključke:

1. Vijeće ministara BiH upoznao se sa Godišnjim konsolidiranim izvještajem interne revizije za 2022. godinu.
2. Zadužuju se institucije Bosne i Hercegovine da realiziraju preporuke iz Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije za 2022. godinu.
3. Zadužuju se rukovodioci jedinica interne revizije i interni revizori u institucijama BiH da poslove u vezi s vršenjem funkcije interne revizije i izvještavanja obavljaju koristeći *PIFC* aplikaciju.
4. Zadužuje se Ministarstvo finansija i trezora BiH i Centralna harmonizacijska jedinica MFT BiH da osiguraju potrebna finansijska sredstva za održavanje i daljnji razvoj *PIFC* aplikacije.
5. Zadužuju se institucije Bosne i Hercegovine i zaposleni u jedinicama interne revizije da pruže svu neophodnu podršku Centralnoj harmonizacijskoj jedinici MFT BiH i Ministarstvu finansija i trezora BiH na održavanju i daljnjem razvoju *PIFC* aplikacije i njenih funkcija.
6. Zadužuje se Centralna harmonizacijska jedinica MFT BiH da u okviru Godišnjeg konsolidiranog izvještaja izvijesti i o korištenju i primjeni *PIFC* aplikacije.
7. Zadužuju se Ministarstvo finansija i trezora BiH, Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, Ministarstvo pravde BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH i Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, kod kojih nisu u potpunosti kadrovski popunjene jedinice interne revizije, da zajedno sa Ministarstvom finansija i trezora BiH osiguraju sredstva i provedu procedure zapošljavanja internih revizora u 2023. godini.
8. Zadužuje se Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA, u okviru koje je propisana obaveza uspostavljanja jedinice interne revizije, da osigura neophodna sredstva i okonča procedure uspostavljanja jedinice interne revizije i zapošljavanja internih revizora u 2023. godini.
9. Zadužuju se jedinice interne revizije koje vrše funkciju interne revizije u više institucija da blagovremeno izrade i donesu, pored pojedinačnih strateških i godišnjih planova interne revizije, i konsolidirane strateške i godišnje planove interne revizije na nivou jedinice interne revizije, a u skladu s propisima i rokovima odobrenim od strane Centralne harmonizacijske jedinice MFT BiH.
10. Poziva se institucija Predsjedništva BiH da potpiše Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije s nadležnom jedinicom interne revizije.
11. Zadužuju se rukovodioci institucija da, u saradnji s jedinicama interne revizije, poduzmu dodatne mjere na realizaciji nerealiziranih preporuka interne revizije.
12. Zadužuju se rukovodioci jedinica interne revizije da uspostave neophodne procedure u okviru internog ocjenjivanja, te da kontinuirano, za svaku godinu, izrađuju program osiguranja i

unapređenja kvaliteta, provode stalni nadzor i periodična samoocjenjivanja, a da o rezultatima izvještavaju rukovodioca institucije i Centralnu harmonizacijsku jedinicu MFT BiH.

13. Zadužuje se Ministarstvo finansija i trezora BiH da Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije za 2022. godinu dostavi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Nakon zaprimanja obavještenja o usvajanju navedenih zaključaka Vijeća ministara BiH CHJ je o njima upoznala sve institucije BiH na koje se zaključci odnose, kao i jedinice interne revizije, kako bi poduzeli potrebne mjere i radnje na njihovoj realizaciji. U toku pripremnih aktivnosti na izradi Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije za 2023. godinu, CHJ je tražila od institucija BiH i jedinica interne revizije da, uz godišnji izvještaj interne revizije, dostave i informacije o realizaciji prethodno navedenih zaključaka Vijeća ministara BiH.

Na osnovu informacija dobijenih od institucija BiH i jedinica interne revizije, te aktivnosti poduzetih od strane CHJ, u nastavku prikazujemo pregled realizacije već navedenih zaključaka:

1. Vijeće ministara BiH upoznalo se, na svojoj 14. sjedinici održanoj 07.06.2023. godine, s Godišnjim konsolidiranim izvještajem interne revizije institucija BiH za 2022. godinu.
2. Na osnovu podataka sadržanih u godišnjim izvještajima i dokumentacije koju su jedinice interne revizije dostavile za 2023. godinu, CHJ je utvrdila da nisu sve institucije poduzele neophodne aktivnosti na uspostavljanju i kadrovskom popunjavanju jedinica interne revizije u skladu s propisima, te da i dalje postoji prostor za poboljšanjem u dijelu primjene metodologije rada interne revizije.

Naime, utvrđeno je da zaključno sa 31.12.2023. godine dvije institucije nisu uopće uspostavile funkciju interne revizije, a to su: Predsjedništvo BiH i Ustavni sud BiH, dok dvije institucije imaju uspostavljenu internu reviziju po važećem pravilniku koji nije usklađen s relevantnim propisima, a to su: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi-BHANSa. Jedinice interne revizije nisu u potpunosti kadrovski popunjene u: Ministarstvu odbrane BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, Graničnoj policiji BiH, Direkciji za koordinaciju policijskih tijela i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi-BHANSa.

U dijelu strateškog i godišnjeg planiranja interne revizije utvrđena su kašnjenja u njihovom donošenju kod jedinica interne revizije u: Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvu civilnih poslova BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Parlamentarnoj skupštini BiH i Službi zajedničkih poslova institucija BiH, dok je najniži stepen realizacije preporuka evidentiran u Graničnoj policiji BiH, Instituciji ombudsmena za ljudska prava i Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije.

Na osnovu dostavljenih godišnjih izvještaja jedinica, uočava se izuzetno nizak nivo učinka u Jedinici interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH (samo 1 revizija u 2023. godini) i provođenje više revizija u jednoj JIR bez ijedne preporuke. Riječ je o JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH. Ove dvije jedinice interne revizije, JIR Ministarstva sigurnosti BiH i JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, nisu poduzele ni neophodne aktivnosti definirane propisima iz oblasti osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije.

Kada je riječ o primjeni metodologije rada interne revizije kroz korištenje *IT* aplikacije, u tački 5.2. g) Izvještaja obrazloženi su problemi s kojima se suočava CHJ i svi njeni korisnici i zbog kojih *PIFC* aplikacija u institucijama BiH nije u funkciji.

3. Informaciju o vršenju funkcije interne revizije i izvještavanja koristeći *PIFC* aplikaciju nisu nam dostavile jedinice interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH i Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA. Na osnovu dostavljenih informacija od strane jedinica interne revizije, ostalih 18 jedinica interne revizije poslove u vezi s vršenjem funkcije interne revizije i izvještavanja obavljali su koristeći *PIFC* aplikaciju¹⁰⁹, u periodu kada je ista bila u funkciji, odnosno onoliko koliko je to bilo moguće s obzirom na poteškoće i izazove funkcionalnosti i održavanja iste.
4. U prvom kvartalu 2023. godine stručna *IT* služba Ministarstva finansija i trezora BiH je, u saradnji sa stručnom *IT* službom Generalnog sekretarijata Vijeća ministara BiH, pružila potrebnu pomoć na osiguranju neophodnih uslova za funkcionalno uspostavljanje *PIFC* aplikacije od strane institucija BiH.
Od 01.03.2023. godine interni revizori počeli su koristiti i primjenjivati u svom radu *PIFC* aplikaciju. Predviđeno je da u Aplikaciji budu uneseni i sadržani podaci koji se odnose na period od 01.01.2023. godine.
U augustu 2023. godine CHJ MFT BiH je uknjižila *PIFC* aplikaciju kao vlasništvo ove institucije. Uknjižavanjem aplikacije stvoreni su uslovi za njeno održavanje i unapređenje.
Tokom 2023. godine Centralna harmonizacijska jedinica MFT BiH je kontinuirano pružala, u skladu sa svojim mogućnostima i raspoloživim sredstvima, podršku osoblju interne revizije u institucijama BiH u korištenju i radu u *PIFC* aplikaciji. CHJ MFT BiH je uložila i dodatne napore kako bi osigurala nesmetano funkcioniranje *PIFC* aplikacije kroz blagovremeno otklanjanje svakog zastoja u radu. U oktobru 2023. godine potpisan je Ugovor između Centralne harmonizacijske jedinice MFT BiH i *IT* kompanije, sa ciljem pružanja usluga održavanja i ostalih aktivnosti vezanih za funkcioniranje *PIFC* aplikacije u 2023. godini.
U periodu izrade ovog izvještaja, CHJ MFT BiH se suočava sa problemom održavanja *PIFC* aplikacije za institucije BiH, a što dalje predstavlja za sada nepremostiv problem za njenu primjenu i funkcioniranje u domenu vršenja funkcije interne revizije.
5. Institucije BiH i osoblje interne revizije u ovim institucijama pružili su u prethodnom periodu svu zahtijevanu pomoć i podršku Centralnoj harmonizacijskoj jedinici MFT BiH i Ministarstvu finansija i trezora BiH na održavanju i daljnjem razvoju *PIFC* aplikacije i njenih funkcija, u dijelu koji se odnosi na internu reviziju. U toku 2023. godine aktivnosti u vezi s *PIFC* aplikacijom bile su usmjerene na njeno adekvatno funkcioniranje i održavanje u smislu nesmetanog korištenja na način kako je to zahtijevano relevantnim propisima.
6. *PIFC* aplikacija se u dijelu interne revizije u institucijama BiH počela koristiti od 01.03.2023. godine, nakon što su otklonjeni tehnički problemi koji su onemogućavali zadovoljavajući nivo sigurnosti i zaštite informacija, a što je neophodno kao preduslov za osiguranje povjerljivosti, pouzdanosti i sigurnosti podataka interne revizije, u skladu sa Standardima interne revizije. U rješavanje navedenog problema bile su uključene, pored kompanije koja je izradila *PIFC* aplikaciju, i stručne *IT* službe Ministarstva finansija i trezora BiH i Generalnog sekretarijata Vijeća ministara BiH.
Međutim, u prethodnih godinu dana od kada je počela primjena *PIFC* aplikacije u institucijama BiH u vršenju internih revizija suočili smo se s više prekida u pristupu Aplikaciji koji su

¹⁰⁹ Aplikativno-softversko rješenje razvijeno u okviru projekta EU "Unapređenje javne interne finansijske kontrole u BiH" kao podrška razvoju FUK-a i interne revizije u javnom sektoru BiH.

onemogućili njeno korištenje u trajanju dužem od četiri mjeseca. Uzrok tome je nedostatak tehničke podrške na održavanju servera na kojem je instalirana *PIFC* aplikacija.

I u periodu izrade ovog izvještaja suočavamo se sa zastojem u primjeni i funkcioniranju Aplikacije, a koji je nastupio 12.02.2024. godine usljed nedostatka memorije na serveru Ministarstva finansija i trezora BiH, na kojem je instalirana *PIFC* aplikacija.

Stručne službe Ministarstva finansija i trezora BiH izjasnile su se da one nisu nadležne za održavanje *PIFC* aplikacije.

7. Od ukupno šest institucija koje nisu (do 31.12.2022. godine) u potpunosti kadrovski popunile jedinicu interne revizije i na koje se odnosi zaključak da, zajedno s Ministarstvom finansija i trezora BiH, osiguraju sredstva i provedu procedure zapošljavanja internih revizora u 2023. godini, obaviješteni smo o sljedećem:
 - Tri institucije su u izvještajnom periodu u potpunosti okončale aktivnosti na kadrovskom popunjavanju jedinice interne revizije, a to su Ministarstvo finansija i trezora BiH, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH i Ministarstvo pravde BiH;
 - Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, kao preduslov za pokretanje konkursne procedure za kadrovsko popunjavanje jedinice interne revizije, trebala bi prethodno okončati aktivnosti na izmjeni Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji. Na osnovu informacije koju nam je ova institucija dostavila, DKPT BiH je krajem 2022. godine pripremila Prijedlog Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, kojim je predviđeno uspostavljanje jedinice interne revizije kao nove osnovne organizacione jedinice. Ovaj prijedlog je dobio sva pozitivna mišljenja nadležnih institucija i s istim je bio poslat Ministarstvu sigurnosti BiH radi prosljeđivanja Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH, ali isto nije učinjeno, te je navedeni Prijedlog vraćen, iz razloga zastarjelosti pozitivnih mišljenja. DKPT BiH je 12.02.2024. pokrenula proceduru ponovnog dobijanja pozitivnih mišljenja od nadležnih institucija;
 - Preostale dvije institucije koje nemaju u potpunosti kadrovski popunjenu jedinicu interne revizije su Ministarstvo odbrane BiH i Ministarstvo sigurnosti BiH. Primili smo od Ministarstva odbrane BiH obavještenje da je a 24.10.2023. godine Sektor za upravljanje personalom MO BiH uputio kabinetima MO BiH Prijedlog popune upražnjenog radnog mjesta rukovodioca jedinice interne revizije, te u istom naglasio važnost popune istog, te da do momenta sačinjavanja godišnjeg izvještaja nema povratnih informacija o razlozima nepokretanja procedure popune predmetnog mjesta. Ministarstvo sigurnosti BiH obavijestilo nas je da je u toku procedura za popunjavanje upražnjene pozicije rukovodioca JIR.
8. Od Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA, na koju se odnosi zaključak Vijeća ministara BiH da je potrebno da osigura neophodna sredstva i okonča proceduru uspostavljanja jedinice interne revizije i zapošljavanja internih revizora u 2023. godini, primili smo uopćeno obavještenje - da su u toku aktivnosti na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH o čemu će CHJ biti pravovremeno obaviještena.
9. Primjenom *PIFC* aplikacije u radu jedinica interne revizije osigurana je izrada konsolidiranih strateških i godišnjih planova interne revizije na nivou jedinica interne revizije koje, po svojim nadležnostima, vrše funkciju interne revizije u više institucija. Pojedinačne Strateške i Godišnje planove interne revizije za 2023. godinu nisu blagovremeno donijele sljedeće jedinice interne revizije: Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstva civilnih poslova BiH, Ministarstva sigurnosti BiH, Parlamentarne skupštine BiH i Službe za zajedničke poslove

institucija BiH. JIR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i JIR Ministarstva komunikacija i prometa BiH pripremile su blagovremeno (do 31. decembra) Strateški plan i Godišnji plan interne revizije, ali su isti doneseni s manjim kašnjenjem (u toku januara 2023. godine isti su odobreni od rukovodioca institucije). Po ovom zaključku data su detaljna obrazloženja u tački 5.2. b) Izvještaja. U skladu s tim date su i preporuke koje su, također, sadržane u prethodno navedenoj tački Izvještaja.

10. Predsjedništvo BiH nije potpisalo Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije s nadležnom jedinicom interne revizije (CJIR Ministarstva finansija i trezora BiH).
11. Od 20 jedinica interne revizije u institucijama BiH, njih 16 je dostavilo informaciju o poduzimanju dodatnih mjera na realizaciji nerealiziranih preporuka interne revizije, u saradnji s rukovodiocima institucija. Informaciju o realizaciji ovog zaključka nismo dobili od jedinica interne revizije: Ministarstva vanjskih poslova BiH, Obavještajno – sigurnosne agencije BiH, Granične policije BiH i Ministarstva sigurnosti BiH.
12. Od 20 jedinica interne revizije ukupno 18 jedinica (90%) dostavilo je CHJ izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za izvještajni period, u kojem su sadržani rezultati i zaključci provedene kontrole od strane rukovodioca JIR, zajedno s planovima aktivnosti na daljnjem unapređenju funkcije interne revizije. Izvještaj za predmetnu godinu nisu dostavile JIR Ministarstva sigurnosti BiH i JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH. Navedene dvije jedinice interne revizije (JIR MSB i JIR OSA), ali ni Jedinica interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH i interna revizija Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA nisu dostavile CHJ neophodnu dokumentaciju u svrhu dokumentiranja da su izvršile samoprocjenu, na način kakao je to predviđeno Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja interne revizije.
13. Parlamentarna skupština BiH razmatrala je i usvojila Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije za 2022. godinu. Izvještaj je usvojen na 10. sjednici Predstvaničkog doma Parlamentarne skupštine BiH - 22.08.2023. godine, i na 8. sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH – 30.08.2023. godine.

8. ZAKLJUČAK

Svi prethodno navedeni podaci u ovom izvještaju dati su i obrađeni na osnovu godišnjih izvještaja jedinica interne revizije, koji se dostavljaju u papirnom i elektronskom formatu. Izvještaj je uzeo je u obzir i podatke iz prethodnih godišnjih konsolidiranih izvještaja interne revizije. Ovaj izvještaj dao je pregled zakonodavnog okvira interne revizije u institucijama BiH, podatke o: aktivnostima CHJ, jedinicama interne revizije i izvršenim internim revizijama, preporukama iz izvještaja interne revizije, poštovanju metodologije rada interne revizije, kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH, podatke o godišnjem pregledu kvaliteta koji provodi CHJ, realizaciji Operativnog godišnjeg akcionog plana Strategije¹¹⁰ za 2023. godinu, kao i o mjerama i aktivnostima poduzetim od strane institucija i interne revizije na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

¹¹⁰ Strategija razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine.

Posebno želimo istaći da je u svrhu unapređenja u ovoj oblasti neophodno uložiti dodatne napore na postizanju bolje komunikacije i jačanju saradnje između jedinica interne revizije i rukovodstva institucija, s jedne, i jačanju saradnje između jedinica interne revizije i revizora Ureda za reviziju institucija BiH i CHJ, s druge strane, uz konstantno unapređenje i povećanje kvaliteta usluga koje jedinica interne revizije pruža.

Također, i rukovodstvo institucija trebalo bi biti zainteresirano i motivirano za usluge i preporuke interne revizije, te mora postojati i graditi se povjerenje u rad i kredibilnost internih revizora. Pisanje izvještaja i davanje preporuka samo po sebi ne smije biti cilj i svrha interne revizije, nego se kroz njih mora raditi na unapređenju sistema finansijskog upravljanja i kontrole i stvaranja dodate vrijednosti u institucijama BiH, što bi svakako trebalo biti postavljeno kao cilj rukovodilaca institucija i jedinica interne revizije.

Kao što smo to u Izvještaju i naveli, očekujemo da će primjena PIFC aplikacije uveliko olakšati i rad jedinicama interne revizije, ali i proces izvještavanja učiniti i efikasnijim i bržim, u smislu izrade pojedinačnih revizorskih izvještaja i u izradi godišnjih izvještaja jedinica interne revizije, a očekujemo i da će sve to omogućiti CHJ efikasniju izradu sveobuhvatnih i potpunijih konsolidiranih izvještaja, koji će sadržati i podatke o statusu realizacije preporuka u dužem periodu. Međutim, za ovaj konsolidirani izvještaj se nisu mogli koristiti podaci iz PIFC aplikacije usljed više prekida u njenom funkcioniranju u toku godine. Naime i u periodu izrade ovog izvještaja i dalje je prisutan problem nefunkcioniranja Aplikacije zbog nedostatka memorije na serveru na kojem je Aplikacija instalirana.

U skladu sa zaključcima godišnjeg pregleda CHJ koji su navedeni u okviru dijela 5. *Pregled kvaliteta interne revizije u institucijama BiH koji provodi CHJ* ovog izvještaja, u nastavku iznosimo pregled preporuka u kojima su sadržane mjere i aktivnosti koje je potrebno poduzeti u svrhu daljnjeg razvoja i unapređenja sistema interne revizije u institucijama BiH, kao i korektivne aktivnosti koje su u svom radu obavezne primjenjivati jedinice interne revizije.

9. PREGLED PREPORUKA

U skladu s podacima i zaključkom navedenim u Konsolidiranom izvještaju, preporučujemo:

1. Preporučujemo Predsjedništvu BiH da potpiše Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelju interne revizije s Jedinicom interne revizije Ministarstva finansija i trezora BiH.
2. Preporučujemo Ustavnom sudu BiH da uspostavi funkciju interne revizije u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH i Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH.
3. Preporučuje se jedinicama interne revizije da dosljedno primjenjuju propisanu metodologiju rada kojom je precizno utvrđen rok za izradu planova rada interne revizije (31. decembar), a u cilju njihovog blagovremenog donošenja kontinuirano jačaju saradnju s rukovodstvom institucije.
4. Preporučuje se jedinicama interne revizije da u svojim planovima rada dokumentiraju i obrazlože izvršene procjene rizika na osnovu kojih su planirana područja revidiranja, te da se prilikom formuliranja rizika pridržavaju Smjernica za upravljanje rizicima koje je donijela CHJ.
5. Preporučuje se rukovodiocima institucija BiH da u saradnji s nadležnim jedinicama interne revizije aktivno učestvuju u postupku realizacije prihvaćenih preporuka interne revizije, a s ciljem otklanjanja uočenih slabosti i nepravilnosti u sistemu internih kontrola, a sve u cilju zakonitog i svrsishodnog korištenja budžetskih sredstava.

6. Preporučuje se rukovodiocima jedinica interne revizije i internim revizorima da uspostave neophodne procedure u okviru planiranja rada i internog ocjenjivanja, kako bi se osigurala potpuna iskorištenost raspoloživih kapaciteta u svrhu poboljšanja efikasnosti i efektivnosti u radu.
7. Preporučuje se rukovodstvu institucija i rukovodiocima jedinica interne revizije da planiraju i osiguraju potrebne uslove za provođenje kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora, kako bi interni revizori bili u mogućnosti da kontinuirano unapređuju svoje znanje i vještine potrebne za stručno i kvalitetno izvršavanje aktivnosti interne revizije.
8. Preporučuje se Jedinici interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH, Jedinici interne revizije Obavještajno-sigurnosne agencije BiH, Jedinici interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH i internoj reviziji Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA da se u potpunosti pridržavaju propisa kojim je uređena oblast kontrole kvaliteta, sačine izvještaje uz primjenu predviđenih obrazaca i kontrolnih pitanja i dostave rukovodiocu institucije i Centralnoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva finansija i trezora BiH.
9. Preporučuje se Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA da poduzmu neophodne aktivnosti na izmjeni pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, kako bi se stvorili neophodni uslovi za uspostavljanje i funkcioniranje interne revizije i u ovim dvjema institucijama u skladu s propisima koji uređuju ovu oblast.
10. Preporučuje se Ministarstvu odbrane BiH, Ministarstvu sigurnosti BiH, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH i Graničnoj policiji BiH, u kojima nije u potpunosti popunjena jedinica interne revizije da, u saradnji s Ministarstvom finansija i trezora BiH i Sektorom za budžet MFT BiH, poduzmu sve potrebne aktivnosti na zapošljavanju osoblja interne revizije u svrhu popunjavanja upražnjenih pozicija i omogućavanja nesmetanog obavljanja funkcije interne revizije, u skladu s propisima i u punom kapacitetu.
11. Preporučuje se Ministarstvu finansija i trezora BiH da, u saradnji s Centralnom harmonizacijskom jedinicom MFT BiH, osigura funkcioniranje i rad PIFC aplikacije u institucijama BiH u kontinuitetu, uključujući njeno održavanje i nesmetano funkcioniranje servera na kojem je instalirana PIFC aplikacija.

Broj: 02-1-16-7-63-23/24

Sarajevo, 04.04.2024. godine

DIREKTOR

Mr. Vladimir Stanimirović, s.r.

Prilog: Izvještaj o realizaciji Godišnjeg operativnog akcionog plana Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za 2023.